

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 60

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2008

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2009

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2008
(Приредио Ђорђе Оташевић)

прво издање

<i>Рецензент</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Милан Бештић
<i>Технички уредник</i>	Горан Оташевић
<i>Коректура</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма”, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Скрипта интернационал”, Београд
<i>Тираж</i>	300
<i>ISBN</i>	978-86-7974-107-3

Београд, 2009
almabg@sezampro.rs
www.alma.co.rs

НЕСРЕЋНИК

дјед средоја смо сахранили баш на божић прошле
године у врх баште под такушом како је једном пијан
тражио

поп драгојло је отаљао опело ко преко беде исти-
на ништа није ни наплатио и брже боље одсуљао се ни-
за страну ка црквеној порти да не окасни на божићни
ручак нико није заплакао чак ни стрина дикосава

после смо са укупницима седели у славској соби и
ручали

срећан човек проглави у неко доба радиша чки-
љин оде грешник на велики празник

јебеш таку срећу одсече ујак мисија дабогда ме
никад нестрепила

и сви се сложише са ујаком

тада сам чврсто решио да останем вечити несрећ-
ник

ВАШАР

први пут у србији људи други пут на шабачком
вашару шта је мајка родила зашто се мучила и шта је
учила људи пола девојка а пола риба људи она са вама
разговара и на ваша питања одговара

људи овде се не чека на почетак ни на завршетак
чим се уђе одма се гледа људи девојка у балону од пет
литара

динар пара кућу не обара изволите ући да видите
чудо невиђено

оћемо ли драгомире ући
јок море пушти те лудине обрецну се отац ајмо
под шатру на ладан шприцер и врућу јагњетину
е вазда је покојни ћале бог да му душу прости
знао шта ваља поготово на шабачком вашару
а за малог клакер ил кабеза
обоје ал пожурај соколе пожурај

ИГРА?

Ближио се крају савршен дан. Као савршен сан. Клизави наговештај смрти. Сви као да су желели да буду ухваћени. Било је доба када се у делићу секунде дан стапа са ноћи, када је предвечерје тамно сиво. Када се по боји вода много не разликује од крви, а смех прелази у ружну гримасу. Музика може бити панични крик, а шкрипа гума сипњивог аутомобила репетирајући ропац.

Завршио се савршен дан. И почела је моја мала суботња забава. Када ми је свако место постајало доступно, а сваки уплашени поглед и убрзани корак распаљивао ми страсти. Изгладнели црни пси луталице би се сваки пут скупљали око мене, саучеснички кезивши своје убилачке зубе и топле језике. Жељни да осете кост и топло месо.

Болесни ум, завучен дубоко у једној од многобројних глава. Ужарени поглед иза два невина ока и ружноћа иза уобичајене спољашности. Мењам своје облике, али не и настране навике. Предано негујем своје пороке. Ја сам демон са жељом да убије.

Када те млада девојка весело поздрави и ухвати за руку, не веруј јој. То није она. То сам ја. Само проверавам глаткоћу твоје коже. Док те нежно и занесено гледа, то ја бројим твоје кости. Када се звонко смеје, то је музика мог дома, музика пакла, музика коју ћеш последњи пут чути. Ако пољубиш њене мекане, ружичасте образе, узео си мало отрова, као шећера. Када своје усне притиснеш на њене, пољубио си црног ђавола.

Када се беспомоћно сакрије у твом загрљају, то ти ја проверавам пулс и удварам се твом срцу, јер тако силно желим да га ишчупам из твојих груди.

И твојом крвљу исцртавам графит на зиду страха, а твој леш принесем да буде част и вечера за све моје по-срнуле пријатеље.

Када прихватиш позив на слатки пут ужитака, прихватио си пут без повратка, јер то те демон у своју пећину позива.

ИСТИНА ЈЕДНОГ ИДИОТА

Мушкарци су... не, не... нећу да псујем... најблаже речено – мушкарци су дволична, калупирана, напалена, себична, ограничена, глупа створења. Јесте – и ја сам мушкарац, и не сматрам себе таквим, али да ли је могуће да сам ја једини изузетак на свету? Не, ипак сам превише наклоњен реалности да бих прихватио тако нешто, а с обзиром да су сви мушкарци, да скратим претходан опис, идиоти, спреман сам да жртвујем своје уверење како бих свету обзнанио истину. Не, немојте се смејати, нити ме плувати, све у зависности од пола, јер главни кривац за те наше особине је управо женски пол. Нисам ли сада и ја дволичан?! Страшно. Да, ви сте криве.

Да вас нема, ми бисмо лепо играли фудбал, пили пиво, гледали фудбал, мењали гаће једном у три дана, тукли се због фудбала, и никад, не, никад не бисмо били оволико изнервирани због једне тако небитне и неопходне појаве као што је женско. Али сулуди бог је морао да украде то ребро и учини највећу пакост икада смишљену – загорча нам живот показавши нам сурову савршеност идеје постојања.

Не, нисте ви ништа боље или горе од нас.

За све је крив онај докони бог који сада вероватно цркава од смеха, и смишља следећу занимацију. Еј, разумем ја да је теби досадно, али ако баш хоћеш да се занимаш нечим, буди храбар и створи себи богињу, а мени више не чини овако нешто и остави ме да на миру ћаскам са Танталом, све док се не опаметим и захвалим ти.

ЧУДАН САН

Један доктор у пензији уснио је врло чудан сан. А како је још од студентских дана одлучио да верује у снове, схватио је све то врло озбиљно.

И тако је пошао.

Потрудио се да на своје бивше одељење у Болници стигне после визите, јер није желео да смета.

Собе су изгледале исто, као када је он био начелник овог одељења. Пацијенти су и даље извиривали из својих соба, болничка су колица и даље шкрипала, а беле сестринске кломпе су одзвањале непромењеном мелодијом дуж углачаног ходника.

А опет, ништа није било исто.

Није познавао никог од особља, сви су некуда необично журили, црна дуга коса уредно везана у реп није била коса његове бивше главне сестре.

Хигијеничарка је узвикнула видевши га: „Добро, бре, деда, сад сам почистила под, где идеш?”

Окренуо се споро, на онај свој познати начин, за који су многе пацијенткиње говориле да је очаравајући, наместио боље своје наочари и рекао: „Мислио сам да су ме доктори позвали и да им је требао мој савет.”

Хигијеничарка се грохотом насмејала и показала два заостала зуба у горњој вилици, рекавши: „Е, баш ћеш ти, чича, некеме овде да требаш.”

Кренуо је ка излазу увлачећи се дубље у свој капут.

А сањао је да им је био потребан његов стручни савет.

ЈЕДАН ЛЕП ДАН

Помислио је како је пред њим један баш леп дан. Устао је рано, по обичају, и док се спремао за месечну контролу лекара, стао је на кућну вагу да се измери.

„У грам исто као прошлог месеца” рекао је задовољно супрузи која га је посматрала. У брзини је узео папир на коме је био списак ствари које је требало да уради враћајући се од лекара.

На улици је наишао на бившег комшију који је видевши га узвикнуо: „Драги комшија, што лепо изгледаш, баш си се поправио и угојио.”

Одмахнуо је главом весело, а црв сумње се родио у њему, јер није волео када му неко толико хвали здравље и изглед.

„Ко зна шта ће ми доктор рећи данас?”

А онда је, нешто испред улаза у парк срео бившег колегу који му је рекао: „Боже, колега, шта је са тобом? Давно те нисам видео, баш си нешто смршао и пропао.”

Није одговорио, само је тешко махнуо руком упадајући у још теже мисли.

У Дом здравља је стигао скоро изгубљен, са најгорим могућим мислима стопроцентно сигуран да је тешко болестан.

И остао је такав све док га доктор није прегледао и послао да се измери. „Потпуно иста тежина, као и претходних месеци. Како Вам то успева? Ипак било је доста славља ових дана.”

Изашао је срећан на главни излаз Болнице. И помислио је како је ово баш леп дан.

МАЕСТРО БЕЗ СЛУХА

Блесак у оку. Још један дан. Под тринаест водоравно: реч која означава битисање човека, земље, планете, космоса... Прво слово Ж. Кријем се испод покривача. Грчим, шапћем, молим... Бол раздире тело, разједа органе, кости. Ту си поред мене. Ваша воља, дамо без портфеља!

Судиш по аршину знаном само теби. Цериш се. Утакмица је при крају. Противник је на издисају. Још само мало... па... ПОБЕДА! Како си проклета и племенита!

Шта бих дао да ти видим лице и захвалим за либрето мог настанка: Отац алкохоличар. Мајка доступна свачијој руци. ЈА производ свађа и модрих загрљаја. Жељан – ДЕТИЊСТВА. Гладан – РАЗУМЕВАЊА. ЉУБАВИ! Неуморно компонујеш мој ораторијум.

Боже, што си волела да се играш. Сакрила би се негде, пустила ме да се радујем, певам, играм, волим. А, онда... онда... УЈА! Банула би нестрпљива, пуна смишљених тонова без склада. Ниских, високих, вриштећих! Глува за моје шапате, вапаје, крикове!

Крешендо је предиван! Честитам!

Умиреш и ти!

Бранко Антонић

КВАРНА МАШТА

Пребирам лењо по ормару покушавајући да смислим шта ујутро да обучем.

Једва да сам свестан једноличних тонова клавира што допиру негде из полумрачне собе до мене.

Кроз одшкринута врата допиру гласови: „Убаци, избаци, убаци, избаци...”

Појурих у собу, умало се спотакох. Са ТВ екрана инструктор плеса показује основне кораке.

ИЛИ О НАУЧЕНОМ ВАСПИТАЊУ

Јесењег монотоног дана сретнете познаницу из детињства. У аутобусу. По некадашњим, и садашњим интересовањима – које откривате из боје косе и одеће, закључујете да ћете дуго путовати. Из пристојности водите разговор о социјалним темама и временско прогностичарским. Убрзо теме нестају... Смешите се и жалите на грип. Помало и кашљуцнете. Научено. Из пристојности вам је непријатно да ћутите, али знате да немате шта рећи. Из пристојности питате о плановима. Она вам одговара. Она прича. И прича. Ви размишљате о поправци зуба. Смешкате се када се она смеје и слегнете раменима када тон то захтева. С времена на време климнете главом. Горе. Доле. Горе. Из пристојности ћутите. То сте научили, ипак сами. Не замарате се више, онолико. Аутобус све брже нагриза пут. Наилази ваша станица и она тражи ваш број. Пријао јој је разговор. Из пристојности, дајете погрешан. Не видите сврху у одбијању, а још мању у објашњавању.

ДРУГАЧИЈИ ДАНАС

Њега гуше све обавезе и смета му превелика количина нежности. Он не воли сентиментализам и сматра да је фикција на путу недостижном, за обичне. Свакодневица није интересантна и време нема међе. Оријентир не постоје и путокази су нечитљиви. Он је другачији.

Радосног дана је он рођен. То је један од оних дана који другачији примат доносе. Околина је домишља-та и занимљива, када не пада киша и када неки чудновати тонови плету мрежу. Тада се плутало по мисаоној харфи и ловили су се тренуци идеалистички. Одгајан је у веровању, занимљивом. Родитељи су рано увидели ту непоновљивост и задојили га самосвешћу. Зато је он савим величанствен. Невероватан. Душа му је испуњена одважношћу. Венама урличе галоп неконформизма. Он је посебан, најпосебнији. Он је ван свих друштвених оквира, немерљив. Хода полако. Не воли да жури. Своје тело издужује и нема погнуту главу. Њега другачије силе воде. Небо га магнетски привлачи. Он не спада у ниже облике. Обилази другачија места и воли мистицизам воде. Он не разбацује погледе. Њега фасцинира филозофија и свему придаје особен значај. Наравно, поседује и сањалачки поглед. Он цени своје време и никада га не троши на тривијалне ствари. Често промишља о свом положају у свету. Опстаје и у тој капи мистичне росе прилепљеној на травку, жуту. Један је од ретких. Најређих. Мрав који покушава цело небо сагледати и спознати.

У ДУБИНАМА

Знатно старији него што јесте, пун вере у људе, пијани добротвор поносно изјави – „Ја сам професионални ронилац!“ Нађоше се ту, у том врелом дану, сасвим случајно нека невина дечица која су лизала сладолед из корнета, и пуна сажаљења и радозналости, упиташе га – шта, је л’ сте ронили у неким иностраним топлим морима, чико?“ „Пих, питате мене да ли сам ронио у иностраним морима. Па ја сам провео седам и по хиљада сати под водом.“ Кикотом пуним неверице дечица испровоцираше маторог безбожника, а он поче да псује и да се заклиње, и да критикује деградацију данашњег пионирског морала. „Некада се знало, бре. Када је онај био жив...“, рече са уздигнутим кажипрстом и не доврши реченицу. На њу као да настави нову – „нека, биће једном све то поново народно!“ „А где сте били, у којим морима?“ – упиташе га дечица, а он им одговори – „ја сам био ту, ту, ту...“, и поново не доврши реченицу. Деца се још дрскије насмејаше, а он им овог пута ништа није замерио, само их је замолио за још једну цигару, те одрони даље у нову вотку.

БРКОВИ ДРУГА СТАЉИНА

Pierre или Пјотр, избеглица из социјализма, тумарао је по бувљацима Париза, али му никако није полазило да на њима стекне пријатеље. Због тога је увек лоше пролазио са својом распродајом за коју је увек био вољан, баш као и данас. Под мишком је носио урамље-

ну Стаљинову слику. Изашао је из метроа и упутио се ка пијаци *Clignacourt*. Даће је пошто пото. Један Арапин се интересује, али одустаје. Каже да му је доста политике. Ниједан од осталих продаваца старудије неће да је купи. Чак га и чудно гледају. Матори *Dominike* им наручује још једну туру у бистроу *Jupiter*. Глава му одједном постаје претешка, пада на сто и још једна распродаја је завршена. А од Стаљина су му остали још само бркови.

БИТИ ИЗБРИСАНА

Под. (Отвори очи.) Како се зовеш? Ти не волиш шпанске зидове. Да ли би они могли покушати да заволе тебе? Да могу, престали би да постоје. Односно – постали би равни. Обични. Нешпански. Зидови.

Затвори очи.

Како се презиваш? Гдје ти је ноктарица? Како се на француском каже *гушчја паишета*? Знала си то... Не волиш шампите. Пола једне је на твом поду. Осјећаш јој бљутави мирис остарјелог шећера. Не волиш ни шећер.

Отвори очи.

Избрисана си.

„Волим када дођу да чисте улицу оним наранџастим камионом. Улазе свјетла кроз прозоре и свуда...”

(Узимали смо мале људе између палца и кажипрста и премјештали их са Калиша на површину ријеке.)

Када бих могла да гризем тротоаре, појела бих све и један у Македонској улици. Онда бих од муке сјела поред клошара на клупи испред зграде *Политике* и откидала себи прсте. Бацала бих их на улицу да их газе аутомобили, аутобуси, троле и неки лоши ђонови. Тако би свако од њих имао по дјелић мојих прстију залијеplен за гуме или ципеле. И онда бих могла да додирнем цијели Београд. Кад већ не могу Владимира.

САН

Ово је прича о дебељушкастом...
Дебељушкасти је био путник.
Он је муж и дечак.
Буцмасти Цар у свом врту.
Има свог патуљка и лане.
Понекад пући усне и гледа у биљке.
Углавном бежи од људи и прича са неким у себи,
на језику који не разумем.
Једнога дана нестао је док су патуљак и лане оста-
ли на свом месту да стоје.
Видела сам га како корача кад сам затворила очи.

ЈЕДАН КАДАР ИЗ ЖИВОТА

Јутро.
Поспано делује солитер испред прозора...
Неколико капи на његовом рамену и пара која
махнито бежи из купатила.
Јутро на измаку и кафа.

ЈАВА

Сањам да све гори.
Светлцави пламен бљешти у ноћи. Руше се рого-
ви крова и падају на дрво.
На онај стари храст који је деда засадио још 48-е.

Ватра захвата све, и таман да узмем ваздух и изговорим њено име.... Аутомобил се зауставља пред кућом. Гледам кроз прозор. Видим своју кућу, нетакнута.

Све је по старом.

Настављам да живим свој мали живот као да ништа није било.

Рајна Беговић

ПУСТИЊА

Ти си свој. Ја сам своја. То је зато што смо различити. Гле! Нама у сусрет – две камиле.

ГОСПОЂА DALLOWAY У ЛОКАЛНОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Библиотекарка је уздахнула – опет неће стићи кући на вријеме. Данас су на реду били циркусанти из локалног огранка друштва књижевника. Сви редом шарлатани, мислила је књижничарка у себи док је у фоајеу слагала столице и прекривала дугачак дрвени стол црвеним столњаком.

Писање је, по библиотекаркином мишљењу, била усамљена активност. Прочитала је довољан број добрих и мање добрих књига па је без сумње била увјерена у свој закључак: сви су аутори тих књига одвојили извјесно вријеме да би у самоћи размишљали о себи, свијету око себе или нечему трећем, да би вагали и бирали ријечи којима ће оно о чему размишљају изрећи на најбољи могући начин, да би коначно то дјело и написали те да би га након тога још једном у миру прочитали прије него што га понуде издавачу.

Но, то није случај с овим нашим локалним огранком друштва такозваних књижевника, помислила је библиотекарка слажући чаше за приручни бифе. Они пак само састанче. Ако нису у библиотеци на тједном окупљању, онда су на неком слабо посјећеном домјенку пригодном промоције какве књиге, гдје обилато вечерају и напијају се уз квазиинтелектуалне примједбе на рачун декора или корица промовиране књиге. Или броде по отворењима галерија, музејских изложби, пројекцијама арт-филмова, изложбама фотографија или по перформансима опскурних „концептуалних умјетника“, све у нади да ће их једном у пола године један од новинара

упитати за њихово цијењено мишљење, па да ће и у наредном раздобљу моћи подржавати слику о себи као о поштованом умјетнику и књижевнику.

Ускоро, први су се узваници почели окупљати, већином око приручног бифеа, примијетила је библиотекарка. *Sic transir gloria mundi*, помисли библиотекарка огорчено и стане уз врата. Можда вечерас неће дуго трајати.

ЗАШТО МРЗИМ HARRYA POTTERA

Заправо не мрзим Harrya, мрзим особу која се представља као творац Harrya Pottera, иако и она и ја добро знамо да то никако не може бити истина. Овим путем изјављујем да сам ја, Евангелина Миракулус Софронска, ауторица свих прича о Harryu Potteru и да је J. K. Rowling најобичнија преварантица.

За своју тврдњу имам и доказе. Као прво, J. K. Rowling ми је била пријатељица годинама, откад сам у својим касним двјестотима доселила у Енглеску. К њој ме привукла њезина слаткорјечивост која је, како сам касније установила, била лицемјерна и у намјери да из пријатељства са мном извуче некакву корист. Наиме, J. K. Rowling уопће нема тако развијену машту да би сама измаштала како наш свијет паралелно настањује и чаробњачка популација. Наиме, наведено је чиста истина, а једино себе могу кривити што сам била довољно наивна да насједнем на увјеравање Rowling-ове и повјерим јој ту чаробњачку тајну.

Као друго, често сам у дружењу с Rowling-овом приповиједала приче о измишљеном чаробњаку Harryu Potteru који је стар као мој син (који на несрећу нема

чаробњачке способности иако смо и његов отац и ја чаробњаци). Моја обитељска срамота довела је до тога да сам испричала низ прича које је, како сам касније сазнала, Rowling-ова кришом записивала и касније предала издавачу.

Као треће, кад је Rowling-ова сазнала да је издавач прихватио „њезин“ рукопис, прекинула је све односе са мном, не јавља ми се на писма, а њезин агент одбија моје позиве. Ако је упитате за мене, рећи ће вам да не познаје особу тог имена.

Слиједом наведеног, молим да се J. K. Rowling одузму сва права приче о Harry Potteru и да се предају мени, Евангелини Миракулус Софронској, која ћу лику и дјелу Harrya Pottera пружити достојанство и славу коју он и заслужује.

МОНАХ И ЦЕЛАТ

Стари монах гледа са тугом и сажаљењем док му на сувим уснама титра несигуран осмех. У његовој се дој коси почива живот грешника, говорио је често. Беле, танке руке показују на небеса, на голе звезде, а можда и нешто веће. Каже да ће опростити све и да је смрт милост.

Прозирне тихе сузе на побледелим образима траже спас. Иза очију пуних сете умрла је гордост, пао је понос, само горчина, стид и бол капљу низ лице. Можда се његове руке тресу, али не дрхти вера у Бога и љубав према народу. Тај исти народ је понекад презирао, понекад варао. Уловљен и поражен он прича, али нико не слуша. Негде у његовом танком телу спава снага хероја. Негде дубоко у ткиву његовог срца чека опроштај за наша дела, за наше душе постоји спас. Ако му одвежемо руке. Ако бацимо ножеве. Ако прихватимо светлост. Он никад неће окајати своје грехе, али их прихвата. Покајте се. Заплачите.

Док је његова крв текла по већ окрвављеним рукама, севале су муње. У наелектрисаној ноћној олуји његов последњи уздах се прелио у смех целата, безбојан и круг. Очи му није нико затворио и остале су тако отворене целу ноћ да их врела киша испере и однесе у заборав.

РАВНОТЕЖА

Негде у даљини градски часовник откуцава поноћ. Руке су ми хладне, очи пуне прашине, усне суве. Пљујеш речи у моје лице док валови руше стене, пенушави од гнева. Сад је све изречено, осећаш се празно, палиш цигарету. Ветар носи дим и пепео и сву горчину коју си истакао из вена, истовремено цепајући моје мисли. Неугашени сјај звезда и шум океана ме смирују, али твоје немирне очи и хладне речи ме пуне бесом и неком ватром коју никад пре нисам осетила.

Зажмурим. Замислим како бацам огромни сат у воду, преко литице. Стакло пуца при првом додиру са стенама, казаљке и даље откуцавају време; још један корак ка очају.

Погледаш ме самоуверено. Никад се пре ниси осећао тако празно. Никад пре ниси осетио такав бол. Зар не видиш начету мржњу на мом лицу? Твоје усне се претварају у кржаве јастуке на којима сам некад спава-ла. Сlike су постале мутне, сећања сувишна. Не мислим о твојим мислима него о разбијеним сатима и стаклу у хладним дубинама и ветру који ће однети све исто-пљене, бесмислене лажи. Не знам шта да ти кажем. Ходам по жици, одржавам равнотежу. Једва.

ЗАПИСНИК

Саобраћајци су сачинили записник у коме је наведено да сам украденим возилом, без поседовања возачке дозволе прекомерном брзином прошао раскрсницу док је на семафору било црвено светло. Тачно је да је на записнику мој потпис, али треба узети у обзир чињеницу да сам га потписао док сам био под дејством алкохола и као таквог га не признајем.

УКЛОЊЕНО

Мој млађи унук Митар ми је показао слику наше куће. Оне велике, горе. У првом тренутку нисам приметио ништа необично. Тек кад ми мали рече да обратим пажњу на кестен, видех да кестена нема. Убеђивао ме је често да би требало да сасечемо то дрво, јер нам заклања видик. Да нема кестена, имали бисмо леп поглед на Саву и пола Срема. Ова његова компјутерска творевина је требало да олакша то убеђивање. Дуго сам разгледао фотографију. На њој заиста није било никаквих трагова од кестена. Сутрадан, када сам кренуо у редовну преподневну шетњу, на делић секунде сам се пренуо када сам у дворишту угледао дрво. Право правцато, коме тај компјутерски програм не може ништа.

Сетио сам се нашег Раце фотографа. Дошао је у Службу негде кад и ја. Тај је био велики мајстор за ретуширање. Кога он са фотографије уклони, тога више нико на свету не виде.

МОДЕЛ

Кажу зловници и завидљивци да сликајући портрет нисам постигао довољну сличност са Моделом, али не знају муке моје стваралачке. Не знају колико сам се напатио уверавајући Модел да активно учествује, да се трансформише у складу са дешавањима на уљу на платну, уместо што само позира. А Модел: те не могу, те не унем, те мрзи ме... Мени дојаде убеђивања и молбе, те се дохватих маказа. И ушију. Јој, да само видите нове уши. Исте као на портрету. Нос сам само малчице чекићем прилагодио уметничком виђењу. Коса је била најмањи проблем. Док су Моделу у болници видали ране, коса му је довољно израсла и спонтано, природно и неинвазивно допринела достизању највиших домета у реалистичком сликарству. Међутим, овде причи није крај. Дође мени после неког времена на врата атељеа непознати човек, наводно позирао ми је за портрет и тражио да му платим. Са непознатим људима ни не разговарам, а камоли да их пуштам унутра. Пустите ви то. Као, познаје вас, а после уђе, клепи по глави и покупи све што му треба и може да понесе. Ми, уметници, можда јесмо мало расејани, али толико наивни нисмо.

ЈЕСЕЊА СЕОСКА ИДИЛА

Лозом виновом зачокотила и руменим, златним и жутим, слатким и киселим, непрсканим јабукама закрошњила. Заталасала модро плавим шљивама и дозрелим, готово опалим жутим џанарикама, зажутила крупним, мирисним, за ормане спремним дуњама и крушком качморком и сочном виљемовком.

Дозрелим коштуњавим орасима, раштрканим испод крошње и дебеле хладовине старог, напола сувог стабла ораха, играју се мала деца. Поред воћњака, клипови кукуруза зажутили и окрупнели, спремни за брање и комишање.

Из плодне нам берићетне земље, слатки се корен шећерне репе вади, да се џакови шећера и коцки напуне. Да се од одавно посеченог и самлеведеног, плавог и белог мака, штрудле замиришу, на тањиру и трпези вредних, поштених домаћина. Да се утихлим, готово опустелим улицама остарелог, а нама драгог села, зачује плач и граја, мале тек рођене здраве дечурлије.

Да се младе, а држеће баке и деке обрадују колевкама и белим чистим, миришљавим пеленама, да се обнове вртићи и школе зарасле у коров и паучину.

Да жута, берићетна јесен на селу не значи јесен живота, већ свитање једног новог, стварног, плодног и здравог живота.

Марија Блажић

ТРЕНУТАК

Управо се догодио.

ДЕКЛИНАЦИЈА ТРАЧА

ко? шта?	Она	Друга она	Он
кога? чега?	Од њега	Од прве ње	Њих две
коме? чему?	Другој њој	Њему	Другарима
кога? шта?	Дете	Њега	Ништа
апострофирање	О, судбино!	Е, скоте!	Е, лудило!
ким? чим?	Па, с њим!	Са бесом	С пићем у ру- ци
о коме? о чему?	О будућно сти	О детету	О фудбалу!

СЛОВО О САМОЋИ

Каткада се питам постоји ли тамо неко и за мене.

Ако постоји, молим га да пожуре, јер се осећам тако проклето усамљено у овом свету, у ком је све прављено за двоје.

О БОГУ, ДИОНИЗИЈУ И ВРАГУ

„ја носим гаће / Бог је тако велик / и без гаћа“,
гласи мој сенру.

То је давно, давно, у она праповијесна времена,
нешто послје Адама и Еве, схватила и Мара Лукина.
Видјела она свога Бога како боћа с паганима онако го-
логуз, и одлучи да га се треба заштитити од погледа и
настрјаја неука пука...

Одвуче она њега у своје одаје крадимике од Луке,
и пода она Богу винца румена из нових бачви, тако не-
како у ово вријеме мартинџа.... а Бог се облокао ко летва
и прилего, а Мара не могавши ништа да учини с њим, и
без обављена посла зачне запомагати и молити... у то,
луњајући по виноградима и подрумима у зору човјечан-
ства, налети Дионизиј и он дрмну више бокалета рујна
винца те прилеже, тако њих двоје захркаше све у ше-
снаест... то би потрајало до у вјечност, да Мара не при-
хвати метлу и завитла њоме по соби плашећи и тјерају-
ћи све пред собом... тако вам наша Мара отјера њих
двоје и они несташе бестрага, загрљени и мамурни...

Бога се може данас још само молитвом дозвати у
мислима и то ако ти услиши молбама, свакако сваком
према заслугама, а Дионизија уз чашицу вина добро
облокани придржавајући кај год чврстог да се не зане-
сете и треснете о тло, он је тако увијек уз вас у свакој
невољи када вам устреба...

Бога нема и не појављује се тако често. Дионизиј
је увијек ту уз нас као утјеха или замјена за музе. А ја
тако и душу бих дао врагу за инспирацију.

У Ријеци, 20.11.2008. године

СУСПРЕТ

Средина дворишта. Сасвим случајно сам погледала кроз прозор. Светлост и тама се среташе.

– Замени ме мало – замоли светлост – уморило ме ово јако сунце данас, само мало да се опружим, брзо ћу устати.

– Не мењам ја тебе, драга моја, већ ти мене – дрзну се тама. – Ова пространства су моја, ја ти допуштам да постојиш, али увек сам ту.

– Хајде, молим те, не почињи поново – уморно ће светлост – зар ћемо увек расправљати ко је силнији. Колико пута сам ти доказала своју величину.

– Стварно не знам ко је коме шта доказао – надмоћно ће тама – и иди куда си пошла.

Паук у углу прекинут њиховом свађом врати се прављењу своје мреже. Вечерас би нешто требало појести.

ИПАК ИМА НАДЕ!

Била је то једна од оних црних ноћи после је којих ми је властита глава оно најодвратније на мени, а одвратно ми је све тада. Сурова мантра: *Нема наде за овај свијет*, одмах ме је јутром била опхрвала; но овај пут је то било толико интензивно да ми је чувени инстинкт за самоодржањем наложио да – живота ради – смјеста кренем у оближњу шуму у опуштајућу шетњу, и ја сам – вјерујући потпуно у његове добре намјере – просто шмугнуо у њу. Шетајући њом и мантрајући (у очекивању да устрептало чудо напокон јења у мени), носио сам у себи страховиту жељу да неком скрешем нешто у лице. Што? Није важно што, само да му скрешем. А како ја тако нешто иначе радим? У себи, да – у себи. За то је крива са једне стране моја плишана нарав, а са друге онај (по мени, крајње непрагматичан) наук Библије и мојих покојних родитеља: *Ко тебе... – ти њега...*

Најприје набасах на сподобу која је иначе стални посјетилац те шуме (и која је успут загађује својом блесавошћу).

– Лоше изгледаш, нешто те мучи, мораш то хитно избацити из себе! – сасу он одмах. Замислите?! „Аха, да избадим па да ти то одмах покупиш за себе, јер је мој и најгори дио бољи од твога најбољег!“, скресав му ја у лице на онај свој начин и кренух одмах даље са оном истом мантром на уснама. Одмах потом наиђох на „милосрдницу“; нашао сам је како кука над картонском кутијом са одбаченим псићима. Чим сам јој пришао, изнијела је генијалан приједлог, како би *свако од нас тре-*

*бао понијети кући бар по једно итене?! На све оно још и то. Госпођо, кад бих ја свакога кога жалим носио кући, онда бих морао понијети најприје баш вас!, „одбрусим“ и њој. Било је тога још, али сад, зашто све ово причам? Ево зашто: најбољ одмах потом на два пензионера; један је управо другоме био причао о неком типу који је сваки боговетни дан задовољно буљио у кров своје нове куће. Ђубре материјалистичко, спремно и то одмах дочекам ја, и додам полугласно да га – са опроштењем – јебали сви нови кровови овога свијета. Али, (али баш али) онда одмах тај исти дода како му је – и то управо док је размишљао о том типу слично као ја – пришао један који тог „материјалисту“ добро познаје и шапнуо му у ухо: *Ма, то он гледа своје голубове.**

– Има наде за овај свијет!!!... – стао сам смјеста одушевљено дречати чувши ово, а потом сам одмах одлетио по оне псиће из кутије; а онда, са њима у наручју, лагано сам одлепршао ка свом стану, успут весело поздрављајући све живо, знано ми и незнано.

НИКАД НИЈЕ ПРЕРАНО

Прилази прадеда белој колевци. У једној руци носи букет најкрупнијих ружа за унуку и у другој дукат за праунука, који је гланцао сваког дана претходних девет месеци, носећи га са поносом у левој цепу кошуље. Лагано га вади и спушта крај чипком оивиченог јастука. Замисливши се на тренутак, шапатам поче изговарати:

„Кад човек мало боље размисли, у животу недо-стају једино јасни одговори на најважнија питања. Све је некако превише компликовано. Ништа није апсолутно црно или бело; апсолутно ружно или лепо; апсолутно добро или лоше... Све је, отприлике, нешто између, помешано!

Сваки покрет, реч, мисао су тегови које ми повлачимо и где тас на ваги превагне, ту припадамо. Постојање је свакодневно вагање, премошћавање са једног таса на други, где зафали, јер није добро да ни једна страна, ма која, притежа превише.

Све је некако релативно. Понекад превише замршено, скривено, а не ретко недоречено. Сви ми живимо живот, али малобројни су они који га проживе. А и од њих су ретки они који су тога свесни...”

Предавши беби дар, љуби је у чело, и са кристалним сјајем у очима излази из просторије која мирише на новорођенче...

КРИЗА МИСЛИ

Покушавам да у себи препознам нешто што ме тишти, што боли, што изједа... Трагам за нечим што би ме инспирисало да стварам, али узалуд... Изврнула бих своју кожу, не бих ли се отресла ове немоћи.

Желим да опишем осећај бола који најбоље познајем, с којим могу да се носим... Нема га, само празнина, тишина, мук... У лавиринту куће, између ходника, кухиње и спаваће собе, заједно са прашином сам стресла и своја узбуђења, надахнућа, мисли. Са руку ми се спрао божанствени прах, који је ноншалантно помагао оловци да клизи по папиру, плеше. Спрао се заједно са мекоћом и паперјем мојих додира.

Све враголасто у мени је утонуло у свакодневицу поподневне кафе, која одише просечношћу.

ВЕЧНИ ЖИВОТ

Мојој вољеној супрузи која је била моја снага, љубав мог живота. Како ћу даље без ње, лелече непознат човек, у читуљи, под фотографијом покојнице коју упознајемо.

Бог те, моје ли радости! Па ја никада нећу умрети! Нема мужа, нема лелека, нема слике ни читуље.

НЕУСПЕЛО САМОУБИСТВО

Нисам могла данас да се убијем. Прво што је Васкрс. Друго, невиђено ми се пишкило. Мало, мало па бих у wc. Ваљда сам запатила упалу бешике. Или је то било од страха да не умрем што хоћу да се убијем. Кажу, човек у страху често мокри. Углавном, да нисам зауставила ауто и свратила на бензинску пумпу локалног ловатора и лопова (мислим да ово никада никоме неће бити битно, али не могу да прећутим у овом контексту! Морате то разумети!), вероватно бих се убила па упишала или обрнуто. А то би било понижавајуће за моје потомке. Мајка им се упишана убила. Мајка им се мртва упишала. Ку-кууу. Пошто сам свратила на ту бензинску станицу, престала сам да плачем и да се морим зломислима о самоубиству, јер сам покушавала да пишам над тим штрокавим чучавцем, а да се не угушим, да успем да се не исфајтам сопственом мокраћом, па још кад се распршује о под, меша се са туђом, одбија се о запишани бетон јавног клозета, ужас, а и пазила сам да не уфлекам нове кожне мокасине. И да туром не дотакнем

запекле купице туђе столице (купице – столице, колико љупко, то сам још пишајући приметила!), да не дотакнем зид умазан браонкасто-жутим фекалним апстракцијама, тај китњасти изметни ручни рад по јефтиним и лоше фугованим плочицама. Мада, стално се нешто устежем, столица – измет, столица – измет, каже се говно... докле сам стигла? Да! Дакле, пазила сам да се не упрљам у те трагове размазане столице, али да сад не улазим дубље у то... била би ово жалопојка о г. То нећу. Хоћу једноставну исповест о томе зашто данас нисам могла да се убијем.

СУДБИНСКИ ТЕРАРИЈУМ (ИЛИ: ОНОМАТОПЕЈА БУБЕ-ГРОБАРКЕ)

Тек много година касније сазнала је оно што уистину некоћ не беше ни слутила. Стресајући гроздове црно-црвених буба-гробарки са својих капака, са својих груди и стомака, са својих вештачких зуба, отресајући их са скута, угледала је једну која се издвојила. Ни крупнија ни ситнија, ни по чему различита. А враћа се, миц-миц-миц, мигољи натраг ка врату. Прелази на раме њене ћерке. Изгледа исто као и остале. Али, или је луда ил куражна.

Онда јој је запазила особитост. Разликовала се. По оволишном, сићушном сићушном сићушном набреклом пенису који је уперила. Ваљда је то на горе. Које је то биће што гмиже (може ли *то* бити мушког рода), које је уперило свој сићуш ка устима њеног детета. Прелазећи својим слабашним ножицама преко њене голе дојке, тек набубреле, недотакнуте ни страшћу ни радозналошћу. И шта ће жена? Мајка је. Устаде, утре бубу гробарку

која паде на леђа и тако копрцаву – згњечи је. Потом се сагнула, застењала, као да је боле леђа, али остаде тако све заклањајући наго тело своје кћери која отрча до купатила.

Мајка коначно чучну. Поче да прича. Обраћала се буби-гробарки. Речима меким, угланцаним, као за изложбу гиздавим: – Морам. Мајка сам. Морам, детета ми. Због ње ми је, иначе, пустила бих ја тебе да гамижеш.“

Годинама покушавам да заборавим звук. Згњечења. Је л’ се тако каже. Гњечења, то је боље. Буба гробарка није јаукнула. Нити цикнула. Она је, клела се жена касније животом и Богом, она је свињски засквичала: – Иииииопетбииии...“

ХЛАДНИ ТАЛАС ПЛАНИНСКОГ БУЋЕЊА

Целу ноћ је падала киша.

Мисли заточене иза старих борова освежише се росом и попримише свежину реке која тече иза леђа сваке избеглице.

Спајале су се у једној равни планина и река, обе лежене истим именом.

„Каткад залута неко дјете у брдо и осмисли угођај у природи. Ту лево од моста, низ узану стазу, надомак мале партизанске пећине, логорске ватре се пале и вечера се риба у некак'ом муљу“, зборио је старац на коњу који је случајно упао у слику једне придошлице.

Киша је за собом оставила блато, које се лепило за чизме и отежавало кретање кроз обронке.

„О ничија и моја земљо! Ој, љубави која ме доведе овде да починак вечни заменим жељом да још једном милује ме оно слабашно сунце које је кобајаги бунцало о топлини...“, нејасна лица сећају се легенде о вечној љубави.

Ја сам седела на мокром пању, прљавих табана и косе влажне од јутарње росе, смешила се Мајци која ме доведе овде, да осетим покој.

Време се играло на небу.

Време се играло с тобом.

Време се играло из досаде.

Али, време је цурило. Нестајало је све оно што ме мамило да креирам „ново“.

„...Море одједном се осетило тужно. Пенило је и патило. Завидело је овим кршевима и јаругама. Његови јецаји су замиралли!“, сенилни песник, без препознатљи-

вих црта на лицу, признавао је пораз сопственог надахнућа.

„Оне су ме инспирисале да слушам и осећам, а мање да питам и замишљам. Мање да лажем.“, померајући се са сенком у праскозорје, следио је пут судбине, вођен инстинктима.

Јастук још топао, софа празна, чека на госта коме је кафа тек скувана.

Раде Вукмировић

ЈА САМ БОГ

Јашем на свом плавом тиграстом Змају, од света до света, од планете до планете. Цео Универзум прелећем, на сваком свету стајем, на свакој планети стајем. Освајам је, и светове и планете. Све док ми кева не уга-си комп.

ЗНАМ

Знам своје име, презиме, датум рођења, боју косе, PIN и PUK број моба, крвну групу, број индекса, име прве девојке, првог кеца и прве туче, број патика, улицу и број, њене очи, знам и просек из основне и средње, али не знам ко сам. Молим вас, ако знате ко сам, реците ми.

ДА ЛИ САМ ТО ЈА?

Узех папир из фијоке. Два минута до два је. И ове ноћи ме неће сан.

Хтела бих бити ти. Бар вечерас... Па да ђипам у пуном клубу. И да нас све отерам. И да ме боли увце. А можда и боли?

А на ТВ-у иде дивна музика... Amy Macdonald и „This is the life”... Да ли је?

Мука ми је...

Остављаш ме без речи. Не баш увек, али ова ноћ... Ова ноћ ми доноси немир. Питам се, љубомора ли је? Завист? Туга? Ил' сам само умислила нешто?

Да, као није ми се ишло. Није ни теби! Ал' изгледа да филм брзо пуца. Бар неком... И увек сваљујемо једно на друго. А шта па свалити можемо? Никад нисам умела играти стони тенис...

Да, нисам ти рекла, оставићу цигарете... У инат теби... Па се пуши сам...

ПРИЧА

И опет причам сама са собом. Изгледа да ми је тако суђено ове године. С ким год да започнем причу, увек је завршим сама. Чак и кад јој дамо неки крај, ја морам додати наставак. Бар да у наставку нешто разрешим, него се само још више упетљам у глумце, сценарија, а тек што костим почнем да украшавам.

Кажу људи мени, не ради то, немој тако, нема потребе за тим. Одговорим ја: „Ма не радим, шта вам је,

завршила ја с тим одавно“. И хоћу ја, ’ал завеса се некако сама дигне а ја само ускочим унутра. Већ сам себи набавила и душек, и ћебенце. А и топле чарапе имам, онако, за сваки случај.

Ако вам затребам, ту сам. Само вирните иза завесе. Не морате куцати, бићу ја већ унутра.

П. С.: Да ли је неко за чај?

ЗЕЛЕНО СВЕТЛО

Нису поштовали устаљена правила понашања. Он је на пешачком прелазу пришао непознатој жени која му је ишла у сусрет. Она се, такође противно свим правилима зауставила, јер за судбину правила не постоје. Безбрижно луцкасти, смејући се вансеријски, заједно пређоше улицу и одјездише у немогуће.

САМОСПОЗНАЈА

Убеђена да живи за друге, била је срећна. Тек кад је од силне љубави појела саму себе, схватила је да ако жели да ужива у слатким животним залагајима, треба да се уздигне на ниво детета.

У ДЕВЕДЕСЕТОМ МИНУТУ

Котрљам се. Осећам ударац. Опет ударац. Још један ударац, сада снажнији од претходних. И летим. Летим високо, летим све више, до облака ми само мало фали. Стала сам и сада падам. Мало сам уплашена јер не знам како безбедно да се спустим, осим да једноставно паднем било где. Покушавам да уочим негде мекшу површину где бих могла да се приземљим, али то је заиста тешко са ове висине. Паника. У себи изговарам молитву и мирим се са крајем. Питам се да ли сам довољно добра учинила да будем примљена у рајске вртове. Чекам да ми се живот испремотава пред очима, па да завршим и са тим. Жмуриш, јер не смем да гледам смрти у очи. Настрадаћу овде, међу свим овим људима, а нема никог ко би ми помогао. Ударам о тло. Коначно сам на земљи, опет се котрљам, и ево га поново. Ударац. Не, не опет ударац, и то какав ударац, све ме је заболело и тако сам се закотрљала да је просто немогуће зауставити ме. Упадам у мрежу и кроз сам се упетљала. Зауставила сам се. Жива сам. Маса је подивљала и усхићеност је преплавила трибине и терен. Сви су то од мене очекивали. Успела сам. Можда ме сада оставе на миру.

ОДЛАЗИМО

На станици Сан Лазар Изабел ми је показала како треба да поништим карту у аутомату. Помислила сам да не бих знала да се снађем сама на тој станици. Нисам ни знала да карта треба да се поништи пре уласка у воз.

Воз је био удобан. Најудобнији у који сам икад ушла. Села сам до прозора, мада ми је свеједно где седим, у ствари. Кад се воз покренуо, дуго смо пролазили поред зграда са терасама од кованог гвожђа. Терасе гледају на шине. Волим такве терасе. Буде у мени осећај лепог, онако истински.

Поред мене седи Далија из Дамаска. Чита књигу на арапском. Бескрајно су ми занимљива арапска слова. Гледам их и не знам шта значе. Али зато Далија зна. Очи помера дискретно са десна на лево. Дише мирно. Делује смерно. Делује одговорно... За разлику од једне Бразилке која седи испред нас. Нећу ништа да питам Далију у вези са књигом.

Воз стаје на станицама које подсећају на станицу Беовоза код Панчевачког моста. Само су станице веће.

Одлазимо.

ЧВРСТ СТАВ

Једном, негдје. Државотворна скупштина донијела је низ закључака којих се, на жалост, није придржавала до краја.

Тог дана снијег је својим дебелим наслагама прекрио обресе баште која је с прољећа била веома богата, у глобалу, али која се сада никако није назирала, чак ни њене димензије.

Али, како се оно каже: „Не пада снијег да прекрије бриви, већ да свака звјерка покаже свој траг.“

Тако и сада, учесници свих неизвршења, неодржаних обећања и лагарија, полако су тонули испод падајућих пројектила сачињавајућег снијежног покривача, остављајући за собом хладне, бесане ноћи испуњене празнином и незнањем.

Ах, нешто се будило остављајући траг – исписничка ријеч која ништа није значила, нити покривала да угрије утјехом оно што је самом собом недостајало.

Међуоднос између снијега, који се с прољећа топио и остављао своју празнину за собом, и између нове зиме која се издалека, можда, назирала. Годишња доба су била поремећена у свом редослиједу. Не заувјек, одвајкада и ко зна докле. Слутила су на исто мало другачије и намијењено ко зна коме и зашто. Тако почиње дан. У блијеску и олуји без којих је немогуће било шта започети, док не разнесу сав још неотопљени снијег за собом, и још једном падну као зимогрожљиви покров.

Није то добра прича на коју падам већ двадесет љета и која бездушно траје у својој безуспјешности. Само је двапут прочитана, једном случајно и на брзину, и

други пут пажљиво захваљујући првобитном сагрешењу. И ничему нас не научивши као први пут.

Мој муж ми не дозвољава концепцију којом бих те довршила у једном залогају, тек да се зна.

Адам Гез

***

Каже да ме и.
„Ја те им“, каже, и ја срећан.
„Је л ти мене иш?“, пита.
Ја јој одговорим, па се заједно смејемо.
Ми се мо.

Данијела Глишић

ХТЕЛИ СУ МЕ ХИМАЛАЈИ

Шапутали су ветрови и сегу и романсу, распири-
вајући ватру коју је одавао мали пламичак. На пар кора-
ка поток, на пар обриси коња, враних, нечијих. Буџаци
истражују шиноре, међе. У даљини Хималаји... Ћутим.

Прија ветар водоноси, лепо видим. Кошци непо-
знати у нечијем завичају, изнад Хималаји. Одједном
блуз, жури ка врховима. Будим се. Чини ми се, сти-
гох!

ЧАСОВНИК

На углу, сајдиница. Пулсирање велике раскрснице тек семафори зауставе.

Правац и смер бујица аутомобила промени на трен. Звездани зупчаник време помера. Деценија за годином, месец за даном, сат за минутом. Поправити шминку, зачешљати косу, чачкати нос за воланом, важно је док црвено светло семафор држи. Понеки заблудели поглед ошине старински часовник у излогу сајдинице, а затим одлепша за стоп светлима. Иза стакла проседи сајдија стоји. Руке на леђима прекрштене. Гледа. Не види. Сећа се.

Точкићи, зупчаници, опруге, клатна, зачараше дечака сатним механизмом. Мајстор стари, тананих костију, коже провидне, откриваше детету занат. Тајне постајаше бистре и прозирне, као брзи планински поток.

Мајстор се погури, дечак порасте, човек постаде. – Да одеш, време је. У рукама доброг мајстора био си, промрмља старац за добро јутро првог пролећног дана пунолетства младића. Прецизно спорим прстима покупи неколико алатчица и вукући ноге, незнано куд оде преко раскрснице, којом су клацкали фијакери и каскали официрски коњи. За њим остаде само старински часовник у излогу сајдинице. Град се захуктавао, млади сајдија оженио, децу добио. Син и кћерка, као две јабуке сочне. Точкићи, зупчаници, опруге, клатна, зачараше малишане сатним механизмом. Искусни сајдија лагано откриваше деци занат. Тајне постадоше бистре и прозирне као брзи планински поток.

Сајдиница оживе. Отац са децом занатску радњу радошћу испуни. Старински часовник у излогу сајдинице стајаше. Брат и сестра стасаше. Она се удаде, бездетна оста. Он се ожени, сина доби. Деда, поносан.

Точкићи, зупчаници, опруге, клатна, зачараше унука сатним механизмом. Срећан отац откриваше логано сину занат. Тајне постајаше бистре и прозирне, као брзи планински поток. Сајдиница процвета, олисташе пешчани сатови. Сајдија са децом својом и унуком занатску радњу смехом испуни...

Али... Старински часовник у излогу сајдинице стајаше. Кћер сајдијина се разболе. Туга прекорачи праг. Убрзо на излогу умрлица освану. Син сајдије се разболе. Туга се усели. Убрзо на излогу још једна умрлица.

Деда и унук сами остадоше. Унук се разболе. Туга се размаха, помахнитала. Убрзо на излогу умрлица...

Иза стакла проседи сајдија стоји. Руке на леђима прекрштене. Да ли старински часовник у излогу сајдинице још увек стоји, запитамо се...

КАО ЗНОЈ...

Бег из сопствене коже завршио се на њеној површини.

Осећаш зној на себи од бежања и нервозе... Мишићи ти пулсирају... Надаш се да ћеш у том пулсу заборавити на онај најважнији.

Покушаваш да се угушиш, да не чујеш, а знаш добро да је његов звук најјачи и да побећи не можеш.

Покушаваш да заборавиш да је овај живот твој!

Сводиш га на све друго што га чини, осим на себе... Не знаш где си...

Па се и не тражиш...

Али кожа те сврби...

Не постоји патент којим ћеш је скинути... Ти то знаш...

Прихвати је зато и носи је као свој нераскидив део. Погледај се и схвати, без ње си ништа, без ње те нема, она те обликује, и никада, никада од тога нећеш побећи. Само ћеш изаћи на површину... Као зној...

У ЗАГРЉАЈУ СВЕТИОНИКА

И она задржа дах, како не би испустила и преостале мисли које би је немилосрдно гурнуле низ стрмину. Изгубила је једини доказ о бајци коју је живела. Погледала је у светионик, дебео сноп светлости што кружио је око своје осе. Није успела. Тад јој ветар свргну по сузу са капака и прилепи их за стене које су таласи пенушаво шамарали. Срце јој на тренутак поскочи и узмакне се уз зид, и она погледом испрати пад принца који по дну сурфује стазама прошлости. Варнице осветлеше мрак у грудима и чека се само додир самоће да запали усне од барута. Дуго је гледала преда се, на место отмице, а онда, као да је чекала знак чувара свеће наспред океана, окрену главу и усправи се. Заклела би се да осетила је мирис воска који топи се под њом, са собом вукући јој тежину бола доле, у дубину, док и она не угаси се заједно са њом у додиру плавог ока што постало је отирач будућности. Ниједна ствар није била важнија од те, да спозна сврху постојања јер у супротном њена прича и пре почетка била би осуђена на крај. И то каква?! Мокар, расут по обронцима гребена што вуче и цима оно најсветлије, остављајући елоквентност камена да влада рециталом, у сумраку, док гаси се поглед оне која увек била је живот, пресликана у хиљаде изотопа једне обичне смртне љубави којој се траг овде губи. Угасите светлост онда, овде и сада, на месту где речи не проналазе утеху у поразу целог бића и његовог нестанка у модрој води црног океана...

КАДА ОБУЧЕМО СВОЈЕ КОШУЉЕ

Грли ме рукавима. Дугачки су, украшени ноћима које сам преспавао будан у четири зида, обавијен малтером и самоћом. Нема врата, непотребна су, јер излаза нема. При врху плафона залепљен је прозор. Месечева светлост се пробија кроз решетке и пада на моје лице, покрива ме бледом марамом провидних обриса. То је једино што осећам. Мрак ми је попут повеза покрио очи, а ја вртим се у круг са прекрштеним рукама на себи. Летим, управо кроз кључаоницу својих мисли, тамо где пространство није оивичено стубовима срама и бесмисленим дрворедима трулих папрати. Тамо где дужина кошуље не дискриминише луде од оних који своје мисли држе затворене међу зидинама глупости. Управо тамо где ова моја игра речи има само један смисао, и то ако, и то само ако их ја шапућем тихо и нечујно. Онај ко буде разумео, прићи ће, и одвезати ми ове чворове, како бих заиста и полетео. Како бих се виноу свом снагом. Изнад или испод ове земље пепела?! Мала је дистанца тих крајности, и бива све мања како се приближавам корацима ка извору моје тамнице. Гледам у потпис који је закуцао ексер у моје дланове, да не потече ни слово више, остављено њиховом грациозном игром покрета. Нисам затечен, иако ми име само није познато. Нисам изненађен, зато јер знам ко ће се одазвати на мој крик сада... Зар не чујеш?! Дозивам те...

ПАТЊА

Ужурбано пакујем кофер, путујем сутра у Праг. У Прагу никад нисам била, а тако желим. У кофер, поред чарапа, шминке, блуза слажем пажљиво и своју Патњу. Очекујем да ћу је тамо оставити, неће јој бити лоше без мене, поред оноликог света брзо ће наћи некога ко ће је узети. И тако, са Патњом у коферу обиђох читав Праг, стиже са мном и у Карлове Вари, седи уз мене у пивници, не да ми да осетим прави укус чешких кнедли, не помера се од мене. У повратку, хтедох да је заварам па брзо затварам кофер. Али не! Не да се преварити! Увуче се брзином светлости, и шта ћу, поново је вратим у Београд. А ту – њен терен! Пођем лево – знана улица, десно нечији глас који буди успомене, замакнем за угао – наша кафана... Патња све свежија. Али нека, мислим. Идем на летовање на Крф. Остаће тамо Патња међу маслинама.

И поново пакујем кофер, овога пута са летњом гардеробом. Разбашкарила се Патња међу огрлицама, купаћим костимима, млеком за сунчање. Нека, мислим, то ти је последњи пут да путујеш са мном. И нешто ми би жао, навикле смо једна на другу. Кад тамо – ништа! Док пливам удаљи се мало од мене, приближи се неком другом. Таман помислим нема је, као оно – ево стиже! Или се заборави негде читавог дана, али још пре него што падне вече, са првим сумраком, мазно се привије уз мене. И поново, не успех да је тамо оставим. Одавно сам изгубила наду да ћу је у Београду неком увалити. Залепила се за мене као пијавица.

Крећем на Златибор. Спаковала цемпере, капе, ни иглу више не можеш да убациш, али Патња се угура. Стаде. Шета са мнош по Златибору, гура се са мнош у кревету, буди ме ноћу. Увече, у кафани, тамбураши. Шта ти је? – пита ме Винка.

Показујем јој мимиком Патњу. Седи до мене на столици и како која песма почне, она ме уштине, сузе ми пођу на очи. Пакујем поново кофер за повратак. И не надам се више да ћу је негде оставити. Очекивала сам бар да се од толике употребе излиже и офуца а оно – ја смршала и избечила се, а она – ништа, иста.

Остаје ми само да дам оглас, можда се неко јави, можда му је живот толико слатак и отужан да му треба бар мало моје патње. Да је поделимо ако неће целу. А можда ће и она од толике слаткоће да побегне... Ко зна?!

ИГРА

Нико није знао шта се догодило у том украденом тренутку. Нико није знао ни да је тренутак украден, да су простор и време, сажети у исту димензију, пулсирали у истом ритму. Непоновљивом!

И док је твој поглед реметио ритам дисања, ја сам причала у недоглед, у покушају да пружим одступницу разиграним мислима, чија је снага надмашивала све до тад изговорено. Мало је рећи да су присутни безуспешно покушавали да ускоче у засењени купе и прикључе се игри за коју нису ни знали да постоји – или барем то себи нису желели да признају оног тренутка када су схватили да законе хемије нису довољно савладали или да у екстремним случајевима она баш уме да изненади!

Ослушкујемо околне шуме, а не чујемо ни оно што сами сасвим гласно изговарамо – трудећи се да то буде наш скромни допринос „култури комуникације“ уприличеној у част писане речи о којој се морало понешто и проговорити, колико да се оправда присуство у „храму“ и ода по част церемонији.

Листам твоју књигу и смешим се. Листаш моју књигу и смешиш се. Позната садржина – наизглед потпуно неинтересантна и бесмислена, док се не зарони између редова. Тек сваки седми указује, али то знамо само ти и ја.

ПЛИМА

Лежим на левом боку, приљубљена уз твој голи стомак, уз набреклу мушкост између влажних бутина.

Дишемо тихо, да не пореметимо ритам надолазећег таласа.

СТ(Р)АНИЦА

Успутна станица. Расејано разгледам старе новине, сведене на неколико „непрочитаних“ страна. Кога још у овој забити интересује култура?! Избегавам да погледам датум. Тај податак би исувише потресао моје већ уздрхтале нерве. Воз тугњи. Незадрживо намеће ритам. Из суседног купеа разлеже се јецај. Потом језиво хистерични смех. Поново бацам поглед на страницу „културе“ и дође ми да се убијем!

АПСУРД У УЛИЦИ НАДЕ ПУРИЋ

Агент П. продавао је стан за који нема купаца, у дну једног слабо расветљеног периферног насеља, где куће упадају у таму, док се на карти налази само мала црква чији зелени кров светлуца над школским тргом. При том насеље није ни забележено, због чега је конкуренција овде нешто слабија. Толико, да би његова претходница и завршила посао да једанпут, промашивши скретање, није настрадала од чопора паса. Тако је П. наследио продају од колегинице.

Магдалена, професорка етике у пензији, најјефтинијег испита на студијама права, била је власник те скромне једноипособне структуре. Провевши живот у скривеном поткровљу, никако није разумевала зашто не може да се прода.

Често је са страхопоштовањем слушала попу, кога је једна вероучитељка преварила продавши му туђу кућу као своју и са којом се, на правди Бога, суди већ десет година.

Недалеко од саме зграде лежали су еври у жбуњу породичног врта, за које су власници знали да су лажни, остали после једне пропале капаре. Пре првих кишацијали су на месечини безазлено, јер овде, између вечно задимљених контејнера, ионако није било пролазника.

Могући купци често би одустајали већ код саме цркве. Они храбрији стигли би до уског грла, места где се улица сужавала. Најређи би зашкрипали на дашчаном степеништу, пред вратима, где се П. ипак плашио још ређих колега и дељења неизвесне зараде.

Но, како свака роба има муштерију, странца који у далекој и нама неразумљивој домовини није успео да добије дозволу за самоубиство, трошно поткровље испражњено је од лица и ствари, али не и од духова. Противно свим законима разума, П-ова колегиница, тачније оно што је од ње остало, престрашивала би уторком непућеног незнанца, са истуреном актен-ташном, изричито захтевајући да добије свој део провизије.

МУЗА

Ипак је сањао тај сусрет са њом. Још увек се виђао са ретким колегама, који су, истина, постајали све даљи. Случајно ју је упознао од бившег познаника, пре него што ће га овај сачекати на својој закључаној капији, немајући времена да га пусти унутра. Била је његова бивша. Ипак је немогуће да ће му сад припасти, мислио је. Био је то последњи пут да ступи у контакт са неком од њих. Знао је да нових контаката неће ни бити, јер није имало преко кога да их буде. А када је нека могућност последња, обично се и не оствари. Као ни претходне.

Ипак му је предложила секс. Није сањао да ће баш то бити; у сну су се гледали само у очи, а ни то није могло да се деси: убрзо се исправила и рекла: „другови“. Стојећи под звезданим небом, чисто због принципа, категоричког императива или чега већ, инсистирао је на сексу. Тако су и заказали састанак, али је он дошао пре времена. Још увек је причала са другарицом и схватио је да није спремна за њега. Вратио се да се појави на време, без обзира што није могуће. Чекао је и послао јој

поруку. Рекла је како ће мислити све најгоре о њој, те је знао да неће доћи.

Али је он отишао код ње. Ипак га је позвала. Премда је и даље веровао да ништа неће бити, било је. Стварно је сањао. Почели су са четири дуга пољупца, који су личили на четири ударна тона неке старомодне симфоније, који се растачу и спајају, баш као и њих двоје. Њен скрин-сејвер путовао је кроз звезде. Тога није било у сну, изгледа да он није био из времена компјутера.

То је било само једном. Касније је сазнао да је била са свима, његовим колегама музичарима, познаницима, некадашњим пријатељима. Није знао да ли је и са њима била само једном. Неко удаљено небеско тело залутало је у нашу галаксију, прочитао је у новинама, пре него што је опет погледао звезде.

ПРВА НАГРАДА – АГРЕГАТНО СТАЊЕ СВЕСТИ

Седим у мраку и он седи у мени. Ко први оседи, има право да седне и одмори се од свега и склони прст са чела и поједе га у инат.

ИГРА НА СРЕЋУ

Играла сам се речима и речи су то исто са мном чиниле. Чинило ми се да ћемо се препознати некада. Некада је то можда и могло да се деси. Десило се у међувремену неко међувреме које нас је отуђило једне од других. Други су још увек носили имена. Имена су нешто значила и њихови описи су имали стварну тежину која уме да објасни понешто, док сам ја збуњено гледала кроз непровидан ваздух низ своје време које је цурело у моју главу. Главу сам носила на ременима, а рамена о томе нису имала појма. Појам о постојању свега и свих је такође имао своју реч, свој назив – привид. Привидно сам ходала, привидно спавала, заправо сам била увек будна или сам увек стварно и спавала, а разлика се није откривала. Открила сам се ноћас од страшне врућине и пожелела мало снега на длану. Длан више није имао дно, имао је само једну црну рупу која је пре неки дан збунила пророчицу и повратила сам свој идентитет. Идентитет околине се стапао са оном околином која је околишала око стварности. Стварности су биле стране и неприхватљиве за људе. Људи су били неприхватљиви за људе, а ја сам све то прихватила с непрестаним

климањем главе, јер тако се одаје захвалан утисак присутности у дељењу савремених заједничких проблема и брига. Брига се покосила одавно и више није порасла. Порасла је потражња вођа и предводника све напетом предаторском игром мачке и миша. Мишеви су водили коло јер мачака није било на видику, улећиле су се преко сваке мере. Мера је са сразмером заратила. Заратило је време са невременом, још од оног времена када је престало да постоји време, а настало опште невреме око нас. Нас је било мало који смо на све још увек само климали главом посматрајући климаве ноге и климаве планове за климаву будућност. Будући да је таква незаинтересованост, лоше схваћена, била осуђена на преке погледе са свих страна, гледала сам само у себе, придруживши се осталима, да не искачем толико из гомиле која најбоље зна. Зна моја слика да не треба да се љути због лошег укуса масе. Маса мисли су се криле у мало речи. Речи су се играле са мном и тако смо по ко зна који пут стигле до краја, кренувши у супротном смеру од почетка, а ипак завршиле на почетку игре.

ЈЕДНА СЛИКА БЕСКРАЈНОГ ФИЛМА

Путовање од хиљаду миља почиње једним корак-ком. Сунце и море, фатално нераздвојни као сијамски близанци. Волим да посматрам нетакнуто, заспало море како се пуши после првог сунца. Гледам како светле пруге сунца шарају површину мора. Лежим на душеку и слушах како таласи тешко удишу и издишу, посматрам како уједначеним ритмом нарастају и утихњују кад их енергија природе заковитла. Невероватно дубоки таласи се сурвавају и у плићаку преврћу каменчиће попут билијарских кугли. Таласи су пућили своје усне према бесном сунцу док су облаци галопирали. Овде је време значајније него негде другде, зато што је небо ближе, сунце непосредније, ноћ тамнија, ветрови необузданији, а врућина непокретнија. Скоро опипљиви златносмеђи зраци сунца лепршају и множе се. Волим да се котрљам са таласима, летим са ветром и ураћам у раскошно лето док набубрело сунце плута небом и прети својим сјајем. Људи коже боје слоноваче дозвољавају да им љутина сунца даје јако црвенило. Сунце је застрашујуће црвено и непомично, као ексером закуцано за небо. И као комад пакла сикће на нас. Титрави делићи јулског ваздуха ме наговарају да се препустим сањарењу док изненадни летњи плјусак буши рупице у песку. Валови ударају у морски рт док се око њега стишава разјарена вода. Волим да гледам како море нагло мења расположење и како бродичи скачу преко ускови-тлане воде. Препуштам се свом микросвету док посматрам таласе како блистају као порцелан и одзвањају као ехо. Шуштање таласа се појачавало као да неко појача-

ва тон на радију. Небо је било ужасно високо. Сунце је тврдоглаво бацало моћну хранљиву светлост коју просто пожелиш да загризеш. Осећам како ми врелина шипти кроз поре као пара у експрес-лонцу. Призор је тако импресиван да сам пожелела маказама да га исечем и закачим на зид свог сећања...

НИСАМ ТО ХТЈЕЛА САЊАТ

Сигурна сам да нема ама баш никакве сврхе да Вам кажем колико ми је година, јер то није ни важно. Ионако већина људи који знају да дишем зрак овог планета, сматрају да сам недорасла, неодрасла и неодговорна. И то уопће не би био проблем да управо они нису такви исти и гори.

Међу бољим сам ученицима у школи, међу најбољим спорташима у граду, међу љепшим сам цурама и па шта! Што би сад требала скакати од среће до неба – да не би. Има толико озбиљних тема у мојој глави и толико неодговорених питања на мојој души. Синоћ сам, драги моји, сањала један врло угодан и лијеп сан, али, видите, проблем је у томе што нисам то хтјела сањат. Нисам. И зашто уопће мени долазе на памет такве ствари, идеје и планови. Зашто не могу, као уосталом и већина других људи, мирно живјети и веселити се свему ономе што имам и што сам постигла. О не, ова моја глава увијек стреми у небо. Као да небо зна оно што не зна земља. Богати, нитко не зна како је мени. Нитко.

Ја нисам то хтјела сањат.

МУЊЕ НАД НИЈАГАРОМ

На небу изнад Нијагариних водопада укрштале су се ватрене муње. Из даљине је допирала потмула тутњава. Била је све ближе и ближе.

Мистер Џим, власник хотела пуног гостију, већ је био прилично уморан, а завеса мрака се одавно спустила. Он кажипрстом климну портиру и рече му:

– Џек, Ја идем на спавање! До ујутру све је у твојим рукама!

– О кеј, мистер Џиме! – климну главом мршави момак. Мистер Џим одвеза кравату, раскомоти се, истушира и леже у меку постељу. Већ је био у дубоком сну. А онда шкрипнуше незакључана врата. Млада, витка Мирела, од прекјуче гошћа хотела, притисну прекидач за стону лампу. При дискретном светлу, испод прозирне пицаме беласну се њен издужени кук. Приђе кревету, на ивицу чаршава подиже своје лепо, лучно извијено стопало и, пре него што ће се пружити на врућ лежај, рече: „Мистер Џиме, померите се! Страшно се плашим кад грми“.

ЦВРЧАК И МРАВИ

И док је мрав био једно од милиона средњерођене деце који су били предвиђени да раде, рмбају и стичу, дотле је цврчак био срећно јединче чији су родитељи уложили све да исти стекне врло непотребно му било какво образовање.

Мрав је био радник, и то не онај канцеларијски, већ спољни и вредно је радио. Како смо већ рекли, у тотално немравским условима, запослио се после пубертета и адолесценције.

Лети је гутао прашину и врућину, знојио се до бесвести. А за то време је цврчак певао на приморју и ту млатио велике паре.

На јесен је цврчак наступао у диско клубовима, док се мрав ватао за главу како ће да отплати летњи одмор на који је морао да оде да му жена не би пробила главу.

Онда је, хвала богу, дошла зима, мрав се смрзавао на свом радном месту, и ту је гутао прашину и још штошта од својих шефова. А цврчак. Он је певао у монденским зимовалиштима, сликао се са најатрактивнијим представницама инсектуалног рода.

Док о мраву нико није ни знао, док никог не би ни било брига да л' му се нешто десило или не, цврчка су новинари пратили, да простите, и на питање.

Мрав је из џепа давао и задњу пару да деца, мали мравци, купе музику, гледају спотове и набаве гардеробу какву је имао цврчак, а цврчак није ни знао да мрав постоји.

Мрава су учили да је важан рад, поштење, искреност, док је цврчак радно поштено и искрено зарађивао много више и боље од мрава.

На крају су и један и други завршили у нечијем инсектаријуму.

ДОДАТАК (29.10.2008)

Није речено, али је тако, цврчак је ангажовао најбољег књишког мољца да му пише песме.

Радмилу Ђурђевић

ВРЛО КРАТКА СРПСКА ПРИЧА

Рекли сте нам да је умро?

НЕСПОРАЗУМ

Прича 1

Чика Животу су ухапсили једног летњег дана на гробљу, испред његовог шатора, који је био разапео на још некоришћеној утрини. Дошла је полиција, социјални радници, хитна помоћ и ко зна још ко. Он их дочека као пријатеље, а они му рекоше да мора да пође са њима. И он крену не противећи се.

У канцеларији социјалног радника седе у удобну фотелју, а службеник му наручи кафу и упита га:

– Шта радиш на гробљу, Живота?

– Време је и пријатељ и непријатељ, млади човече. Мене је заборавило, па сам отишао онде где ионако једног дана морам доћи. Ту сам са пријатељима. Обиђем њихове вечне куће или гробове, како ви кажете, почупам коров и залијем цвеће. Мени је тако лепо, а мислим и њима, јер им по нешто и испричам... И када хоћу да једем нисам сам, у четири зида, одвојен од свих и свега. Не могу мени да буду пријатељи телевизор и компјутерски монитор. Ја сам увек био с људима и међу људе. Остало ми је још само да се надам да ћу ускоро опет бити међу пријатељима. Ово што се данас десило, чини ми се да је неспоразум.

Прича 2

Писао је писма и слао их. Чекао је одговоре, али никад их није добио. Писма су негде залутала у нестајању. Непостојећи поштари их никад нису односили на

означене адресе и никада нису доносили одговоре. Све адресе су биле тајна. Све које је он знао, нису знали њега.

После оваквог искуства и сазнања, почео је да пише песме, свом срцу и својој души. Тако му је било и лепше и лакше. Временом су песме стигле до правих адреса. Адресе људи који су га разумели. Неки су га знали, а неки су га преко стихова упознали. Сви су га заволели.

Када су га тражили, нису га нашли. Причали су о њему, говорили и певали његове песме. Крај његовог имена и презимена записано је *песник*, а за адресу више нико није питао.

БАНАЛНА ПРИЧА

Ја сам тек једна банална прича и нико не жели да ме исприча.

ПУКОТИНА

Ја сам прозор. Налазим се у њезиној соби, премда могу да кажем како се, у ствари, налазим у *њиховој* соби, јер одскора и он је ту, живи са њом. Сада дрхтим од удара разулареног југа који доноси кишу и снег. (Замишљам како ме прекрива жалузина и како кроз њезине прореде гледам бескрај мирисног Медитерана. Она је јутрос стала покрај мене и погледом потражила – осећам да је и тада била некако сетна – *неког*, доле, на плочнику, који се шири уместо лучице коју радо волим да замишљам. Та жена је млада и, штавише, лепа. Мој одраз је исцртао њезино лице. Погледала је према маленој саћи коју су направиле некакве дивне и дивље пчеле, не сећам се када. Потом га је позвала – он је седио на столици у другом углу просторије – позвала га је, и премда није устао, дао јој је своју пажњу подигавши поглед од некакве књиге коју је држао у рукама. Позвала га је – мислим да је и тада била некако сетна – и уперила прст према пукотини у ролетни на супротној страни од саће. Рекла му је да су ту биле ласте, да су се ту угнездиле, премда она не може да се сети када је то тачно било. Она му говори како се сећа комешања и *нежних* бука које су те птице производиле. Међутим, ја се никаквих ласти не сећам. (Тешко ми је да поверујем ка-

ко су се у тако малену пукотину оне уопште могле угнездити.) Склон сам да помислим како су се ту угнездили обични врапци, уколико су те птичице – птице би ипак била прејака реч – уопште *обичне*. Међутим, не могу да се сетим. „Зар нису били врапци?“, упитао ју је мушкарац намах се враћајући књизи коју је до малопре читао. Потом, она је нестала из мог бледог одраза и више је нисам могао чути. Ретки листови једне моћне женске липе, којој се дивим, затреперили су под одјецима разулареног ветра. Јесен је.

ФОТОГРАФИЈА

Фотографишући мог ујака, отац је једном приликом успео да ухвати и његову смрт. Слику је увећао и изоштрио. Ујаково безбрижно и весело лице исекао је и оставио само смрт у крупном плану. Било нам је драго да међу породичним фотографијама имамо и смрт једног нашег блиског рођака.

Ујак је још увек жив. За време породичних окупљања седи на свом старом месту за трпезаријским столом. Фотографија његове смрти налази се урамљена на зиду, недалеко од портрета моје тетке, његове сестре, мртве већ пет година.

ГРАД СВЕТЛОСТИ

Капљице кише прво су нежно, а онда све јаче поздрављале свитање и добошале по лименом крову. Лекови за смирење су комбиновани препарати који садрже више активних компоненти. Одсекао је још једно парче хлеба. Стари креденац, љубичасте чаше окренуте наглавачке како би се избегло слегање прашине по унутрашњим зидовима, мирисне диње, плаве сардине које су се већ одавно напијале уљем. Подигао је ножем комадић маргарина и равномерно њиме покрио све поре хлеба. Лекови се могу узимати невезано за узимање хране.

Био је туриста у сопственом граду. Погледом је окрзнуо синовљев рукопис по пожутелој, стално изнова окретаној и ишчитаној коверти. Пре него што је распремио сто, левом шаком је покупио мрвице хлеба и истрепао их у судоперу. Обукао је капут, зналачки наместио црни шешир од чоје, погладио браду прошарану седим чекињама. Уснула барка на слици изнад кауча није одмицала из петролеј плаве воде. Тек скувана кафа се димила у цезви. Кренуо је. Железничка станица, сад, после десет година. Потамнелим дрвеним штапом бушио је невидљиве рупе по трећем перону. Лекови за смирење могу имати нежељене ефекте који се не јављају код свих особа. Божидар, наденуо му је очево име кога није никад упознао. Воз из Париза је, по добром старом обичају, каснио два сата.

Наталија Живковић

ПИРЕ

Кестен и ја правили смо пире. Њега је доста боло-
ло.

Миодраг Лари Здравковић

СКИТНИЦА

Од тренутка када ми је она сломила срце, очајно тражим слободан пут до места покајања. Окрећем цепо-
ве своје душе и тражим другу шансу.

СУСРЕТ

Враћао се кући, опет је путовање било узалудно, ње није било. Имао је осећај да ће је овог пута, сигурно видети, али ето. Никада се нису договарали, једноставно би се срели, на семинарима и понеком симпозијуму. Увек у неком другом граду, овог пута на Тари. Мислио је, прошетаће с њом, у паузи, уживати у погледу који се пружа у недоглед, додуше, не зна воли ли она планине.

Први пут су се срели на једном семинару. Пре шест година. Није била лепа. Да ју је којим случајем видео на улици, онако у пролазу, не би је ни приметио. Случајно је чуо разговор, који је водила с колегом. Пришао је и представио се. Проговорили су пар реченица, и то је било све. Поново су се срели после три месеца. Приликом трећег сусрета дао јој је свој број телефона. Силно се обрадовао када га је позвала. Тог дана жена га је питала да није добио повишицу, купио је цвеће при повратку.

Једном приликом каснила је на симпозијум. Када је ушла у салу, гласно је узвикнуо њено име и пошао јој у сусрет, тада ју је пољубио. И сада осећа, тај додир и мирис њене косе.

Само једном је он, њу позвао телефоном. Три године је није видео. Упутио јој је поздраве преко заједничког познаника.

Не може себи да објасни, зашто је не позове, а и она је једном приликом казала да је ред да он понекад окрене њен број. Тада ју је и видео последњи пут, била је одлучна.

Свеједно, мислиће на њу. Кад зазвони телефон, увек помисли да је то она. Нада да ће је срести, једини је разлог што прихвата сва ова путовања, која у његовим годинама више и нису тако привлачна. Позваће га, да захвали на поздравима. Можда? Има ли све ово смисла?

Да ли и она очекује његов позив? Ко би то знао? А, да је ипак позове? Али, шта онда...

МИРИСИ

Буди се и лењо протеже. Потом се опушта и мирује, дише лагано затворених очију. Ослушкује, пријатна тишина царује спаваћом собом. Лепо му је, осећа топлоту. Отварам очи и примећујем да је сам у постелји. Лежи, тако бунован и затечен, осећа нелагоду, као да га је издала.

Разочарење га освешћује, долази себи. Присећа се, била је ту.

Мирише јастук. Мириси њене коже су расути по јастучници попут праменова косе. И трагове њеног ноћашњег зноја препознаје. Добро се сећа: страсно је љубио, волели су се до пред зору. И под покривачем откривам њену мекоту, мирише. Посвуда су њени трагови. Уживао би у њима, но очајање га слама – ње нема. Заплакао би од јада.

„Зашто је отишла, и када?“, пита се. Почиње да сумња у сопствени разум, сумња у властита сећања. Да ли то он луди?

Изненада до њега допире шум воде из купатила.

„Ту је“, промрмља, насмеја се свом страху и изно-ва утону у сан.

РАЧУН

Никада ми није било јасно зашто људи непрекидно тумарају у потрази за некаквом срећом. Траже је иза сваког ћошка или дане проводе чекајући у заседи. Срећа није сврха живота, она је његов крајњи циљ. Свест да живота више неће бити даје онај жар у очима за којим се тако дуго трага.

Ништа више не знам. Мучна и патетична ми је ова слика у којој се сада растапам. Болесничка соба, бела, сива, зелена. Средовечан човек у кревету, подједнако бео, сив и зелен. Пише нешто, гледа у плафон, уздише гласно. Изненадна најезда белих мантила. Шкрипа, ларма. Загрцнуте речи: „Много сте боље данас. Ускоро ћете кући.“ Ха, ево га сунце које не греје. Шта ће ми то? Рекао бих им, што гласније могу, да се торњају напоље, али не могу сада да ризикујем промену одељења и пижаме. Када ће већ једном тај мрак, та завеса иза које нема обзира, прорачуна? Иза које одећа није битна.

Не могу да верујем да су одласци тако напорни. У књигама није деловало тако. Човек у црном, пар неуобичајених гримаса и то је то. А, да, и жар у очима.

Опет јутро. Не знам које по реду. Не занимају ме бројеви. Све је исто. Како да предухитрим буђење и бар једном испаднем паметан, паметнији од оног коме цео век тражим облик и боју. Уместо умивања посежем за свеском и оловком, иако знам да сам већ тридесет пута, додуше, испод различитих датума написао: „Данас је последњи дан.“

„Данас је последњи дан, господине“, рече сестра пружајући ми рачун прихефтан за отпусну листу.

РАСКРШЋА

С краја вијугаве улице долазила је мала згурена поворка. Крст, свештеник, пар венаца. Сунце ја давило небо. Клонуле главе милиле су уском улицом. Ништа се није чуло. Ни плач, ни шум барјака, ни шкрипа дрвета. Као црна сенка поворка се приближавала раскршћу. Мук је пресекао свештеников глас и звекет кандила. Сви су стали, како се ко затекао: у раскораку, скрштених руку, погледа упртог у небо. Тек сада је ковчег добио јасне, видљиве контуре из сваког угла. Искидани тонови појања угушили су се у прабини та два укрштена пута без почетка.

Иза завијутка се само још крст назирао, када ваздух распара низ различитих сирена. И музика. Из аутомобила су вијориле шарене заставе, цвеће, траке, машине. Дуги вео изгубљен у ветру поносно је најавио почетак друге поворке.

Нико не зна да ли су се срели.

НЕУХВАТЉИВА

Журим да је ухватим док је још увек овде! Ево је, лети око мене управо сада! Како је лепа, у колико се само боја прелива. Напушта ме за који секунд. Превртљивица! Ево је опет, показује ми своје божанско лице, чисто да зажалим што нисам њеног рода. Ко је бржи, моји прсти на тастатури или она? Борба је неправедна, игра се она са мном како хоће. Срећна сам бар што је на секунд видим. Као да ме обасја њена светлост, коју шаље само изабранима, да им буде драгоцен зачин у животу, без кога ће им сваки дан бити безукусан. Највећа је њена досетка што тог зачина никад неће имати довољно. Ево је, шаље ми неке мисли о ужареној Африци и сутону у Казабланци. Каже ми да о томе пишем. Због ње грешим, почињем реченице малим словом, испуштам слова, не стављам зарезе, јер јурим, јурим безглаво за њом! Хвала ти, мила моја. Иако бежиш од мене, управо сам сада заробила мало твог магичног праха.

СВИ ОБЛИЦИ НАШЕГ ЈЕЗИКА

Аорист нас је обавестио да је са нама управо свршено, а имперфекат се брже боље надовезао да га исправи, рекавши да је то било у давној прошлости. Плусквамперфекат је подвукао да је наш крај био пре неке друге радње, која се уз сав напор футура првог неће десити више никад у будућности. „Ма све је то ионако прошло време“, покушао је да ублажи перфекат, ал цаба, кад нам лажну наду доноси потенцијал, могућност,

праћена својим братом футуром другим који доноси лажне планове и лажно нас уверава да је довољно само да нешто зацртамо па ће се то и остварити. Инфинитив уверава да је пре свега бити, на страшном месту постојати, а презент признаје само садашње стање, он је сурово реалан, занима га само оно што је сада, ни славна наша прошлост, ни будуће небеско царство нашег народа. Глаголски придев радни код нас нема шта да ради, а придев трпни нам је као рођени брат, трпимо вековима свакакве радње које нам као правом објекту раде. Глаголски прилози садашњи и прошли се око нас роје као насртљиве пчеле са досадним зујањем: радећи, не радивши, умирући, умревши! Да заокружи целу папазијанију, ако неком није до сад било јасно, једног дана доћи ће са својим страшним именом, онај непотпуни облик још страшнијег глагола који ће громко ускликнути: Устајте, устајте, још умрли нисте!

ТАЈНОСТ УЧЕШЋА

Изнебуха Тихомир је почео да се пита: како је опстао овако тих и миран у општем хаосу?

Тих као: говори тише, даље се чује!

Миран као: рат или мир-но-но!

Закључи да то дугује свом крсном имену које није могао да бира.

Тихомир се такође питао како им је успело да им више пута поверује у исту лаж, а да га то не наљути. Напротив, забављало га је.

О тој више пута поновљеној му лажи у себи је једном поручио њеном творцу: „И лажи поштено кажи!” И био срећан ако на томе остане, не проверавајући даље.

Тихомир је могао то да поручи лупајући с терасе у шерпу или тигањ, али није. Могао је то да поручи на исписаном транспаренту изнетом на Тргу слободе током дана грађанске непослушности. Али није. Могао је, под окриљем ноћи, ту поруку да испише спрејом на Кнежевом споменику преко пута Народног позоришта и да се тако придружи графитоманима, богатећи зидну књижевност.

Ово му се учини занимљивим.

„Тек пред зидом сетимо се главе” – био је један од најтврђих аргумената који привуче Тихомира.

Сем тога, ако су отворена писма обично строго поверљива, графити су отворена писма тек накнадно строго контролисана. Полиција и судство откривају и кажњавају починиоце, а социолози културе, историчари

уметности и психолози траже смисао, узроке и значења графита.

Тих и миран, Тихомир, имајући све наведено у виду, определи се за своје и позајмљене зидне поруке. На пример, сећао се једне, за коју би волео да је његова, али, кад већ није, уписаће је на првом свеже окреченом зиду, по систему: „Пренеси даље ако тако мислиш!”

Графит је гласио: „Ово је најбољи од свих немогућих светова.”

По свему што га је снашло, његов графит би требало да гласи: „Ово је најгори од свих могућих светова”, али тихом и мирном Тихомиру, који није био тиква без смешног корена, пријала је баш позајмљена варијанта и он је гласно понови између четири зида своје собе: „Ово је најбољи од свих немогућих светова!”

Тихомир је знао и зашто се определио за зидне поруке. Већ дуже време лишен јавног учествовања, он је у исписивању графита наслућивао неизмерно задовољство тајног учествовања.

КРАЉЕВИ СМЕХА

После свега, Тихомир разабра: на овој балканској ветрометини краљеви смеха и ветрогоње умиру, а смешни циљеви нису остварени.

Алиби за ово пронашао је у успомени на тројицу сатиричара с којима је друговао.

Сви су они, и карикатуриста М. Д. и сатиричари В. Б. и А. М. читавог живота покушавали да брину о *малом човеку*, штитећи га од Великог Брата са хиљаду лица. Али, на крају, нису себе успели да заштите од неприродних непогода.

Упркос свему, свако од њих за себе је мислио да о *малом човеку* баш он највише брине.

Карикатуриста М. Д. бдио је над *малим човеком* на пешачком прелазу, за кафанским шанком, на конкурс за упражњено место пропалице у једном мутном предузећу, у породици под присмотром државне статистике у име *статистичког просека*.

Сатиричари В. Б. и А. М. бранили су *малог човека* од бирократских ала у овоземаљском и загробном животу. Писали су: знам да су радници на кормилу, али не знам ко весла; Најлакше је стрпати руку у џеп радника. Руке му заузеле; Све је радничко, нарочито облаци; Данас живим од сутра. Сутра ћу схватити да данас нисам живео; Бирократија је бубрег у радничком (с)лоју; Продајем вилу с погледом на радничку класу!

Путниче, што пре даље крени и реци брижнима да више не воде бригу о мени! Знам да сам им ја увек био главна брига. Сад сам збринут, сад ми је свега стига.

Мали човек

Али, сатиричари су успели само да себи напишу епитаф:

О, лепша будућности, опрости
што те дочекују само моје кости.
Да те дочекам жив нисам мог`о,
будућности, каснила си много
или сам се ја родио сувише рано...

Тихомир је присуствовао сахрани једног од њих
када га је Велики Брат, држећи му опроштајно слово,
постхумно, на лицу места, пред запрепашћеним тужним
скупом, наградио Орденом Великог Постхумног Обећа-
ња.

ЧЕТИРИ ДИМЊАКА

Када сам био мали, мислио сам да је о четири димњака топлане окачена нека велика мрежа, и онда је у њу уплетено све што нас је окруживало: зграде, кола, паркинзи, дрвеће у парку, клупе, бицикли, наше ципеле... Причам Буди о томе, али он ме не слуша. Каже да бунцам. Скреће тему на неку Милену која је ишла са нама у основну. У првом тренутку немам појма о чему прича, онда се сетим да је то била клинка којој су једном у дворишту скинули гаће па су је после сви памтили по томе. Питам га зашто му је баш то одједном пало на памет. Каже, тек онако. Без неког разлога.

Без неког разлога су и посете средњој школи, након што си је завршио. Ево нас у учионици у којој наша разредна и даље предаје матиш. Држи дневник у руци и гледа нас без много милости, исто као и онда када смо били њени ђаци. Пита нас шта сада радимо. Шта да одговоримо, не зна се ко је од ког гори. Она опет пита исто, баш хоће да зна.

– Ми знамо шта радимо – одговара Коле.

Стојимо на окретници и церекамо се. „Ми знамо шта радимо.“ Има ли блентавијег одговора? Коле је успео да изненади и самог себе овог пута. Онда Паки престаје да се смеје, окреће се ка мени и пита ме – када ћу да се удружим са њима? Бора додаје да морам, сад кад сам са њима. Чим си ту, онда си њихов.

– Не би' ја то – кажем им.

После су ми показивали улаз у подрум напуштене болнице, где долазе да се оверавају. Зло. Боље да нисам све то ни видео. Нисам знао да су дотле стигли.

Причам Буди о томе, њега не интересује. Каже – ко их јебе. Скреће тему на Мукија, још једног некадашњег ортака. Муки је покушао да се убије, сада је на лековима, прима дозу која би ошамутила и слона. По цео дан седи код куће и блентаво се кези.

Ма не – кажем – ти ликови као Муки, они су испали из мреже, из система...

И то ме подсети на моју стару идеју о мрежи окаченој о четири димњака топлане. Починем да причам Буди о томе, али он ме не слуша. Каже да бунцам.

САУРОН

Врата се отварају и улази тип у прљавом мантилу. Лице му је језиво унакажено. Иако га сви у кафани познају, избегавају да гледају у њега. Он седа за шанк и наручује пиво.

Тај клинац се одједном појавио, тражио је да и он вози мотор. Из групе је изашао Марко, најстарији међу нама, и рекао му да то не долази у обзир: премали је, а нема ни кацигу. Клинац није одустајао. Инсистирао је да смо и млађима од њега давали да пробају да возе. А осим тога, тврдио је да има кацигу коју је сам направио, само му је остала код куће. Рекли смо му да је донесе, па ћемо онда да размислимо. Отишао је кући и веровали смо да се више неће уопште ни враћати, али после двадесетак минута – ето клинца поново. Носио је велики ранац, и тада је из њега извадио своје дело: гвоздену скаламерију, накарадно заварену и зашрафљену на безброј места. То је била његова кацига. Неко је од-

валио да више личи на Сауранову маску. Сви смо се смејали.

– 'Ајде, можеш да возиш – рекао је Марко.

Клинац је ставио гвожђурију на главу, и некако се успентрао на стари „Томос“. А затим – нагло је стегао гас и одјурио. Остали смо зачуђени, гледајући у облак прашине који је остао иза мотора. Једино смо по звуку могли да проценимо колико се већ удаљио. Онда, угледали смо мотор како одскаче високо изнад једног брежуљка.

И након тога, прасак.

Испија последњи гутљај пива и након тога дуго времена деконцентрисано гледа у шанк испред себе. Најзад, као да га је нешто тргло, плаћа рачун и креће ка излазу.

Тек што је изашао, један од пијанаца окрену се ка вратима и викну „АДИО, САУРОНЕ!“

Славица Јовић

***

Пише ми се нешто, али још не знам о чему бих.

Писање је измишљање. О теби, мени, мору, министру финансија, Обамаи... Нема везе.

О бекству, или загрљају снежних равница, планина, или рађе о топлим морима.

Да ли је то до савременог језика да је негде другде лепше? Како наш народ прича, пише?

Ма, престани више! И овако и онако писаћеш о постојању, није битно о чему. Ок, ово написано стоји; читалац чита...

***

Кратка прича. Било је то овако.

Родила се једном давно једна Славица. Онда је живела мало и умрла. Случајно се опет родила, живела, па умрла. И тако, све је мртво, али, шта је па брига, мртви ионако не могу то да примете.

Крај приче. Да почнем поново?

РАСКРШЋЕ

„Снови су ме одувек мучили, али сада су почели да ме убијају. Показаћу ти вечерас, доказаћу ти, пријатељу, скинућу рукавице.“

„Како те повређују снови?“

„Сањао сам да сам птица, соко... Летео сам хитро, слободно, ломео сам ваздух, уживао сам у вратоломијама... Али негде у дубини, у суштини мога бића, знао сам да сам човек... И да сањам... Међутим, лепо ми је било и нисам пуно размишљао о томе... Неколико дана сам срећан одлазио на спавање, а исти сан се понављао...“

„Ти ми за сада причаш само о задовољству... Шта ту не ваља?“

„Буди стрпљив! Пре пет дана сам приметио да је сан другачији. Тада сам обратио пажњу на околину. Свет је и тада врвео од живота, свашта је летело, гмизало, пузило, ходало... Али нигде није било трага људској цивилизацији! Постајао сам све узнемиренији, нисам никада мислио да ће ми људи недостајати, али сам осећао присуство нечег нечистог...“

„Нечистог?! У хришћанско-религијском смислу или...“

„Да, баш тако. Ти знаш да нисам био никада затупцани верски фундаменталиста, али сам поштовао хришћанску религију... Имао сам ја верских провиђења и пре... Дакле, дан после те промењене верзије првобитног сна, осећао сам силни умор. Сан је опет дошао брзо. Летео сам забринуту кад сам зачуо снажан, резак звук... Велико, сјајно, заслепљујуће тело је запалило небо и

сурвало се тик испод мене... Осетио сам зрачење, навалу честица које су продирале у моје тело... Није ме болело, али доживљај никако није био пријатан. Зачуо сам глас, дубок, продоран и ауторитаран. Рекао је да сам на раскрсници постојања и да ми он нуди да одаберем пут. Насмејао сам се једним птичијим кликтајем, одједном ми је то било забавно, спрдао сам се са тим гласом... Он се више није чуо.“

„И... После?“

Живко, младић античке лепоте и духа, полако је скинуо рукавице.

Миладин је разрогачено гледао у Живкове руке прекривене перјем.

ТУГА ЈЕДНОГ ЈЕСЕЊЕГ ДАНА

Нема веће туге од јесење, право време да се човек исплаче за целу годину, па и за прошлу.

Све умире, труло и покисло, а ветар дува, а киша пада, свуда беда и јад.

Ја сам данас болесна, још један разлог да будем тужна. Да ли сам болесна због јесени или сам тужна због болести? Све у свему, већ имам два разлога да будем тужна.

А шта би таква жена него да прочита дневне новине. А тамо море туге. Од насловне стране до црне хронике. И то је трећи разлог да будем тужна.

Онда почињеш да вагаш да ли да ти температура расте од разних ружних вести или да погледаш кроз прозор па да онда добијеш и благу несвестицу.

Сада ти остаје да размишљаш о животу и да убедиш себе да нам срећу нико није ни обећао. Па се се тиш Еве и схватиш да је она за све крива.

А можда срећу не би ни ценили да нема туге. Срећа је бљесак а туга је једна огромна машина која нас гура да дођемо до то мало среће.

И сада упадам у све већи бездан, и мрзим јесен, и мрзим болест, али не замерам Еви, ипак она није знала шта ће се десити. Онда мрзим најновије вести, и све те тужне људе у њима. Само тужан човек не зна где иде, ни шта ради, не знаш да ли да их мрзиш или жалиш.

Ветар и даље удара у прозоре, ја седим у тишини своје собе и знам да живот је леп јер опет биће мај.

ДОБИЈАЊЕ НА ВРЕМЕНУ

„Приђи. Да те додирнемо. Има ли у твом свету још пуно таквих?“

„Да, али има и таквих као што сте ви... (Што значи: *Да. Има.*) Ево. Показаћу вам фотографију мојих унучића.“

Док тражи по новчанику, не види чиме то раде, али осећа како га додирују по ободу капута и наборима на колену. Неко од њих узима на длан праменове дуге косе, онакве какву је некада, као млад, имао. Покушава да у свету у којем се затекао препозна детаље сна, по којима би његова величина и униформа ускоро, буђењем, просто испариле. Али, пошто таквих доказа нема, покушаји да добије на времену претварају његов осмех у пуки екстеријер. То је тај пасус призор са ознаком Р-7512 са официром и седморо деце без лица и са још једним одраслим који изгледа као хармоникаш

(уз ратну фотографију Р-7512)

ФИГУРЕ

За једну бих силуету, да не знам да је у питању војник, помислио: краљ грбавац, вукодлак, звер. На глави круна, у руци скиптар ил' обичан штап за олакшавање хода по брдовитом терену. Грба одаје умор у пози, крупна појава снагу која се иза тог умора крије. Све је на свом месту, увертира за фантастичан след догађаја

који, да одмах начнемо рушење илузије, обуставља зумирање погледа на другој силуети.

Друга силуета. Ход у једном смеру, борба да се кроз маглу пробије до нашег погледа у другом. Ваздушне путање из сликаревог ока упредају се у сноп погледа свих који су слику посматрали. А уместо круне, шајкача. И штап: пушка; не чини лакшим, отежава ход. Ни грбе нема, на њеном месту руксак војника гура даље, притиска га у ход, дубљим трагове му прави. Белина између њега и нама најближег вољна је да у ово издвајање уложи највише јасности, која ће се ту, на визуелном плану, и завршити. А између поља здравог разума и бојног поља остаће, да се заувек води, она главна битка.

Дебеле чарапе, шињел и још једна торба која виси укос, с левог рамена о десном боку, нови су и већ слућени детаљи који се нуде, али и крију штошта на овој, и ако и њу полако начиње магла, најјаснијој фигури. Ако и утиску дозволимо упредање у поглед сликара, можемо запазити да је војников видик, без обзира на обиље природне белине којом је окружен, и не због сенке коју његове тамне и густе обрве праве, мрачан. Фокус је близу, али мисао као да лебди негде даље, далеко да би се могло видети. Његовој снажној конституцији нови детаљи прилажу и жилавост, а вилице су већ чврсто стиснуте унутар необријаног лица. Можда је у наличју и тајна ове слике.

(Уз слику: Михајло Мировановић – „Војници у борби“, 1913.)

ВЕТРЕЊАЧА

Главни сеоски зидар одлучио је да се повуче. У то име, саградиће своју последњу грађевину. Дуго је размишљао шта би могао да створи. То би требало да је нешто што ће служити читавом селу и после његове смрти. Одлучи да сагради нешто о чему је маштао од детињства – ветрењачу.

Свет је говорио: Глупост! Глупост! Глупост! Свештеник је говорио: Вавилон! Вавилон! Вавилон! Сеоски социјални притискивач је говорио: Глупост вавилонска! Глупост вавилонска! Глупост вавилонска! Мудрих није било у овом селу, они су још давно отишли да праве своје ветрењаче на другом месту. Зато нису ништа ни рекли.

Време је зидара послужило, као и снага. А нашао је и добар материјал. Градио је из дана у дан. Сам, јер нико није хтео да му помогне. После три месеца ветрењача је била готова. Зидар је отишао са коњима да дотера последњи део: велику елису коју ће окретати ветар. Отпутовао је далеко, до једног удаљеног села у коме је живео његов пријатељ столар. Он се такође повлачио из професије и као своје завештање градио је у том брду велики брод, јер је веровао у поновни потоп. Не желим да препричавам шта је село причало о овом пројекту. У повратку, зидар је једне вечери заспао на својим колима, под елипсом и ујутро се није пробудио. Умро је не завршивши своју ветрењачу. Свет је говорио: Ужас! Ужас! Ужас! Свештеник је говорио: Икар! Икар! Икар!

Социјални притискивач је изјављивао саучешћа. Тог пролећа пала је незапамћена киша. Толика киша да су се сви мештани оног столаровог села попели на његов брод очекујући потоп. Ипак, киша је стала. Али, клизиште у зидаревом селу је однело цркву. Остала им је само ветрењача. Њу су окречили, украсили иконама, а елису су поставили на њен врх, као крст. Зидара су прогласили за свеца.

Тако су канонизовани стари сеоски зидар и његова ветрењача.

МУДРАЦ

У пустињском крајолику мудрац вежба своју вољу. Овај бивши рачуновођа је био коначно сам. Повучен, без струна које га везују за свет махнитог, ужурбаног хаоса.

Једног дана, док је медитирао под својим пустињским чемпресом, мушица му слете на врх палца леве ноге. Мудрац нервозно мрдну ногу и мува одлете.

„Аух!“ – узвикну запањено. „Па ја сам допустио овој муви да ме изнервира, да ме избаци из свете равнотеже духа који је био скоро у савршеном балансу! Требало је да не одреагујем. Или да реагујем мирно, као да ми је свеједно.“

Мудрац одлучи да себе казни бројањем зрнаца песка.

Зрно по зрно је одвајао, зрно по зрно ваљао међу својим прстима, пребацујући их из једне руке у другу. У једном тренутку дуну ветар, подиже песак са дине изнад њега и набаци нешто од тога у његову отворену шаку у којој су се налазила тачно 3.739 зрнаца.

Мудраца, бившег рачуновођу, обли хладан зној.
„Шта ћу сад? Па, колико ту тога има?“

Мудрац се замисли. И досети се. Погледа непо-
верљиво у себе и не видевши нигде свог првог комши-
ју, бившег шефа јавне службе и полтрона Гогина стрпа
шаку песка у свој џеп.

Одмах му лакну. „Ето“, одахну, „а да сам нека бу-
дала, сад бих све бројао из почетка.“

Сецну се мало кад виде да га оближњи мудрац
Тевтан посматра са једног стабла. Али, досети се да је
он дао завет ћутања, па се опусти и настави са медита-
цијом коју је онако грубо прекинула мува.

НИКАД СЕ НЕ ЗНА

Седео је у чамцу огрнут јутарњом маглом. У руци је држао штап и стрпљиво чекао. Ту и тамо огласила би се понека барска птица, зашуштало би нешто у шипражју, чуо се лепет крила, нервозно зујање инсеката. Ништа више. Ни трага људском звуку.

Нису га мориле неке тешке мисли, оне су се плашиле воде и увек би остајале на обали. Стрпљиво, као остављена љубавница, чекале би га, а онда при повратку кући, лагано кренуле за њим. Што би се више удаљавали од воде, постајале би све куражније и све чешће бацале речи. Као тешке кугле, право у ноге. Некад би успевао да их избегне, некада би га изненадиле и покосиле, некад би се само затетурао. Никад није било исто. А ипак, никад се није ни освртао. Неки инат му није дао.

Сада, на сред воде био је безбедан, бар на кратко. Размишљао је о обичним, свакодневним стварима – јучерашњој утакмици, славини која цури у купатилу, комшиници коју кришом посматра с прозора сваког јутра...

Риба коју је извукао из мутне воде није се опирала. Као да је својевољно кренула за удицом. Можда је и њој било доста свега. Риба самоубица. Била је лепа. Пегава. Широм отворених очију. Прешао је руком преко сјајних крљушти и бацио је назад у воду. Нека размисли још мало.

За сваки случај, помислио је и три жеље.

НЕВРЕМЕ СЕ СПРЕМА

Седели су у тишини, једно наспрам другог, за дугачким трпезаријским столом. Посматрао је испод обрва. Личила је на лутку од порцелана – бела, лепа, крхка, хладна, беживотна. Савршена.

Сто испред њега био је њен одраз. Беживотно савршен. Ставио је салвету у крило и дубоко удахнуо. Покушао је да забоду виљушку, или бар нешто што је личило на њу у зелени лист на тањиру. Лист је вриснуо. Вриснуо је и тањир. Вриснуо је и он. Алге се ускомешаше и почеше да плазе преко ивице тањира. Кренуше пут мора. Враћале су се кући.

Он није имао где да оде, ово је био његов дом.

Порцеланска лутка се насмеши својим савршеним црвеним уснама.

КИША ДИРА МИША

Све до осам увече било је нормално и подношљиво, готово као и увек у паузама између импулса среће, који ме некада мимоилазе и по неколико дана, а некада се недисциплиновано појављују често и пречесто, те ме пумпају напред и охрабрују осећајем о томе како је живот спрдња и комика у сваком погледу, сачињен за разноврсне укусе, помешан, и свима насумично усут у зделе судбине, па коме је шта доспело и колико – нек' се носи са тим (ако може са мало стила), и то је све, то је све. Без мудролија.

А онда је небо потамнело. Ветар је кидао лишће које је било спремно за кидање (септембар). Киша се бацала на тле и била је све љућа и љућа. Улазила је у све рупе и удубљења, заситила је земљу и направила блато, заситила ваздух, поквасила животиње и неспремне људе, уништила сву нормалност и подношљивост сочно ми поручивши: *Једи своја говна, Марија, и бонапетит.*

КИША ДИРА ПТИЦУ

Птица је понирала из вишег ваздуха у нижи, у ниже небо, а то се видело са малог прозора из купатила мог оца и мајке; значи, дијагонално је слетела из левог горњег у десни доњи угао, као да ју је неко снажно зафрљекнуо, а шта је даље било, то нисам видела, целу ситуацију видела сам периферним видом седећи на WC пластичном оковратнику, а да ме она видела, видела би

ме из профила, а да је знала шта мислим, смејала би се мојој заблуди да је паук кога сам из воде малочас спасила још увек можда жив. Па да, није преживео, надувши се поружичастио је, а птица је жива, то сигурно је. Скрила се негде, јер сада киша пада. Накострешила се, одвојила спољашње мокро од унутрашњег сувог перја. То је био голуб, ја мислим, и није само он мокар, све је мокро што није испод нечега непромочивог, и биће све мокрије и мокрије јер је киша јача и јача, и све се мање чују ситни звукови, и све је то због кише, вечите кише која не мирише лоше јер ово је део државе природних лепота, у два сата и дванаест минута, двадесет петог јула две хиљаде осме, словима.

БАШ НЕСЕБИЧНА ПОМОЋ

Мој друг Слон, веслач, јак и као грмаљ висок, саветовао ме је како да разрешим свој љубавни проблем:

– Знаш ли како треба да поступиш? Ево: прави се да се више не занимаш за њу! Немој да идеш код ње, нити да је позиваш у шетњу и видећеш, ствар ће бити бистра за недељу дана. Попустиће, сломиће се! Има да ти буде као восак међу прстима... до понедељка је скувана! Али, пази... мораш осетљиво да пронађеш црту до које смеш да тераш. Ако претераш – готов си! Уместо ти њу, сломиће она тебе! А ту не могу да ти помогнем, то мора да иде на... на „мушки осећај“... То бар имаш, мајковићу!

– Мааа, ииимам... – отежем, док покушавам да схватим шта подразумева тај нови осећај.

– Али, запамти – наставља – ако и не успе... предомислиш се, дигнеш руке од ње, или она одустане, можда и то није лоше. Размисли, можда она и није за тебе... некако ми се чини да си ти знатно... знатно финији од ње! Него, слушај, ја ћу да поразговарам с њом, да се заузмем за тебе...

Ојачан том новом теоријом о сламању женских срца, уз сазнање о мојој финоћи, одлучио сам да се не занимам за Маргиту током наредне недеље. Не идем ни њеном улицом да је не бих случајно срео. Издржах до суботе, а тог дана одох да је потражим. Сигурно се већ сломила? Не ваља ни превише чекати, да се не претера црта.

Али Маргита није била код куће читавог дана. Предвече, хајде, само још једном, закуцах и – отворише

се врата. Њена мајка рече да је ћерка јуче изјутра отишла на излет са веслачким друштвом. Неће се вратити, каже, пре понедељка.

Доцније, кад сам их сретао, Слон би ми махнуо руком и показивао усправан палац, што сам ја тумачио овако: „Браво, дигао си руке од ње... па да... није она за тебе... ти си фин... итд!“ . И ја сам њему узвраћао уздигнутим палцем. Заиста сам ценио његову несебичну помоћ, али сам га донекле и жалио, јер он се сад злопати, трпи њене бубице...

СЕЋАЊЕ НА ГРАНЦИЦУ

Био је већ крај лета кад је Бора Ћора разгласио да је једна домаћа глумица, звала се Хермина, заправо ћерка посластичара Рифата, и наша комшиница с Мостара. Између два филма, кад је залудна, помаже оцу у радњи: меље орахе, пече баклаве, кува бозу, сутлијаш, судук – уверавао нас је Бора. Једног дана пођосмо, са њим на челу колоне, у посластичарницу. Поручисмо четири шампите, али да уз сваку порцију буду три кашичице. И десет чаша воде.

Док смо уживали у сласти белог крема, нетремице смо гледали на врата посластичарева радионице, надајући се да ће, однекуд, из дубине, да изгвири лице познато нам с платна. Заиста, једна главица, скоро дечја, провирила је кроз завесу састављену од стаклених перлица. Нисмо имали кад ни да воду сркнемо, да нам привиђење не измакне. Ушла је, осмотрила нас радознано али кратко, покупила празне тацне и чаше са суседних столова, увукла се међу перле и нестала. То је она, Хермина, уверени смо. Иста црвена коса, исте очи... али ова

Хермина је била прошарана риђим пегам, крхка као гранчица, па још и ниска. Ипак, прихватили смо је као део новог сна. Нисмо сумњали, нити се ико од нас запитао да ли је наша Хермина уистину глумица коју смо гледали у домаћим филмовима, или само сирота посластичарска радница.

Учестало смо долазили на шампите, а она би провукла главу кроз разнобојне перле, дигла обрву, немо нас осмотрила, па се враћала послу. Посластичарница би тад блеснула чудном светлошћу, све је изгледало некако сновидљиво, као из маште скројено. Мало-помало, престала је да нас гледа с чуђењем, изгледало је да нам се и надала, ишчекивала нас, каткад с једва приметним осмехом, можда наслућујући да је део наших фантазија. А можда је, као и ми, и сама сањала неке сличне снове.

Хермина – из снова.

НОВО ЛИЦЕ ХОРОРА

Мајка је имала обичај да од моје сестре позајмљује новац, пошто је ова из неког разлога само штедела. Увек је имала пара. То је омогућавало мами да премости рупе у кућном буџету, злу не требало, и увек би редовно вратила сестри позајмицу. Често и са каматом. Некад је пријављивала кад узајми новац, некад би то учинила кришом, стидљиво. Тешко је живети у Србији и нема се увек кеш.

Јуче се десило нешто на шта нико није рачунао, најмање моја мајка.

Ушла је у сестрину собу осећајући хладноћу и нелагоду. Отворила је фиоку наткасне и машила се за сестрин новчаник, примећујући како је овај чудно спљоштен и испумпан. Одатле ју је поздравила празнина омеђена голим кожним ивицама.

Празан!

Док јој се таваница вртела, кроз копрену измаглице зачула је тај звук. Био је то звук новог технолошког раја XXI века, звук пресуде, ругања, и надасве – овиности. Тај звук јој је остао урезан целог живота, означавајући почетак трке са погрешном модом. Био је то звук од кога је стрепела, не желећи да моја сестра огрезне у највећи од свих порока, у најраширенију од свих људских мана.

Са јастука моје сестре веселим цвркутом се оглашавао преклопни, ружичасто-бели *Нокиа* мобилни телефон, јављајући да је и он сада ту, да је постао део породице, да никад неће то престати да буде, да ће се увек репродуковати, да је отворио капију осталима из своје

врсте, да ће се регенерисати и обнављати на сваких месец-два дана, да ће еволуирати, да ће испрати мозгове, да ће заковати ланце, да ће озрачити тела, да ће створити навике.

Да, и моја сестра ће бити као сви остали.

Моја мајка је крикнула и онесвестила се, испуштајући празан новчаник из руку. Позајмица више никад бити неће.

Ја сам за то време био напољу. Чудио сам се човеку који је једном руком претурао по контејнеру, док је другом разговарао на мобилни.

ОДЛУКА

„Хоћеш ли кренути са мном низ пјешчани спруд“, упитао ју је и пружио руку.

„Тамо гдје није хладно“?

„Тамо гдје вјетар њежно пјева“.

„Гдје можемо бити слободни“?

„Гдје слобода је тек само ријеч наспрам осјећања. Тамо гдје лептири лете и на киши“.

„Хоћеш ли ти бити тамо? Хоћу ли и ја бити тамо? Ми? Страх ме је“.

„Страх је тек само круг по којем ходимо, а ово су твоје стазе и ти то знаш“.

Клекнула је на руб мора постиђена његовим ријечима. Залазак ватрене кугле, поглед слијепих очију негдје у даљину, мирис пијеска, сама спознаја о времену и одлуци, она устаје.

„Пјешчани сат“, рекао је. „Вријеме је“.

„Осјећа моју слабост и прави границе“, помисли она. „Ја желим да будем слободна као вјетар, не гради зидове“, прећутала је.

„Хватам твоју слабост, одлука је на рубу оштрице“, помислио је. „Да ли ће пасти на њу“, прећутао је.

„Направи корак у дубину и бићеш слободна, не бој се“, рече јој.

Стајала је мирно и осјетила да не спознаје његову дужину пјешчаног пута о којој је тако силно говорио. Зашто је рекао дубину ако су били на обали. Море је било плитко само ако је она то жељела. Он ју је тако учио. Не постоје границе. Зашто их сад поставља?

„Ти ми говориш свој највећи страх. Ниси слободан. Окован си границама стварности којима си ме несвјесно учио, а ја сам их управо превазишла.“

И гурнула га је у море са брода. Дуго је осјећала како његово тијело тоне, звук узбурканог мора и слушала говор воде. Нису били на обали, лагао ју је. Добио је своју посљедњу лекцију. Повјерење се заслужује. Била је слијепа, а знала је.

АЛЕРГИЈА

Ја сам новопечена мајка, тек рођено дијете ми се зове Алергија. Имала сам лакши пород, али зато ми сад није лако. Наиме, ја сам једна од оних мајки са невјероватно несташном и живахном дјецом. Алергија захтјева моју цјелокупну пажњу. Играм се с њом поваздан, покушавам да је нечим забавим, мијењам играчке, мале инхалаторчиће, пумпице, шарене спрејеве, и напосто копним од тог ангажмана. Међутим, моја Алергија стално плаче, и ништа је не може умирити. Од свега највише воли акупунктуру. Ко би могао сањати да тако мала беба воли акупунктуру. Увечер таман је успавам и легнем да одморим „рањено“ тијело, а она се пробуди и кмечи. Због ње, ноћима већ не спавам. Стављам је високо на јастук и пјевушим успаванке које сам сама слушала кад сам била мала, ал' њу ништа не може да успава. Ујутро се дижем из кревета изломљена након непреспаване ноћи а Алергија ме нестрпљиво чека са смијешком, пружа ручице да је мамица узме. Храним је лаганим храном, кљукам гомилом витамина за правилан развој и благим бебећим кашицама. Улажем у њу непрестано са жељом да израсте у лијеп цуретак. Нестрпљиво чекам да моја Алергија стане на своје ноге, и што прије уда се и оде, и тако скрати моје мајчинске муке.

ЖИВОТ ПОСЛЕ СМРТИ

Човек је постојао, видео и радио. Чудног ли живота! Рекли су му да мора или лево или десно. Он је право кроз трње до себе. И нико није видео његов рад. Када је умро, нашли су га у том положају. Мртвоназорник га је Случајно накривио на једну страну. А Случај је чудо. Тада је Десницијус Свезнаји (мајка му је била Полакиња а отац му није био Римљанин већ залуђеник у римско право) рекао: „То је наш човек! Такав треба да је човек. Пример за све друге. Исправан и користан. На правој страни је био!“ И кренуше свечане *laudatio* једна за другом. Рекоше да је правилно чешљао косу на десну страну и користио правилно десну страну мозга. Возио је правилно десном страном друма (мада положени возачки испит није имао нити пара за кола). И назваше њихов дом по његовом имену. Године су пролазиле.

Дођоше друга времена. Тада неки Леви Страус (нема везе са производњом фармерица, и отац му није био Немац, ни Јевреј, ни фармер, ни радник, ни интелектуалац) проучи случај и рече: „Све је то била само завера. Био је накривљен на леву страну. Он је наш понос и дика а они су хтели да нам га преузму. Био је левак, па то је очигледно! Спавао је на левој страни кревета и читао с лева; та, виљушку је држао у левој руци! Ужас и срамота за наше претходнике лопове! Ми морамо вратити ствари на право место!“ И опет кренуше са свечаним *laudatio*. Старо се заборавило, ново је ступило на сцену.

Тако су они знали ко је он био. Човек за све. Човек за њих.

Па ко каже да не постоји живот после смрти?!

ПОВРАТАК

Сад кад си се вратио, и кад си већ ту, рећи ћу ти шта се десило у твојој одсутности.

Сећаш се оног цвећњака испред наше зграде? Претворен је у бетон! Ништа чудно, не блесави, није први пут да се нешто живо претвори у бетон. Но, увек смо кривили друге, лајали, немоћни, на месечини из то-плог кревета кад нас нико не види.

Дали су ми после огромни гумени чекић којим сам млатила из све снаге по бетону да га разбијем. И нисам успела. Мада, једнога дана сам коленом при паду одвалила добар део бетона који се касније помешао са мојом крвљу и смрскомом хрסקавицом. Како се само дивно сливала низ одваљене неравнине бетона који ју је жедно упијао! То си требао да видиш! Било је неке уметности у томе; сигурно би те то инспирисало да почнеш да користиш црвену боју коју си одбацио у свом сликању!

Осећала сам тих дана интензивно твоје мисли. Мислио си на мене и то би ме будило ујутру тако нагло. Мислио би увек на моје кравље очи... ништа лепше од тога, помислила бих. А онда бих отворила очи и видела сунце расуто по соби, немарно, аљкаво, откривало би нове боје у мојој коси: жуту, смеђу, наранцасту, црвену, седу.

Тада је жена у Сарајеву махала сликом своје мртве кћерке себи и другима испред очију, љубећи је као што се љуби икона, као што се љуби хлеб. Радила је то са тако болним осмехом на лицу да је све друге паралисао – срце других људи би се тада зрчило од помисли на њену бол. Можда код куће није била таква. Можда код куће и није имала никога. А можда је имала и мужа

и још пет кћерки. Али то ту бол не чини мањом. Некада је вероватно била срећна. А можда је и сада на свој начин. Како ме само такви људи које сретнем на кратко у пролазу некада тргну, одвуку на неку другу страну као вир, као водена струја!

Да, да, знам да ти је то познато. Знам да су тебе променили неки људи који су, ето, дошли ниоткуда. Зашто причамо оволико о свему овоме? Провешћемо још пуно времена заједно? Па можда си и у праву... А како то да си се вратио? Не сећам се да сам спремала за твој дочек... Нисам ни питу умесила. Само, чудно ми је нешто... Зашто смо обоје тако бледи и хладни??

СВЕ СИ ПОКВАРИО

Све си покварио. Викала му је у ухо не одајући ни гласа. Све си покварио. Ти не знаш да гледаш у око и у њему видиш неко туђе. Ти не знаш да гледаш у оно друго око и у њему видиш своје око. Ти не улазиш када су ти врата отворена јер не знаш наћи врата сна. Сна у коме те љубим у зеницу твоје свести. Ти не знаш да говорим јер ме не гледаш. Викала му је у ухо док је причао мале глупости протеклог дана.

НЕОМЕХАНИЧКИ ФЕТУС

Ноћ је сама, и ја са њом. Грешан и неморалан, ћутим као неомеханички фетус свог ћалета. Лебдим над искривљеним обронцима минимализма, затворен у мензи гојазног зида. Шапатом меснате псетине додирујем крило мртвог славуја, престрављен и чудесан. Боле ме метри крваве душе спаковане у најфинији папир од метала, и канализациони километри урамљених сећања, која се годинама возе у једном истом метроу, који се врти око Бога и своје силоване мајке која га проклиње и мрзи. Лепо је када те кева мрзи, и када ћале кога ниси никада загрлио пије 'ладно пиво, и када не знаш шта ћеш са собом, а ја управо разматрам куда бих могао, пошто ме је купила нека богата бичарка, прошлог четвртка, па сад гледам чиме да разлупам себи лобању, и поједем једно обилно парче славског колача из ње. Знам, силоваћу јој ћерку, и њену најбољу другарицу, и њихову професорку веронауке, а онда у сан, у пакао, у шахт, у продавницу по пиво, у гроб своје недолично поцепане душе...у пропаст.

Ум ми лута. Муве ме једу. Киша ме моли да умрем. Мир се дерња као постпартизански транзистор у расејању. Сузе ми гуле кожу попут киселе јабуке препуне пестицида и очаја. Треба ми нека топла реч, да ме спасе и загрли, јер не могу да се снађем. Не могу да се убијем. Кукавица сам, и изгледам као турбо фолк розе мрље у углу екрана. И све је розе, пинк, љубичасто и шарено, а моје срце је пијачно и црно, и неизмерно бих желео да исплачем ову крв која се скупља у очима, али ми не дају. Цивилизација ми је ставила псећу огрилицу

око врата, и шутнула ме као неупотребљиви комад труглог парадајза. Препуштен сам небу и убрзаном лупетању срца, које плаче и грозно дрхти, као последња посна сарма на сахрани неког говеда.

Јауком неке инвалидске бабетине, стапам се са мирисом пијачних кобасица, високо пузећи између загушљивих тезги. Понедељак је.

У ЗАГРЉАЈУ БУЧНОГ ПСА

Зовем се Јован, и ја сам најружније говно на планети. И мрзим себе због тога. Имам родитеље који су још ружнији од мене, и они су говна, такође. И бескрајно ми се гаде. Имам пса кога једино волим, и он је чудесно ружан, и воли да једе туђа говна. Стидим се што волим таквог кучкиног сина. Имам божанско слабашну бешику, криве ноге, девијацију у носу и половне снове. Имам све, и немам ништа, јер сам обичан курвин син – проклетник.

Сваког јебеног јутра устајем у осам сати, и замишљам да сам глувонем, и да сам негде далеко где нико не зна да сам говно, јер додир почиње неподношљиво да ме боли, и све те преварантске речи, и све те ужасне слике које видим кад затворим очи. То замишљање било би толико снажно, да бих сигурно постао проклето глувонемо недоношче. Не бих морао да причам, чак ни да се молим проклетом Богу, јер да је Он Бог, ја не бих био глувонеми курвин син. Заувек бих ћутао, и болео би ме курац да се продајем као лажне сузе на сахрани неког пишљивог рођака. Рођаци су, уствари, обична фолирантска говна која ти само једним неискреним осмехом могу покварити расположење заувек. Али, ти исти

рођаци, кумови, пријатељи, комшије и људи умиру од силних лажи и механичког савршенства као загрљај бучног пса, у ноћи долазећег завршетка бедног живота, беднијег и од најсликовитије љубави коју проклетници гурају од мене, јер сам случајно издробио душу по пољима космичке елипсе, и сада сам кажњен, јер немам коме да кажем да ме додир све више боли, и да сам случајно убио своју вечну душу, док сам пијан псовао свет што ме бије снагом оног кера, Бога, и мртве мајке. Те исте неприлике све су ми одузеле, зато сам овако проклето усамљен. Зато сам предодређен да заувек останем потиштен и тужан, јер сам обично говно неког суманутог проклетника, коме бих тако неспретно извадио органе, и утишао све бучне цукеле које лају без разлога.

СНОЈАВЉЕ

Мислио сам да ћу под великом крошњом јасена, на обали посустале реке, брзо утонути у слатки сан. Не би ништа од тога. Једном сам и ја могао да посматрам како једна змија ужива на сунцу.

Изненада је змија муњевито реаговала. Нисам могао, а покренуо сам се.

Змија је већ гутала свој плен. У питању је била жаба.

Једном сам се и ја нашао у дилеми. Да бих спасио жабу, требало је да убијем змију или је повредим. Могао сам урадити и једно и друго, а изабрао сам треће – неутралност.

Схватио сам да се налазим у природи и да је најбоље да се понашам, природно. Брзо сам се вратио на старо место.

Само што сам се поново сместио у хлад, нека се птица муњевито обруши на змију. Како се нагло спустила, тако је нагло и узлетела. Опет сам напустио хладовину.

И орао и змија, биваху све мањи и мањи, а онда ми се изгубише из видокруга. Више нисам могао да утичем на догађај. Вратио сам се у хлад.

Прво ме ухватио лаган дремеж, а онда сам уснио чудан сан: имао само змијско тело, тело су красила огромна крила, и док сам летео изнад поља и долина, крекетао сам попут жабе.

КАКО СЕ ОСЕЋАШ ДАНАС

Био једном један краљ. Једног дана, тог истог краља, један је други краљ збацио с престола. За сваки случај, ни мало случајно, свргнути је краљ завршио на дну реке. Кажу да је у тренутку смакнућа несрећни краљ, пожелио *камен за под главу* а не, камен око врата. Једном је један краљ остао без главе, а једном су на једног краља пуцали из ватреног оружја.

Вероватно се питате, зашто вам причам само о краљевима а не и о слугама, ја, слуга!

Зато, драги моји, што сам дефинитивно схватио да није важно шта си, већ како се осећаш данас. Сутра је, верујете ми, увек у Божјим рукама.

САЗНАЊЕ

Француска, градић Рен и Шато, 2012. год.

У малој монтажној кућици, екипа од седам археолога водила је расправу која је прерасла у свађу и проузроковала мрачне слутње и страхове. На дрвеном столу налазио се позлаћен ковчежић и у њему прастари папируси, увијени у ролне и уредно поређани.

Панику је изазвало оно што је писало на најмањем пожутелом парчету. Најстарији члан екипе, добар познавалац арамејског, читао је текст помоћу лупе и смешио се. За њега је ово било савршено, без обзира што ће шокирати цео свет. Јер, сасвим је јасно написано:

„Ја сам Јован, син свештеника Захарија, из рода Левита, и његове жене Јелисавете. Чудом сам зачет и рођен по вољи Бога, јер моја мајка беше нероткиња. Мој долазак на свет најавио је анђео Гаврило, а одгајили су ме Есени, монаси у Кумрану, свети људи. Припремали су ме да будем претеча мом рођаку Емануелу, који је Учитељ Светлости и није обичан човек. Највише времена проводио сам у пустињи да бих се приближио Свевишњем. У двадесет деветој години почео сам да крстим народ Израиља и да им помажем да се очисте од греха. Убрзо су ми приступили и моји ученици, а један од следбеника био је и сам Ирод. Моје савете је често прихватао и желео да прихвати и речи Месије. То је његовој жени сметало, па је известила Цезара о Иродовој непослушности. Ради положаја свога, Ирод ме је утаменичио и исте ноћи у потаји пустио, наредивши да се са двора прочује да су ме посекли. Тако сам постао апо-

стол Близанац (Тома). Име сам добио по томе што сам неко ко много личи на убијеног Јована Крститеља, вољеног у народу. Емануел буди у људима моћ коју имају, светлост и истину. Ближи се трећа година, када ће он пострадали, да би се испунило пророчанство, али ће васкрснути. Са нама је кренула ера Риба, а своја сведочанства остављам за нараштаје у ери Водолије, када ће се многе истине сазнати.”

Апостол Тома

ЈЕДНО ОД ЈУТАРА (1998)

Сат урла. Погодио сам, пола пет. Размишљам; још мало, још само пет минута. Не, морам кренути раније да бих избегао гужву. Узалуд. Од првих пет минута изродило се пола часа. Нагло отварам очи и већ сам нервозан. На брзину се умивам, перем зубе, навлачим ствари на себе и истрчавам из зграде. Надам се да ћу стићи аутобус који у то време углавном зврји празан. Уједно, схватам да нисам очистио ципеле. Пролазим кроз траву наквашену росом и ствар је делимично решена.

На станици не затичем људе који чине редовне путнике омиљеног ми аутобуса приликом одласка на посао. Ови нови су ми некако ружни, испијени, немоћни... Да ли су уопште спавали прошле ноћи? И сваких тридесет секунди дође барем још један. Нервоза расте и љутим се на себе што нисам устао кад је требало. Знам шта ме чека у следећих тридесетак минута... Вожња у препуном аутобусу.

Кривину обасјавају позната светла. Улази у станицу. Људи и пре ове станице већ као да висе на вратима. Ови који су чекали аутобус изговарају пар речи срџбе усмерене ка функционерима ГСП-а и истог момента покушавају да заузму што бољу позицију код врата ради уласка у већ ионако пун аутобус.

Био сам мало безобразан при гурању и нашао сам се на трећем степенику што се у таквим ситуацијама сматрало великим успехом. Возач тешком муком покреће машину. Не креће се више од 50 км на сат, што

значи да ће путовање трајати и више од планираних тридесетак минута.

И најзад појава која ме је и навела да опишем једно овакво јутро.

Унутрашњост ове скаламерије обојене у боју комунизма бруји од разних кашљања и искашљавања. Гледам те необријане мушкарце у кожним гуњевима, рашчупане косе, и као да им чујем мисли после јаког напада кашља и увлачења шлајма у своју утробу – Ах, ове проклете цигарете, морам их што пре оставити, једном за навек. Истог дана, само на послу попушиће скоро целу паклицу цигарета.

Трудећи се да то што мање примећујем, а размишљајући у ком бих граду данас могао да радим, приближио сам се станици изласка. Већ је и свануло. Први сам истрчао из аутобуса и кренуо ужурбаним кораком ка новој станици где ћу сачекати други аутобус тог јутра.

С. У. Р. (1999)

На крају сам ушао у тај ресторан. Знао сам врло добро да је на лошем гласу, али као по обичају био сам спорији од моје радозналости. Камени под је шкрипао услед моје тежине. Свестан сам био да сам у то време био снажан као бизон. Сео сам за шанк и наручио млеко. Конобар је почео гласно да се смеје па сам му просвирао главуцу. Остало особље и гости престрављени оним што су видели истрчали су напоље као суманути. Остао сам сâм. Ја и опет ја, али у огледалу. Пошто нема никога, преузећу овај ресторан и прећи ћу у приватнике. Решио сам.

ЈА И МРТВИ

Било нас је шесторица.

Батерија је била паркирана у пољу иза изолованог салаша, ноћи дуге, а дани пијани.

Изнад, звукови су секли небо док су нама невидљива крила парала вечерње облаке. Баш штета, пошто је пролеће било прелепо, тамо у равним пољима. Само да није било рата.

На салашу је живела нека стара жена са чудним акцентом. Свако јутро би нам донела флашу ракије и векну домаћег хлеба. Скоро никада није говорила, нити покушавала да буде уљудна на било који други начин. Само би оставила боцу и храну на послужавнику поред гусеница и вратила се у кућу. Сада ми се чини као да је осећала шта долази, али вероватно је само годинама живела сама у том салашу; можда је просто заборавила шта све људи раде, осим што морају да једу и пију.

Време је текло незаинтересовано. Радио веза би закрчала са времена на време, а глас на другој страни изговорио нешто сасвим небитно; знали смо каква је ситуација. Небо је било њихово, а ми, као ни било ко други, није ништа могао да учини поводом тога.

Имали смо и мали транзистор, али смо га ретко палили. Ником није било битно да ли је погођена нека рафинерија или неки мост. Ствари су се рушиле као куле од карата, без обзира да ли шесторица војника у беспућу равнице знају за то или не. Пили смо ракију, јели хлеб са војном паштетом и бленули горе, као да је небеско плаветнило, а не морско, место где је настао сав живот. Преко ноћи, далеко од градских светала, понекада

смо могли да видимо тачкице које плутају у том црном простору – сателити на новим трајекторијама, високо-летећи радарски центри или можда тактички бомбардери на свом путу ка југу.

Од тамо је једног јутра стигла и пошиљка са нашим именима.

Данас, остатак је мртав, а ја немам ногу. Никада нисам више видео старицу, али ваљда је и даље тамо, ако салаш још стоји.

НЕКА ДРУГА ОДИСЕЈА

Скинуо је свој прстен и спустио га на њен длан. Јако је стиснуо њене прсте и у тој крхкој шапи заробио прстен. Ћутала је поносито.

Опрости ми, рекао је тихо. А онда је нестрпљиво додао: „Мораш знати да... сигурно знаш.“

Њен хладан поглед секао га је кроз груди и колико год покушавао, није могао да удахне.

Опрости ми, рекао јој је љут на себе. Јахао сам на дивљим коњима и пливао уз планинске реке и обарао стабла кроз прашуме и...

Није ни трепнула. Мирно је лежала обавијена својим свиленим плаштом са стегнутим прстеном у руци. Он је и даље клечао поред ње.

Опрости ми. Рекао је коначно чврстим гласом, искрено и смирено. Оставио је прстен у њеној шапи, тамо где је и припадао, пољубио јој образ као најлепше место које је икад видео и једним потезом затворио ковчег у коме ће она вечно спавати и вечно чекати да јој се врати.

ОРГУЉЕ И БАХАНАЛИЈЕ

„Драги, чекаћу те поново... тамо где увек чекам, ја, паклена, љубавница ветра пакленог, мртва и тиха, дугокоса и лепокоса, ноћ. Јер увек сам чекала и увек ћу те чекати, друго ми ништа није преостало.“

„Не заборави да понесеш шал, биће прохладно. Чую сам да се понекад ветар силни наљути тако опасно

да сву топлоту побаца на бокове Земље! А он сам стане да леди и мрзне све што му се нађе на путу. Ја сам тамо где све тајне света остају тајне света. На обали свакој ћеш ме наћи, високог и плавог.“

„У реду, хоћу, али пожуримо да нас брат мој не види. Он гори од жеље да ме види. Он се пали кад ме јури. Ха-ха, мене то само забавља. Кад већ схвати да сам предалеко отишла, он се смирује, пада и може једино да ме одсања. Надам се да ме разумеш: тајна мора остати тајна.“

„Потпуно сам ослепео тражећи те. Нигде те није било. Док сам претурао сваки ћошак свих ћошкова света, наилазио сам једино на оног што тражи сестру. Каже ми да гори од жеље да је стигне, али му сваки пут умакне. Сав се био упалио. Али нисам могао да му кажем где му је сестра, никад је нисам видео. Јадан, пао је тамо негде код оног плавог лепотана.“

„Знам. Знам. Али кад је у тим ретким моментима чујем док се купа у магли и звездама, кад чујем њен смех кроз миленијуме, њен мирис кад осетим док је јурим... пламен ме обузме по ногама и очи ми изгоре и усне ми се ужаре и једино што морам и једино што не смем је да је стигнем. Сваки пут кад трагам за њом, сретнем једног што је страшно брз и што никад нема времена. Увек каже да ми је видео сестру, али мени то никако не помаже; ја сам превише спор. Кад бих само једном имао његову брзину...

А теби ћу доћи сад јер ме једино ти разумеш и не осуђујеш. Ти који знаш све моје тајне.“

ТЕК ТАКО

Ја, идеја ... Обе понекад некеме паднемо на памет.

ОТПАДНИЦИ

Приметила сам да сваки пут пре него што засучем рукаве и насучем рукавице, стојим једно пет минута, рукама подупрта, целом тежином ослоњена о сто. Не мислим да други нису свесни животних истина и да је све тако пуко и буквално. Ипак, суочена са мањкавостима људског рода на свој начин, гледам из чега смо састављени и на какав апсурд можемо да сведемо себе, али и чешће се уздигнемо до висина. Сада не размишљај тако дубоко, или површно, до ситница, свакодневно, зато просечно и стаје у пет минута. Довољно је и да имам свест о томе; сваки пут кад ставим рукавице, или док носим сталак са бочицама идентичне величине у којима се са мојим кретањем лелуја жута течност различитих нијанси, од различитих људи, са истим циљем сазнавања резултата.

ЗАЛОГАЈ

На столу је гомила различитих укуса, а уз њих ми. Ти и ја. Храна мами и изазива као да би се играла са нама. Сва чула су оживела. Опија нас мирис, приказ. Очи горе, приказ опија а благи немир креће из стомака. Апетит се повећава. Ко би одолео у овом тренутку.

Чекам да пробаш. Узимаш виљушку а онда и нож. Смешкаш се и причаш о неким малим, потпуно неважним стварима. Не слушам те, сада желим само да те гледам, да упијем сваки твој додир са јелом. Занима ме шта ћеш прво примакнути уснама, јер све почиње од њих. Желим да знам како то радиш и колико си гладан? Умеш ли да уживаш у храни? Да ли је узимаш као да крадеш или се можда играш њоме? Јеси ли лопов ил варалица? Хоћеш ли пробати све што је на овом столу или ћеш се задржати на првом укусу да се не би помешао са осталима. Можда те нервира што их је пуно. Знам да некада није лако изабрати. Немој само да све испретураш а онда одустанеш од свега. Храниш ли само стомак или и своја чула? Узима ли она тебе или ти њу? Да ли знаш како се пада на први залогај? Хоћеш ли потражити нешто чега нема? А ако кренеш да налазиш мане – неслаано, преслаано, масно, прегорело... Мана увек има, али врлине је некада тешко пронаћи. Журиш ли да своје тело што пре напуниш и продужиш даље или мислиш да ће то неко учинити уместо тебе? Или, још горе, појести све што остане за тобом? Шта ћу ако је у питању дијета?

Открива те сваки нови залогај, јер мени је храна савезник. А љубав не постоји ако није храна, као што

храна губи смисао ако нема и љубави у њој. Зато, уживајмо док је све ово тазе... Док не промени укус и изгуби мирис, док не постане само потреба без страсти коју је на почетку вечери имала.

СУДБИНА УМЕТНИКА

Излетим бесна из канцеларије, да запалим једну, и поред контејнера пронађем неколико слика. Неки пејзажи, портрет неког сељака, к'о наш деда Дуле, онако стамен, великих руку као оруђе за рад. И пронађем, еј, велико платно са уображеним петлом.

Позовем ја своје мајсторе из фирме. Они нађу неке летве, па ми ураме слику. Мало је оштете, али нема везе. Ставим је ја у канцеларију, изнад радног стола. Колегинице ме прво завитлавале, а после се и оне навикле.

Кад, рехабилитовали тог сликара. Поново је постао познат. Чим је умро, цена слика још порасла, па су се сви разјурили по граду и околини, не би ли пронашли што више његових ремек-дела.

Један шпијун сазнао и за мог петла.

Не дам га њима. Мучили су ме разним мукама, нисам попустила. Ти исти, мучили су и њега док није остарио. Био је гладан и жедан, а чак је ишао и Тита да слика. Није имао ни здравствену књижицу. Причају да је слике поклањао и лекарима који су га лечили, и габарима ресторана где је јео. Правио је виолине да преживи. Био је и глув, мученик, ал', кажу, жене су га волеле.

ГАРАНЦИЈА

Данас сам тражила гаранцију за пеглу у старом креденцу. Ту собу више и не користимо, али сигурна сам да је пуна важних ствари. У полици која је затворе-

на стаклом, видим усправно поређане коверте. Проналазим фотографије са очеве сахране. Ја сва у црном, дуга густа коса уплетена у плетеницу. Моји школски другови и другарице ми изјављују саучешће. Изгледам знатно старије од њих.

Онда слике ујака кога су у време ембарга једва пребацили назад у Аустрију, болесног од рака. Фотографије прате развој ове опаке болести, а слали су нам их да покажу како је њему добро, како ће можда оздравити, да не бринемо. Последње слике – ми поред споменика. Њих смо слали његовој деци која нису смела да дођу овамо.

Ту је и једна дечија – мама ме спрема за велики петак. Обавезно нова хаљиница, као за Врбицу. Не упрљам је и кад се провлачим испод стола пожелевши највећу жељу. Кад изађемо, светиљке у црквеном парку или не раде или жмиркају. Ноћу је служба – кружимо око цркве и чекамо васкрсење. Невероватан осећај. И тако сваке године.

ЉУБАВНА ПРИЧА

Кажу, љубавна прича, до две стране.

– Каква је то љубавна прича на две стране!

– Ја бих рекла, никаква. Шта има ту да се прича?

– Какав конкурс? Какав часопис? Награда, миксер!

– А тек порука ... волите и пишите о љубави.

– Стварно нема смисла.

НЕДОСТАЈУ МИ ТВОЈЕ ПРИЧЕ

– Само ћутиш.

– Кажеш, нема ништа ново.

– Знам да није тако. Новост је, што осванемо!

– А јутрос? Свануло а није. Спавам а не спавам.

Пробам и једно и друго. Израњаш из сна. Гледам те са неког прозора. Идеш ми у сусрет. Не видим ни улицу, ни прозор, ни травњак. Само тебе.

– Да ли сам те дозвала у јаву или си искочио из сна, не знам.

– Није ни важно. Ту си где си.

БУС СТАНИЦА

Ако постоји живот после живота, имам осећај да ћу у том, неком следећем животу, бити аутобуска станица.

Нећу бити једна од оних станица са јефтиним лоше прерађеним фрикомовим рекламама за боранију. Бићу кул станица. Зваћу се Јевросима и бићу мајка свих станица, бићу споменик тог насеља пуног липа и задиркиваћу старице које више воле своје кучиће од унучића. Имаћу свој мирис, свој потпис, људи ће знати када је неко ушао на МОЈОЈ станици.

Бићу прометна станица, четири градске и једна ванградска линија, сасвим је довољно. Не желим никакве зграде око себе, само једну малену пољану или полублатњави парк са неколико клупица. А са моје леве стране налазиће се једна величанствена, висока, црна или тамнозелена улична светиљка. У њу ћу бити заљубљена.

Са моје десне стране биће једна канта, помало отмена, у коју ће СВИ пролазници бацати отпатке. Није ми толико битно каквих ћу боја бити и да ли ћу имати неонке или не, битно ми је само шта ћемо светиљка и ја проживети. Јер нас двоје ћемо заживети у људима.

Желим да удомим луталице, не само псе, неке хладне новембарске ноћи, већ све оне који су просто изгубљени у животу, желим да инспиришем неког као што је већ нека станица мене. Бићу ОНА станица, она на којој ти је драго кад ти побегне бус, чисто да проведеш мало времена са њом, бићу увек ту да сачекам усањене и саме, да испратим срамотни мирис аутобуса.

Бићу ту, увек. И на киши, да пружим уточиште, и на снегу, да уживам са људима а и кад је сунце, да заклоним од њега. Бићу ту, увек. Осетићу рђу, бићу прва да омиришем траву у свеже јутро или прва да се гадим голубова пред парење или прва која ће дочекати лампу која се пали са заласком сунца. Ах, та лампа. И стајаћу ту, све док ме не сруше и опет ћу сањарити о неком животу после живота и размишљати шта ће следеће бити...

Јулијана Милутиновић

ИЗВЕШТАЈ

Нови Београд, стан, тик до хотела „Југославија“. Обијен фрижидер, разваљена рерна, однета сва храна. Недалеко од места злочина нађен мали ракун, великог стомака, с два мрвама у бради и две капи пива на ак-
ташни. Нема лаптоп.

СКИЦА

Средина собе била је украшена раскошном прецизно истканом паучином, која се обавијала око старог лустера облика петролејске лампе. Поглед се и нехотице задржавао на све већој збирци угашених шибица, наслаганих кутија и истрошених фитиља за кандило поређаних по ивици тог чудног низа, при чијем дну је писало – *Дуго путовање кроз ноћ*.

Расходовану фотељу прекривала је цветна драперија. Напола постављен столњак ослобађао је место за дрвени подметач са џезвом и шољом чаја. Четвртаста пепељара стајала је у средини стола. На њој се димила заборављена цигарета. Чинило му се да сања. Као да свака ствар памти догађање, тако да распоред предмета гради писмо. Расути детаљи исписују невидљиве стране дневника, бележе себи својствено место у времену протеклих релација.

Пролазе месеци. У ваздуху се преплићу прећутане риме. Лебди нема и незабележена прича.

АНДЕРГРАУНД

Велики лавиринт подземне библиотеке. Место где се чувају сабрана дела свих оних безначајних писаца које је време потиснуло. Чувај се картице – бунцао је при буђењу и сам увиђајући сопствену судбину. Зачудо, осећао се чудно испуњеним тог дана као да је истовремено посетилац и угледни члан тог тајног архива.

КОТОРСКА ПРИЧА

Било је то одмах после онога рата, када ниси смео ни да прднеш, а камоли да зуцнеш. Када су УДБА и ОЗНА радиле шта су хтеле. Кад се тешко живело. Ако се уопште живело. А живело се. И неопрезно шапутање могло вас је коштати батина. Морало се водити рачуна о свему: и шта радиш, и како се понашаш, и с ким шеташ, које ти је друштво, где се храниш, код кога станујеш...

Било је спарно летње вече. Которском ривом шетали смо као и свако вече: Трипо, Цицале, Крсто, Иво, Маја, Ана, Јадранка, Бранко, Станко, Видо и ја. Већ је било касно кад смо кренули на починак. Ноћ је била врела. Сан на очи никако да дође. Чини ми се заспао сам негде око поноћи. Око два сата по поноћи неко закуца на врата. Отворим. Испред врата стајао је Трипо. „Што се десило да ме будиш, такорећи у цик зоре?”

– Устани, морамо хитно нешто да урадимо. И узми купаће гаћице!”

– Хоћу – рекох.

Иако смо сваке ноћи док смо се шетали, изводили којекакве несташлуке, због којих се тада могло заглавити у затвор, ни на крај памети ми није било јасно шта ме то ноћас снађе.

Кад смо стигли до риве, Трипо рече: „Уђи у мој моторни чамац! Сада ћемо све ове барке одвезати и повезати за мој чамац и одвући на пучину према Прчњу.“ Како је рекао, тако је и било. Ноћ је била тиха, али много топла. Море као уље. Чамац је лагано грабио напред. Барке су клизиле по морској пучини за њим.

Кад смо стигли наред залива, одвезали смо све барке од Триповог моторног чамца, а његов чамац гурнули до њих. Скинули смо одећу и запливали према обали. На обали смо се обукли и пешке продужили ка Котору. Зора је већ пукла. Почело је да свиће.

Ујутро се дигла страшна галама и вика. Нигде барки. Мало су се назирале према Прчњу.

УДБ-а и ОЗНА предузели су све да се саботери открију. Свако је на сваког сумњао. На мене и Трипа, нико. УДБ-а и ОЗНА радиле су данима, месецима и годинама да пронађу „саботере”, али нису успели ништа да открију. Барке су враћене власницима. А ко је све ово закувао, остала је тајна.

После овога Трипо и ја једно време се нисмо састајали, за сваки случај. После пар година ја сам отишао на студије у Београд, а Трипо је остао у Котору.

Прошло је од тада скоро педесет година.

Пре неки дан зазвони ми телефон. Јавља се Трипо из Котора. После уобичајеног ћакулања, упита ме: „Сећаш ли се оне ноћи, када смо оне барке одвукли на сред залива?”

– Сећам се, као да је јуче било – одговорих Трипу.

– Па што не напишеш о томе једну причу?

– Написаћу – рекох.

И ево те приче, која нас је у то време могла коштати главе.

А то је заправо била обична шала, на коју данас скоро нико не би обратио пажњу.

Али онда... Онда су то била друга времена.

СИЛАЗАК

Лифт нас је нежно спуштао, клизећи дословце неосетно. На његово кретање су указивале једино бројчане ознаке, тиме што би плаво засветлеле, како би на ком од спратова застао. Судећи по трајању вожње, као и интервалима између два заустављања, ови гломазни подземни нивои налазили су се на знатној дубини.

Изузетно пространа кабина обезбеђивала је савим довољно места за нас двадесет осморо душа, колико сам избројао да је ушло у лифт. Седамнаест мушкараца, једанаест жена. Распон животних доба кретао се од тридесетогодишњака, до особа у позној, тешко одредивој старости.

Једни су кришом загледали сапутнике, други се нису усуђивали да одвоје поглед од пода, најближег зида, или нечега на себи што им је тренутно привлачило пажњу. Нити је ко кога познавао, нити је ко показивао жељу да неког упозна. Ћутња је била коначна.

Довољно је било знати сопствено одредиште. По изласку из лифта, нећемо се поново видети.

Глатка, рефлектујућа површина металних зидова суочавала нас је са властитим, донекле изобличеним одразима. Деловао сам самом себи другачији него што сам био када сам се, колико јутрос, последњи пут посматрао у огледалу. Чинило ми се да се то некакав странац и ја међусобно одмеравамо, док нам лица изражавају неодобравање оним што видимо. Можда сам, по први пут, видео како заиста изгледам. Судећи по преданом зурењу још неких људи у своје одразе, нисам био усамљен у таквом утиску.

Лифт није пропуштао да се заустави ни на једном спрату. Врата су се аутоматски отварала, а људи, без поздрава, искорачивали ван. Увек је на неког био ред да изађе; а како смо се дубље спуштали, на сваком наредном излазило их је све мање.

На претпоследњем спрату, изгегао се само један старац.

На последњем, као једини преостали, изашао сам ја.

Девети спрат.

Девети Круг.

ДЕЛО

Каткад се трудио да својој списатељској апстиненцији приступа са ведрије стране. Тада би тврдио како време током ког није обогатио свет ни једном приповетком, а камоли романом, не треба мерити месецима, ни годинама, већ бројем ненаписаних књига.

На основу некадашњег темпа рада и учинка, уз помирљивост према мањкавостима метода мерења, сада је могао рећи како је, истовремено, навршио и окончао период живота у трајању од четири ненаписане књиге.

Свечана природа повратка најдражем умећу захтевала је ослобађање писаће машине из вишегодишњег заточеништва у ормару. Оптеретио је радни сто још и брдом папира, резервном траком за машину, великом шољом кафе.

Прсти су тукли и тукли по типкама писаће машине, све складније, одвицајући се од тастатуре компјутера. Бујица реченица преплављивала је листове, што су хитро следили један другог у селидби са првобитне

на потоњу хрпу папира. Само три беле, згужване лоптице тавориле су у корпи за отпатке. Као да је прекуцавао текст који му се, на бесконачној траци, одмотавао у глави.

Замолио је да га не узнемиравају, одрекао се вече-ре, искључио мобилни телефон, унапред одбио да преузима могуће позиве упућене му на кућни број.

У киптећем усхићењу стварања, када се људима од пера чини како управо исписују своје најбоље стране, видео је знак једнакости између подуже приповетке у настајању и најквалитетнијих му ранијих остварења. Кроз редове и пасусе назирао је контуре будуће збирке, наслућивао дане испуњене писањем, препознавао и изнова откривао самог себе.

Ујутро га је, клонулог за столом, једне руке пребачене преко писаће машине, а друге висеће, полуотворених очију, пронашла супруга.

Крај њега се налазила гомила неискоришћеног папира.

Лист у писаћој машини био је, као и остали, потпуно чист, неокаљано бео.

Хиљаду девет стотина деведесета. Ништа посебно, осим што почињем четрдесет седму годину. На ледини властитог живота. Знам добро његову свјетлост и таму. Остајем, и даље, у зони све јачег сумрака. Прелиставам, у сјећању, хиљаде књига око себе. Тражимо се ја и те моје књиге. Не можемо једно без другог на празној пучини собе. Многе од њих лијепо су се скрасиле у мени. Тако их волим – а оне мене тако болно разапињу. Познајем и волим ту моћну, страшно моћну, људску ријеч. Изговорену или написану. А, читав мој живот – моје је бјежање од ријечи. Бјежање са страхом дивљачи испред лавежа и нишана. Бјежао сам да је не изговорим. Бјежао сам и да је не напишем. Поготово, ријеч онакву каква се зачињала у мени. Не могу више, и не смијем, од ријечи бјежати. Па шта ако је свака ријеч коју ћу изговорити и написати – туђа. Већ много пута изговорена и написана? Па и човјек је већ одавно рођен! А људи се увијек и поново рађају! Увијек исти и увијек нови! Говорићу и писаћу, зато, и ја своје ријечи. Ријечи заробљене тешко сношљивим ћутањем. Макар моје ријечи и биле туђе. И безброј пута изговорене и написане. У тим ријечима бићу Ја. Ја и у туђој ријечи са својим људским знаком. Знаком и судбином Шехерезаде чији живот траје док траје њена прича о животу. О животу у којем и смрт продужава своје трајање. Зато ћу причати и писати – не пристајем да умрем.

ВАТРА И ЈА

И ово јутро почињем на уобичајени начин: ложењем ватре. Човјек и Ватра – ко је кога створио? Знам само то: онај ко је открио њен први пламен, одлучио је о судбини и Човјека и Планете. Њихова цијела историја биће у знаку ватре. Ватра је човјека извела из таме живота. Ватра ће га и вратити у мрак космоса. Кад год ложим ватру, прострује кроз мене страх и чуђење. Обузму ме опчињеност и инстинкт везаности за Ватру. То је можда оно исто што је у тами далеких вијекова осјећао мој Предак у сусрету са првим судбинским пламеном. Јутрос је то осјећање у мени било нешто јаче. Можда је то због „ватре“ јучерашњег „еколошког“ митинга у малом босанском градићу Д. Колико ће миленија још бити потребно човјеку да побиједи свој властити мрак у себи? Или ће та битка Човјека са мраком у себи можда, бити – заувјек – изгубљена? Човјек се зачуђујуће ирационално игра свјетлости и таме. А пут од тољаге до свемирског брода на пустињи Мјесеца дуг је колико и пут од таме пећине до свјетлости Кумове сламе. Хоће ли човјека зауставити и вратити са тог пута носталгија за остављеним цртежом ловине на стијени пећине? Откуд то моје стално осјећање судбинског значења ватре? Можда је то последица сазнања о историји Планете, Човјека и Живота! Или је то сазнање да и мој дјелић људске планете данас све више нестаје у пламену ватре и све већем мраку – истовремено. Том мом дјелићу Земље потребан је нови Прометеј да на њој нову Ватру запали. Ако се не појави Он, на овој балканској стијени живота орлушине ће нам поново покључати још незарасле цигерике.

EVERYTHING IS POSSIBLE

У тмини, у песку запаљена Ватра, титра, разгонене огладнеле Звери.

Не осећам Страх. Ни онај Исконски. Чудно, зар се Жене у пустињи не плаше?

Гледам у обресе дина, умотана у љубичасти, дугачки вео. Ишчекујем те...

Слатко дамарање ми боде кожу. Слутња да си ми негде близу и доносиш ми лепљиве урме у плетеној, прашњавој торбици, прерушен у бедуина, облизује ми усне...

Разменисмо Блиски поглед као фатаморгану.

Разлио се попут Оазе у којој смо гутали сакупљене кишне капи из Амфоре коју начинише наша загрљена, жедна тела....

Сунчев зрак бучно забада Јутро на моје прозорско окно. Опет!

Протежем се. Испијам из жуте шољице, намерно остављен гутљај кафе, од синоћ, горко хладан, да ме сурово разбуди. То је једини, поуздан начин да моје десно стопало реагује, дотакне хладни паркет и „милосрдно“ ми извуче тело испод меког јоргана.

Све је намерно. Намештено. Да буде намерно.

Облачим се. Грабим торбу са лаптопом. Касним, клијент ме већ чека!

Журим низ степенице. Чекам такси... Чекам... Таксиии!

Хммм... нигде нема камила! А сада би ми једна баш добро дошла!

ПРИЧА О ПРИРОДИ И О ВОДИ

Кажу да је живео од природе. И од воде. А и вода је природа. Воде никад доста. Ни кад се пије, ни кад се у њој купамо, ни кад тече испод моста.

Причало се и да је доливао воду у млеко, које је после продавао. Од тог новца је себи купио шешир.

Док је са тим шеширом на глави прелазио преко моста, дунуо је ветар и однео му шешир. У воду испод моста.

Успео је само да каже: *Ех, што ти је природа! И вода! Вода га донела, вода и однела!*

И док је ветар односио и те његове речи заједно са шеширом, он је само удахнуо вољу.

За даљи пут. Онако, успут.

КАД СМРТ ДОЛАЗИ

Оне окрећу леђа, можда понекад застану, али увек одлазе... Цигарета је при крају, догорева, и неће изницати из сопственог пепела. Он то зна, мада се понекад упита: „Да ли је речца *не* исто што и речца *да*. И шта је уствари *шта*?!” Притом, пали другу цигарету загладан у простор где је стајала она. Имала је леп осмех и тако је дивно лагала. Но, нема везе. Можда је превише очекивао, тешио се...

„Конобар, још једну дуплу!”

Нервозним чешкањем свог овеликог стомака покушавао је да се прикрије од сажаљивих погледа.

„Ма све су оне исте. Пре ње је била једна која је нон стоп причала о неком Хегелу и Шелингу, а није знала честито ноге да обрије”

„Конобар!” махнуо је руком, док му је глава лагано тонула у сто. За масне праменове косе хватала се прашина и пепео од цигарета. С напором држао је влажне капке полуотворене. Пекао га је дим ил` можда сузе.

„Конобар, дај још једну.”

Сасуо је течност у грло и... већ му је било свеједно. Поглед му је одлутао до суседног стола. За њим је седела једна нискоморална жена. Смешила се својим поквареним зубима. Намигнуо јој је. Она му је узвратила.

„Конобар... питај даму шта ће да пије, а мени исто”.

Хтео је да устане, али није успео да се помери.

Одједном, пресекла га бол у пределу груди. Пао је са столице... Срце је стало.

„Побогу, људи, ко ће ово да плати?!”

ЖИВ

На отпаду среће проналазим парче мог рециклираног живота. Чини ми се негде у време преласка из социјализма у демократију, или мислим да је било у време када се много причало а ништа није радило, баш тада су сељаци прекопавали и преоравали земљу да нешто учине за гладан свет. Узалудно.

Заплакао сам се. Срећан што сам још увек жив.

ИСТИНА

Пишем китњасто о шареним лажама у које чак ни деца не верују. Само зато што сам ти обећао да ће теби и бити лепо са мном.

Пишем зато што смо се ухватили у коштац са животом. Да ти се допаднем.

Знаш да не знам да лажем, да нас стварност посматра док живимо најобичнијим животом.

ДЕДА МИЛЕ

Све луде коње је зауздао. Много жена имао. Сви су га звали Даскало. До пред свој крај, кад онемоћа, продаде коње, леже и умре.

Само му баба Наталија не опрости.

Валентина Николић-Радивојев

САН

Иза решетака... Сама...
Чувари говоре другим језиком, не разумем их.
Сањам биљке на води... Слободне... И један жути
цвет.

НАЈЛЕПШИ ДАР

Једном сам добила на поклон слику.
Насликану... У снегу.
Остала је да живи у сећању. Заувек!!!

ТРАГ ЗВУКА

Гробље... Капела...
И туп звук закуцавања ексера...
Звоне црквена звона...

ТРАЖИО БЛАГО У СЕБИ

Трговци који су долазили у село причали су Петру Котару да је благо у човјеку и да не треба далеко ићи. Петар им је повјеровао. Затворио се у себе и почео да рови, претура. Начинио је дар-мар. Нигдје не нађе блага. Кад се путници врнуше, Петар их сачека и узео све благо. Петар сад лежи под липом, а трговци су отишли по друго благо.

СТРАХ ОД ЦИПЕЛА

Стака са првог спрата је пред вратима држала мушке ципеле број 46. У њен стан нико није смио ући без куцања.

Комшија Миле Зељов пред својим вратима оставио је два пара мушких ципела и отишао зубару. Када се вратио, његов стан је био обијен.

Лопови се изгледа више боје мириса из ципела пред Стакиним станом.

ПОСМАТРАЧ ДАРОВА

– Ово је мени од пса! – рече Баршич заврнувши ногавицу.

– А погледајте овде! То ми је од ножа. И рата! – истиче Прмпеч поносно.

У тај час улицу прелази Дбурчер храмајући. То је њему од саобраћајке.

А ту наилази баба Жљутка теглећи цегер са пијаце савијена до асфалта. Да нема штап, носом би запарала тротоар. Онда се нагло окреће ка посматрачу па, као да је на позорници, каже: – Ово је мени, шинко, од шифота!

Ево и пијаног Тзеца, готово да се поклонио до земље, па замумла: – Ово је мени од пића, хик! И од туге!

Па се затетура у окрету и оде низ улицу да ухвати равнотежу.

Госпојица Збевка је ономад изјавила да има белег од хирурга, али није за показивање, а Страјко нема три прста – то је њему од пресе. Ту се задеси Чбор који одмах подиже мајицу и показа предео сувих ребара: – Ово је мени од глади!

Тада протрча онај шашави Брезак са једном повећом картонском кутијом у наручју. Лакоћа којом је њоме баратао наведе посматрача на закључак да је иста празна.

– А ко ти је то поклонио? – пита га уз смешак провокативно.

– То је мени од среће! – узвикну и рашири осмех око главе, а из уста му провирује онај једини зуб. Још окрену ту кутију која је заиста била без садржаја.

Тада се посматрач расплака као киша и прошапта јецајући: – Једино мени нико никада ништа није поклатио!

ЗИД

Пасионирани бесаничари, који у врелим ноћима зевају по терасама и прозорима хватајући зјале, могли су приметити како једног човека избацују из кафане наглавачке. И како је он устао и претио им све док му се нека жена није окачила око струка.

А онда је он почео да се батрга те је она поклекла, али се још увек чврсто држала за једну ногувицу његових панталона. И могли су видети да су однекуд дојурила два униформисана лица, а та жена је повикала: – Држите га! То је грађанин А. М. који нестаје!

Е, тада је он добио неку додатну снагу и отргао се млатарajuћи рукама и ногама, а жена је остала да лежи на плочнику. Тада се тај сјурио низ улицу, а она двојица су потрчали за њим и повикали у глас: – Грађанине А. М.! Стани у име закона!

Они бесаничари могли су даље запазити да је бегунац протрчао поред непознатог човека који је ишао улицом високо подигнуте главе, као да посматра звезде расуте по небу или мотри на осветљене прозоре у поткровљима. И онда се тај, могао би бити неки поноћни шетач или какав млатнути песник, окренуо за њим. Овај човек није из нашег краја, помислио је оправдано, јер та улица је била слепа и тешко је било утећи из ње. А на крају га је сачекао зид и тај, евентуални, грађанин А. М. је протрчао кроз њега као од шале. Она двојица у униформама су га готово већ сустигла те су у пуном тр-

ку налетели на тај зид и уз туп удар и неразумљиво крклање склизнули су низ њега.

У томе је управо била порука овог, фантастичног, а на тренутак врло разумљивог догађаја. Овај човек, за кога се претпоставља да је грађанин А. М. је ту глат прошао, али остали би у овако драстичним опструктивним ситуацијама морали да припазе.

КАЉЕЊЕ

Знаш од чега ми је ово, а? – запиштала је жена и увалила ми подлактицу под нос. Стварно нисам знао. Још је дрекнула: – Од мрава!

Ја до тада мрава нисам згазио, али сада сам морао. Зажмурио сам и масовно их изгазио.

После пар дана раскокодакала се кокошка у дворишту, а жена ми је одмах утрапила сатарче и рекла: – Ако си гладан...

Их, их, па ја пиле нисам могао да закољем, али, поштено, био сам гладан. Распалио сам је одмах преко шије. Крв ми је испрскала чело, а ја сам бацио сатарче и отишао да повраћам.

И не прође много, углавила нам се нека прослава. Стигао неки човек и донео прасе. Цичи прасе уши да отпадну. А жена ми га утрапи у руке и нареди: – Среди то!

– Па, бре, жено, ја доскоро комарца нисам могао да упљескам, а ти... – покушао сам да се одбраним.

– Да, али много си напредовао – храбрила ме без разлога.

Био сам блед као крпа, ноге су ми се тресле, руке су ми дрхтале, срце ми је лупало. Да нисам оном прасе-

ту одмах закркачио нож испод врата, сигурно бих колабирао.

После одем у купатило да оперем руке, па се погледам у огледало. Лице ми је било крваво, беоњаче црвене а, сигуран сам, очњаци ми израсли. Какав сам, могао бих хладно да кољем по кућама, помислих.

– Пожури! Ево иде комшија! – опомиње ме жена.

– Да ли слуги нешто? – шапућем, а одговор ме уопште не интересује. Уствари, све ми је једно.

ШВЕДСКИ НАУЧНИЦИ

Сваки дан, али сваки дан неуморни и неустрашиви шведски научници сазнају на основу садржајних анкета, доказују на основу селективне анализе, утврђују на основу научних експеримената, ријетким, само генијалним умовима познате истине.

Дани труда, литре зноја читаве машинерије научника, пожртвованих анкетара, стрпљивих испитаника су проливени. Потрошена су огромна финансијска средства. Вјерујем да је и влада Шведске морала бити укључена у овај гигантски поступак. И једног дана поносни научници викнуше *Еурека!* Откриће којим Швеђани на кољена бацају Теслина открића и мијењају историју. Први је ту вијест код нас објавио наш угледни лист (схватићете ово и без наводника) Блиц. Преносим вијест:

Научници из Шведске су открили да су слине здраве и да их треба јести. Такође додају да једењем слина јачамо имунолошки систем.

Ово откриће ми васкрсну из сјећања малог болешљивог комшију Мирела. Ех, како су неки људи испред свог времена. Он је још 91. са дванаест година, без да му је требала гомила научника, финансијских средстава, анкетара, јео слине. Мирел је знао! И зато их је волио и јео ревностно. Шта који курац Тесла, Мирел је са дванаест година био двадесет седам година испред елите Шведске. Али код нас држава нема слуха, народ исмијава усамљене генијалце и они или иду на Запад, развијају се, постају научници или остају овдје, стапају се у просјек и престају јести слине.

Мирел је пошо из родног мјеста и не знам гдје је, али вјерујем да је сад здрав ко дријен, да му сида ништа не може и да је доктор наука Шведске.

А ја кретен марамице. А Мирел је знао. Лучоноша.

Знам и једног малог Николу (шест година) што је брата Малишу натјерао да поједе говно. Размислите мало о Николи. Мирела смо пустили, нећемо ваљда и Николу?! Никола зна!

ЈУТРО

После пар минута измамљене страсти, на тренутак заварани да су бесмртни, пригушују уздахе и не отварајући очи, сваљују се, ознојени, свако на своју страну кревета.

Он замишља како пали цигарету и ужива у диму. „Кад ли ми је оно беше први пут забранила? Ваљда кад се мали родио.“ После је све некако кренуло својим током. Додуше низбрдо, али ваљда је тако суђено.

Она још увек бриди, осећа близину мушког тела, трепери. Ипак, човек у њеним мислима нема лице, нити му зна године. „Тако је нежан. И пажљив!“ Његови прсти су спретни и заинтересовани, слушају њене најскривеније жеље, оне којих се и сама стиди. „И лепо мирише, као некад овај мој несрећник.“

„Зашто увек ћути када завршимо? Зашто није као она која ме попут анђела охрабрује сваки пут када се трудим да останем у игри.“ Додуше, више је то анђеос грешком, са облинама на правим местима, какве је замишљао још од пубертета. „А тек кад ми после свега, а да је ни не питам, шапне „Било је феноменално! Ух!“

„Њему могу све да кажем!“ Није му блесаво то што је узбуђује љубавна поезија. Док је љуби, између два стиха, не скреће презриво поглед са ожиљка на њеном стомаку.

„Ни сâм не знам како јој успева, али поред ње се стално осећам као младић! Само минут одмора, њен топли дах, стваран као прави, и опет сам спреман.“ Дивљачка привлачност, пољупцем му чита мисли, све остало је вишак. Чак и осећања.

Изненада, иза танког комшијског зида, загрми шпица првих јутарњих вести. Равнодушно се осмехнувши, она устаје, „Ја ћу прва под туш, већ касним!“

Свануло је.

Дејан Печеновић

ЉУБАВ

Арлаукаће је парало даљине сусстижући оне који су морали отићи.

ПОЉУБАЦ

Желим да те пољубим, шапнула је, а пољубац је у трену прострујао његовим телом и пре него што је осетио додир њених усана.

КРУГ

Док давасмо поуке сопственој деци у којима одјекиваху речи наших блиских и даљих предака, превртамо истрајно земљу, сејасмо, садисмо, жњесмо и са земљом померасмо небројени прах у кости оних што живљаше и мреше, оних што волише и мрзише, оних што владаше и робоваше, оних што славише и патише, оних што се смејаху и плакаху, оних што славише Бога и оних што га проклињаше; и спознамо да тај грумен, та шака црне земље што постојано грли тај прах и кости освајача и освајаних једина мера свих овоземаљских ствари, свих тежњи, снова и заблуда, и падосмо пред њом на колена, и клањасмо јој се!

***

Разоран је смех оних који нас исмеваху онда када бејасмо слаби и неспремни да на камен узвратимо каменом. И горке су пресуде оних који нам судише, онда, кад мишљаху да правда има само једну страну и да сустиже само грешнике. А онда, и сами, понекад, облачисмо судијске тоге и стављасмо седе перике, да озбиљношћу тих хаља и седих власи створимо и ми привид праведности и мудрости. Слепи за истину остадосмо без очију. Гризући у бесу противнике, полومисмо све зубе. Сад беззубим устима сричемо прва слова спознаје.

***

Је ли већ време да тражимо опроштај од оних којима сламасмо срца у гордим, бешћутним часима себељубља, кад заборав још неочврслих врлина текао је узврелим крвотоком? Је ли већ време на тас да ставимо све оно што добрим чинисмо и све оно што мишљасмо да добрим чинимо? Избледеле су наше старе кошуље а нове још не шијемо за одлазак пред Творца. Наги, из светлости створени; наги, у светлост се враћамо.

ПОКЛОН

Трагови у снегу су се изненада завршавали пред самом кућом. Кућу нисам ни видео, задубљен у праћење. Да кораци ту нису стали, и отишли на другу страну, вероватно бих ударио главом у врата.

Подигао сам поглед и угледао величанствену кабину, грађену од неког квалитетног дрвета. Праву вилу међу кабинама. Лепотицу.

На прагу, испред врата, стајала је мистериозна кутија и гледала ме. Гледао сам и ја њу, не знајући шта да кажем, те сам је узео у руке. Била је лакша него што је изгледала, и лепше украшена него што ми се чинило на први поглед.

Исцепао сам омот и отворио је. Очи су ми сијале. Нисам могао да их видим, наравно, али сам претпостављао.

У кутији се налазио кључ, мали и плав, и дезодоранс, мали и црн.

Кораци иза мене су постајали све јачи. Када сам се окренуо, она је стајала иза мене.

„Ти!“ рекао сам.

„Да, ја“, одговорила је.

„Ово је ваше масло, значи“, рекао сам најљубазнијим режањем које сам могао да изустим.

„Тако је. Агенција ми је помогла. Ја сам ти оставила трагове у снегу, ја сам ти спаковала то у кутију, ја сам ти направила кућу. Није од неког квалитетног дрвета – најјефтиније које сам могла да нађем – али бар ти неће бити зима. Има и нешто мало намештаја, видећеш. Битно је да више не мораш да копаш по контејнерима.“

Сузе су ми навирале. Осећао сам голицање у грудима. Нисам се осећао тако срећан још од прошлог Божића, кад сам добио две наранџе.

Невенка Д. Поповић

ПИСАЉКА О ОЧЕВИМ СВЕТЛИМА

Чаролија једног сна још ме држи усправно...

Кад се напијем злим вином тврдоће, којом нас на-
дари живот, очински сјај мртвог оца дарује ме, упорно,
сваки дан, радошћу опстајања часне борбе, очевом све-
тлином породичне части из искони неког чукур-деде
трњанског проте Прокопија и Стамене Лесковчанке.
Живели – протовали у прпошном градићу Власотинцу и
стварали за углед породицу... да се и ја, њихова чукур-
унука, њима поносим.

THE SHOW MUST GO ON

Снашло је, ама баш у најгори час – са њим! Да излуди!!! Па се баци с кревета и псујући појури до купатила – али он реагује муњевито; довољно брз да је заустави а ипак нежан, рече: „Нема везе. Ставићемо мушему!“

Тон којим јој се обраћа безбрижан је, охрабрујући – звучи шаљиво а не шали се – и сама себи одвратна она је у чуду, збуњена, не зна шта ће: стоји омлитавела, заклања се колико може. „Да се обришем...“, каже испод гласа, гледајући га молећиво; изгледа јој страшно дуго док не чу одговор: „Добро, мила.“ И пушта је, мада не одмах.

Учинила је то журним, нервозним покретима, па се даде у потрагу за простирком. Не осврће се што је све време мазе страга пратећи је у корак, љуби низ кичму одбројавајући језиком пршљенове као бројанице, њуши... Постеља је спремна.

Настрано? Зависи. Познавао је тај мирис од детињства, мирис рђе. Ширио се из играчака у којима би након дугог стајања исцуреле батерије. Оштар мирис оксидисаног гвожђа. И увек би био помешан с разочарењем, у малог дечака нарочито болним, претешким – јер то је по правилу била играчка, можда не најдража, али свакако она до које му је тог часа посебно стало, у чијем би свету најпре боравио. Та – и ниједна друга. Какав јад!

Сад је, међутим, знао да ситуација није безизлазна. Жена пред њим изгледала је додуше несвакидашње и помало комично, још пуна снебивања (а ипак: без оне

прве нелагодности) – пружена на фолији која је пуцкала на најмањи покрет као да се ломи. „Нека ти буде“, чула је однекуд свој глас пре но што ће лећи. И смеши се, љубопитљиво.

Игра је могла да почне.

ИДЕЈНА КРАЂА И ПРЕКРАЂА

Данас је потражио своју последњу новчану резерву. Закупи га хајка маније, док је безуспешно покушавао да се сети позиција тајних сефова. Тетурао се под неуморним шибама страха, разбацивао ствари по стану и кукавички запомагао: “Где је проклет?” Пошто је прелистао преко двеста књига у својој библиотеци, као најподесније место за чување драгоцености једног писца, присети се да и није неки писац, те пође ка кухињи. Да, њух стомака га није преварио, новац се шћућурио у празној кутијици зачина, потрошених у давним кулинарским теревенкама. Дани чулне распојасаности... ујутру једете, па у подне ручате, па увече, из ћефа и обести, опет једете. Само толико у склоништу? Јуче је покуњено отишао до Управног одбора социјалне заштите слободних уметника, одсек егзистенцијална блокада, и поднео писану молбу. Нажалост, није задовољио законске услове за примање креативне помоћи, јер је временски минимум неписања био пет година, а он тек две године болује од стваралачке инсуфицијенције. Одлучује да посети банку идејних позајмица. Млади службеник у елегантном оделу уводи га у канцеларију. „Ако сам вас разумео, дошли сте да подигнете идејну позајмицу, а као обичан хонорарац немате објављене барем три књиге, препоруке, рецензије каквог књижевног одељења или барем пододељења? Како сте ви то замислили? Па... ја сам се надао да ће се таленат тек показати... Дакле, ви желите да ми вас кредитирамо, уз годишњу камату од 20%, без икакве гаранције за повраћај идеје? Да ли сте свесни да сте обавезни склопити

уговор по којем, у случају неписања, постајете доживотни администратор у канцеларијским казаматима предузећа? А?

Преплашено истрчава из банке и у крајњем очајању покушава да каквом случајном пролазнику украде идеју. Како се ланац несрећа тешко прекида, уместо на слободног грађанина, он набаса на шефа извршног одбора зелено-зеленије партије. Била је то масна идеја о „...преиспитивању мерила за одређивање висине примања органа пословођења и анализи бонуса владајуће коалиције и јавних установа...” Пошто писац није био човек од овога света, и није знао шта би радио са тако одговорном идејом, она напослетку побесни, отме му последњи новац, свуче јакну са леђа и отрчи у непознатом правцу. Одједном пробуди га сопствени врисак. Шта ли је то сањао? Закључи да никада није имао скривену уштеђевину и инстинктом гладног писца предосети да му је, опет, нека аутентична мисао измакла.

ОБМАНЕ ЈЕСЕНИ

Намирисао ју је недавно. Јесен је увек одисала сувим, заводљивим тишинама загледаним у злато амбиса, звечала ходом лакомог ловца на последње истините легенде. Гута њене трагове сасвим полако. Она је упорно замишљена као и он, испраћа га кроз аветињске маглене пируете, зауздане, натегнуте корбаче пламена. Носи га кроз кристална гнезда ветрова, уљуљукује модрим плутањима, заводи га обећањем. Наслућује неку непознату, пријатну успомену, рођену у овим мирисима, и сваке године све више јој се приближава. Предвече шета познатим улицама, и покушава да је се сети. Посма-

тра мутна, згуснута лица уличних светиљки и одсјаје лутајућих прозора, стидљиво ослушкује пригушене гласове иза зидова. Шта је то? Чини му се да може осетити скелет туђих покрета и контуре гласова, обмотати их попут бродарских ужади око руку и запловити пучином јесени.

Чим закорачи даље, ћутљиви живот га опрезно мимоиђе. Какве то неодигране догађаје вреба? Садашње дане преместио је у јучерашње кадрове, а онда је самозадовољно надгледао лебдење тренутака. И када се коначно излегло сутра, знао је да је време већ замакло и одлучио је да ће делати кад оно крене ка свом крају. Шта је сад то? Садашњост и прошлост прогуташе репове вечности, а будућност само што није загризла. Изгледа да јесен овуда није прошла.

ОБАЛА У МАГЛИ

Спустила се магла, она густа јесења магла, мрзовољна и зловољна, прохладна и костоболна. На насипу уз ријеку, осамљеном као и они сами, двојица шетача иду један према другом. Изнад њих гракћу вране, оне се не виде и зато њихово грактање поприма нешто надреално, нешто кобно и злокобно, па душу зазебе помисао да вране знају нешто што је обичном човјеку недоступно, да то оне будућност проричу.

Шетачи се све више приближавају један другоме, несвјесни су тога, па чак и када свега неколико корака преостаје до сусрета, до поздрава, можда и радосног након којег слиједи кратак разговор, доброћудан, пријатељски, а онда чак и позив на каву у оближњем кафићу, на једно пиће и лагано дружење, но, они се неће видјети, та магла је тешка, претешка и они ће проћи један покрај другог и нестати у својој свакидашњој усамљености.

Гракћу вране, заиста, оне знају оно што ми не знамо.

РУЖНО ЈУТРО

Било је мутно и облачно, прохладно, водњикаво и никакво.

– Какво ружно јутро – полугласно је рекла она док је на трамвајској станици поправљала шминку.

– *Post nubila Febus* – рече с лаганим осмјехом њен сусјед који је случајно чуо што је она промрмљала.

Она га је мрко погледала.

– То на латинском значи – послѣ облака сунце.
Post nubila Febus.

– Фетус? Какав фетус? Зашто сте рекли *фетус* – доста осорно запитала је она сусједа.

– Нисам рекао *фетус* него *Febus*.

– Јесте, казали сте *фетус*.

– Нисам.

– Добро сам ја чула. Рекли сте *фетус* – она се очигледно хтјела упустити у свађу и зато је оштро заринула свој поглед у сусједа и опасно повисила глас.

Он је уздахнуо.

– Заиста, ово је једно ружно јутро – још је рекао и брзо ушао у први трамвај који је дошао иако заправо му тај трамвај уопће није требао.

ЈУТАРЊА МАГЛА

Преспавала сам цијели пут од крајњег југа до главног града, и као и увијек пробудила се тик прије доласка на наплатне кућице. Осјетим горак окус у устима и брашнасту текстуру жвакаће гуме Орбит без шећера коју сам предуго држала у куту уста, негдје између кутњака. Ноге су ми посве утрнуле од сједења, а мјехур пријети распрскавањем попут новогодишњег ватромета точно у поноћ. Видим своје лице у стаклу аутобуса, блиједу пут и тамну косу, очи још тешке и сањиве, те цијели интеријер почевши од сједала, па све до путника. И маглу што је тешка и густа прекрила аутопут. Готово да могу осјетити тај мирис магле у просинцу помијешане са смогом. Јутарња магла сваки пут значи крај путовања.

АМАЗОНКЕ

Када су га комадале, плаве крви није било. Био је миран.

Свака би га прво омирисала, а затим се окомила на један његов део и себично га прождирала! Био је гломазан плен, којег је требало уклонити пре сумрака.

Још увек се мрдао. Контракције мишића су се јављале у спорим размацама. Остаци морске соли су пекле његове отворене ране, али је он ћутао. Три копља у њему, полако су се издизала и спуштала. Из полуотворених чељусти, ширио се мирис опоре страсти.

Велико створење, колутало је очима, све док најсветлија јахачица није зарила своје златно копље до саме сржи његове утробе... Кажу да је тада из њега потекло млеко.

ТИ НИСИ ЊЕГОВ

– Пукнуо сам ти жену – признат ће ти он за шанком успутне биртије, скривајући поглед од твог у полу испијеној чаши *Домаћег пелинковца*. Параноично. Бар десетог по реду. Погледат ћеш га, након што пелин замјениш *Tequilom*. И будеш сигуран да се твој поглед неће сусрести с његовим. Још. Заплакат ће. Дјечјим сузама. Цвилит. Попут уплашене крмаче, пред клање. Дрхтат, и цвокотат. Изокретат празну чашу немирним рукама. Оним, којима је дирао њу. Твоју једину. Којима јој је мрсио косу, и миловао лице. Којима...

Пукнуо ти је жену. Вјенчану супругу. Не дјевојку, не прилежницу. Озакоњену брачну дружицу. Он је криминалац. Он је промискуитетни хулиган. Прекршајно и кривично. Треба бити гоњен. Он је твој пријатељ. Мрзиш га. Јер не можеш без њега. Као ни без ње. Она је твоја. Он је њен. Ти ниси његов. Он је твој први јамац за кредит. Сљедећих петнаест година. И крсни кум вашем дјетету. Стамбени кредит. Но, ти ниси такав човјек.

Испијаш *Tequila*. Једну за другом. Шутке. Дајући си тако повод да му разбијеш главу. Блесаву. Сравниш је са шанком. Уствари не ти, већ *Tequila*. Дајеш си за право. Па опет и опет. Она је твоја. Он је њен. Ти ниси његов.

Будиш се за шанком. Пред затварање. Бесвјестан и сам. Од звукова помицања посљедњих столова пред прање пода. Старог и трошног. Смрдљивог. Којим је прошао он док је одлазио к њој. Вечерас. Можда. Док си спавао за шанком. Одјенула му је твоју пицаму. Поновно.

ПРИЧА О МАРТИ (ПРИЧА ЗА ОДРАСЛЕ ПРИЛАГОЂЕНА ДЈЕЦИ)

Марта је /ЦЕНЗУРА/. За паре се /ЦЕНЗУРА/ са свима. У /ЦЕНЗУРА/, /ЦЕНЗУРА/ и уста. Понекад је и чак два /ЦЕНЗУРА/ истовремено /ЦЕНЗУРА/. Не воли се /ЦЕНЗУРА/ једино с /ЦЕНЗУРА/. Они јој се гаде. Но ипак је /ЦЕНЗУРА/. Такав је то посао.

Од силног /ЦЕНЗУРА/ јој каткад /ЦЕНЗУРА/ на-тече, па се не може /ЦЕНЗУРА/ неко вријеме. То је ти-шти јер /ЦЕНЗУРА/ зарађује за крух. А ако не буду /ЦЕНЗУРА/ њу, /ЦЕНЗУРА/ ће неку другу. /ЦЕНЗУРА/ и нису нешто избирљиви. /ЦЕНЗУРА/ би они прву која наиђе. Марту такав став додатно нервира јер је она /ЦЕНЗУРА/ са стилем. Није исто /ЦЕНЗУРА/ њу, или неку другу. Она напосто ужива /ЦЕНЗУРА/ се.

Да марта није /ЦЕНЗУРА/ и да се не /ЦЕНЗУРА/ по туђим становима, могла би она бити и правник. Умјесто своје /ЦЕНЗУРА/ нудила би људима стручну помоћ. Унаточ свом интелектуалном као и физичком потенцијалу, она је своје задовољство пронашла у /ЦЕНЗУРА/. Гутајући тако дневно /ЦЕНЗУРА/ на ли-тре. Набијајући се на /ЦЕНЗУРА/ прљаве и смрдљиве, ентузијастично се препуштајући /ЦЕНЗУРА/, /ЦЕНЗУ-РА/, /ЦЕНЗУРА/ па неријетко и /ЦЕНЗУРА/. Ипак, то је, каже, испуњава.

За свој скори деветнаести рођендан почастит ће /ЦЕНЗУРА/ све пријатеље. Па нек' је дечки /ЦЕНЗУРА/ мало и за цабе. Ипак, није све у новцу. Има нешто и у /ЦЕНЗУРА/.

ЧИТУЉА

Слика тебе у средњим годинама. То није слика тебе онаквог какав си био на крају, а није ни слика тебе на врхунцу. Уствари, нико те не памти по тој слици. Као нека слика просечног тебе, слика просечне вредности онога што си проживео.

То јесте слика твог живота.

... И како се онда бунити?

То јесте твоја слика, твоја читуља.

... И ако ти се нешто не допада, проблем није у парчету папира.

То је твоја слика, твоја читуља.

... И није проблем што је слика црно-бела. Није проблем ни тај смешни мали формат.

Мада, проблем може бити то што је твој живот тако лагано, комотно и нечујно смештен на њега. Сада не постоји ништа што би на тој слици додало бору. Ни од смеха, ни од туге. Постоји само читуља...

... Све док је киша не спере са бандере...

КАД ПРЕ?

Пролазе дани, пролазе, пролазе, пролазе.

На провидном плавичастом ваздуху ви зидате свој смртни час, циглу по циглу, спрат по спрат, све до висине квадрата неба где сунце, рукама склопљеним у молитву, закопчава дрикере на вашим грудима.

Данас је било јуче, већ сутра биће далеко ово данас, али ви се са шамлице направљене од цепанице са дрваре пењете кружним басамацима по отвореној провалији живота.

Радујете се и смејете, патите и јечите, а не видите огромно тело своје неумитне старости које кашљуца и дрхти јурећи за данима што одлећу у неповрат.

Више не гледате у сутра.

Сазидали сте последњи спрат и стигли до квадрата неба где је сунце, руку склопљених у молитву, већ закопчало дрикере на вашим грудима.

Сад можете само да крикнете: кад пре?

НА БУНАРУ

Пукле водоводне цеви. Цео град нема воде.

Људи се сјатили на бунаре.

Вррр... кофа доле.

Вррр... кофа горе.

Горе-доле, горе-доле, сипај, исипај, просипај, терај кофу доле, па горе, опет доле, опет горе...

У кофама вода. И мачке. И жабе.

Дошао ред на мене. Спустим кофу у бунар, па вуци... вуци... извучем мало воде (без мачке), али са старцем.

Од страха испустим точак и кофа са старцем пљусну на дно бунара: пљааас!

Опет вучем, вучем, а крајичком ока гледам у ланац, па у кофу, а у кофи батрга се старац.

Би ми га жао. Извучем га. Исплахнем. Насмешим се.

А он, безобразник један, исплазио језик и бечи се на мене. Уф, то ме изнервира. Понова га убацам у кофу и стрмоглавим у бунар: пљааас!

Питате се, вероватно, зашто баш старац?

Е, па, доста ми је прича у којима зрикну само старице.

СВЕ ПРОЛАЗИ

Вукући ногу за ногом, пролазим покрај свјеже фасадиране жељезничке станице. С олакшањем спуштам носталгично тијело на бетонске плоче, додирујући врховима патика шине. Гледам нас у даљини.

Сједим на зеленој огради жељезног моста клатећи се изнад воде, док она стаје на камен да би ми покушала рукомдохватити леђа. Боца као мачо-момче додирује свачије руке, али ни у једним се не задржава дуго. Не, то није алкохол, то је сок боје вина. Сви се смијемо, неки се пријатељски грле и од среће се тетурају као пијани матуранти у рано јутро након матуралне забаве, а сунце своју маску има само на небу, јер нама своје право лице открива у води. Вјетар провлачи прсте кроз коврцаву крошњу шљиве, која преводи поглед од моста преко неба до пруге. Плешући, сухи лист балетну тачку завршава на моме стопалу и допушта да га носим све док с тобом ходам по шинама. Покушавам да се сјетим пјесама из доба двају плаветнила: неба и ријеке, али се свијешћу провлаче само неке синтагме и три тачке које теби ништа не значе. Трудим се да дио себе увучем у твоје очи путем својих, али ми перната бјелина одвлачи поглед и вуче главу уназад, те високо изнад мене измјењује своје облике.

Ваљда сам дуго сједећи пратила облаке – на згради жељезничке станице сад се круни фасада и рањена показује ми своју суштину. Колико ли је година између моста, шина, бетонских плоча и станице?

ПОРТРЕТ МОЈЕ МАМЕ

У прохладна јутра, та лијепа жена чврсто загрли топао ваздух да јој не побјегне и држи га све док казалька не падне на кољена пред њом. Када га ипак пусти да јој умакне, лице осјенчи бојом, носећи моју судбину на себи, искукичану рукама моје нене рахметли.

Иако много и савјесно ради, за то вријеме магнетну привлачност осјећа само према сивој справи која зрачи угоднијим осјећајем.

Борећи се против властитих уплаканих мишића, увијек ми направи празничну гозбу, рачунајући на то да у њој, а ни око свога стомака, не цијеним баш сало.

У торби моје маме, па и у моме новчанику, нађу се њеном руком згужвани новци као да их има и превише.

Једно је сигурно, док њу гледате, можете видјети мало старије моје издање.

МОГУЋЕ

– Добра утакмица – каже, некако тромо и безвољно сапатнику за кафанским столом, бркајлија који сваки час пали и гаси тек припаљене цигарете у препуњеној пепељари између њих. Једва надјачава буку телевизора и кафане препуне навијача, фудбалских, пивских, конобаричиних, и свеколику вреву и јурњаву свијета који би нешто и некуд. Ова двојица су некако другачији, безвољни и ван догађаја, као да су силом ту доведени.

– Ко игра? – пита лијено и отегнуто онај други, изнемогао, као да му и кафана, и телевизор, и сви присутни сједе на глави. Пита и не помјеривши поглед у правцу телевизора подигнутог на полицу причвршћену високо, скоро испод самог зачађелог плафона кафане са вишком столова и гостију, и још штошта. Тај само прати промјене резултата које му кладионица путем телетекста сервира преко екрана телевизора који стоји на шанку. Ту је, наравно, и резултат који се на оном другом телевизору приказује и гдје се такође у сваком тренутку види резултат.

– Аргентина – Бразил! – одговара сапатник са приличним закашњењем, помало збуњен и некако зачуђен и повријеђен таквим питањем у вези са догађајем мјесеца а по некима и године.

– Играју ли Пеле и Марадона? – пита опет онај некако сјетно, више резигнирано, док окреће страницу тикета спортске прогнозе, тражећи комбинацију занимљивију од ове. Борба резултата и погодака постала је важнија и од саме игре и утакмице, од свих првенстава. Прошло је вријеме и Пела и Марадоне.

ПОТОМЦИ

Од свих њих, као и од свих њихових одива, има јако пуно ментално заосталих и инвалидних потомака. Од бројне браће и сестара само једно од њих, клемпави Мушо, има здрав пород. Па један од тих здравих, Боле, више радознао него болећ, ријешио да их све посјети, редом.

По први пут долази код тетке Јоргованке у далеко село крај хучне ријеке. Ту дознаје да је тетка прије „неколико“ година умрла. Растужила Бола та вијест, и док око високог и као игралиште пространог стола, сједи са њеним неударним кћерима и неочењеним сином, покушава још нешто о њима да дозна. Загледа их љубопитиво и они још већом нежношћу узвраћају далеком и до данас непознатом брату. Сви су у годинама и чудна изгледа.

Пресабира се рођак, зна да има негдје још једна теткина кћер, ако и она није умрла. Набраја по сјећању и само ријетким казивањима: Милица, Даница, Станица, Станојка... Четири! Да, четири их је било, а ту су три.

– А добро... овај, Станица, шта је, гдје је? – пита збуњени Боле.

– Е, она се удала у Ново Мјесто, још лани, зар нијеси чуо, брате? – прекоријева га Милица.

– Е, чу! Кад се удала? – гракну раздрагано Даница. Очито озарена том радосном и тако ријетком вијешћу. И тако протиче сав сусрет, рођачки, са занимљивим и шокантним вијестима.

УДАВАЧА

Не хтјела Веја да се уда за блентавог Меја, иако су је сви наговарали: удај се, па удај се, Вејо, не пружају се за то прилике сваки дан; попусти, Вејо, не буди луда.

Најупорнија у томе била полусестра јој Дара. Није жалила времена ни ријечи. „Ти само да ме се ријешаш“ – бранила се Веја. „Није тако, моја Вејо, није, него зато што знам да ће ти бити добро. Свега ћеш имати, све ће ти потаман бити, а још боље је кад чоек, муж, не зна баш све, лакше ће ти бити са њим“ – убијеђивала је полусестра.

А кад никаква убјеђивања нијесу помогла, полусестра полусестри је почела гатати у шољу, у пасуљ, у карте, и свуда јој се велика срећа „отварала“, лијеп брак и пуно паметне дјеце, доста иметка у слози и весељу. Па јој је причала како је фино сања и како Веја у том сну великим неким пољем на бијелом коњу јаше, сва у свилу и кадифу ођевена, а злато од ње сија као сунце и сви јој се диве. Потом наговарала некакву пророчицу да јој снове отвара, да види што нигдје не може видјети, да јој мира ни ноћу не да.

Преломила Веја. И ено је и дан данас, пола вијека већ, чека да се макар нешто из пророчанства или снова почне остваривати.

У ТРАГАЊУ

Тумарају сенке широким булеваром, растежу се, кривудају... Ту је и моја негде. Весело поскакује, лута-лица верна. Изгазе је онако у пролазу без пардона па нестане као да се нешто љути. Међ гомилом измешана, појави се изненада, дете моје зна да мени припада. Дуго смо тако поскакивали заједно, а онда се изненада изгубила... Тражио сам је и тражио, ма нигде је. Како тако олако да нестане.

ИЗМАГЛИЦА

Стискао је грумене земље Алекса Лукин, трећа генерација ратника... требало је у предстојећем јуришу да падне храбро као и претходне две! Било би срамота да буде друкчије! Спремно је чекао на знак и мрзео свог непријатеља, рат и нема смисла ако не мрзиш! Дође човеку некако лакше. Кратко је погледао на сат који је откуцавао дедино, татино а сада и његово време, било је проклето исто!... двојица поред су полетела и одмах пала, Лукин се није мицао. Оклевао је, сачекао је још неколико тренутака, натрпао земљу у џепове и пузећи каналом се пребацио до оближње шуме. Заузео је нову позицију, стрпљиво чекајући да у следећем јуришу освоји канадско држављанство...

СЛУТЊА

Косово, пети децембар две хиљаде седме. Спрам неба превученог светлим облацима, велико јато црних гавранова. Птице падоше на безбојну, голу њиву, прекривајући је попут големог, тамног семења.

ОТКРИЋЕ ПРИ ПОТПУНО САМОСВЕСНОМ УХОЋЕЊУ

Дешава ли се и Вама да понекад пратите себе? Онако, тек да бисте видели да ли ишта чините и ако, како и зашто? Неописив је то шмек. Бар за мене... Можда то нико до само ја и не ради. А ја, ја уходим себе, о, па нисам ни знао да ходам цик-цак, мимо свих... Па нисам ни знао колико сам погрешну представу о себи имао. Прво – нисам људско биће. Ко јесам ја? Муња. Муња што небо цепа брже него сликар неуспело платно, ма шта да је на њему насликано. Муња, потомак ложнице ковача грома и јарко женствене олује. Космичка збиља и знак. Човек не, човек никако и никада не!

ПРОМЕНЕ

Ко каже да у животу господина М. М. нема промена?

Данас пре подне могли сте га видети у кревету окренутог зиду како непомично, готово без даха, сања нешто.

У подне сте га видели окренутог ка столу, већ немирног сна.

Увече је био некако поспан. Али не, није легао, храбро се држао на столици коментаришући најновије вести са телевизијског дневника, али касније, касније, кад се завалио у фотељу, он се сасвим променио: одмах је захржао.

ТУЖБЕ И ПРИТУЖБЕ

Књижевник овдашњи Дарко Јефтић пише само кратке приче. Пише и дуге тужбе јер ради у Општинском суду.

Он у тужбама не види да има добрих прича, али у кратким причама се види да има много притужби: на живот овај наш јадан и пролазан.

НОВОГОДИШЊА ПРИЧА

Одлучио је да побегне од свега...

Знао је да се од себе не може побећи, али се може побећи од улица, зграда, паркова, празничне еуфорије, насмејаних људи, пуних наде и вере да ће бити боље када се пробуде у Новој години? Наивна новогодишња рутина. Хо-хо, хо-хо... Крвожедни јапији преобучени у Деда-мразе поделиће им брошуре за бољи живот. *„Поклоните себи делић наде уз само седам посто кама-те!!!“*

Побећи ће од те сценографије на позорници на којој се управо одиграла антидрама. Апсурд. Без смисла и логике. Чекајући Годоа, промрзли и срећни по навици, људи су певали заједно са њом, играјући у ритму њених силиконских дојки...

Побећи ће у *пет до дванаест!* То је последњи час када се мора побећи. Искористиће тај последњи преостали делић времена, пре сажимања казальки и димензија, провући се кроз ту пукотину и побећи. *Последње је време да узмеш ствари у своје руке*, говорио је себи! *Да одрастеш већ једном. Ако сад останеш, време ће те смождити, и тебе и твоје снове, те наивне копрене око твоје главе. Мораш да побегнеш од свега што те чини инфериорним делом овегибајуће масе, коју презиреш. Тако је јадна...*

Скупио је снаге и отишао. Иза себе је, све тише и тише, чуо одбројавање... Десет, девет, осам, седам... И тако даље...

ОПКЛАДА

Максимилијан Макс Петрич, љубитељ старих и ретких ствари, неожењени четрдесетдогодишњи професор историје и библиофил, наследник сребрних и позлаћених сервиса за ручавање и отменог држања од своје баке по мајци, једне од побочних сродница грофовске породице Ерцергихт, био је за своју околину чудан и понекад језиво различит човек, blasfемичног држања и морбидног смисла за хумор који је показивао у ретким тренуцима дружења са људима, један од оних споредних ликова којих се боје деца из комшилука и беже у страну када их сусретну на улици или на степеништу.

Ова предуга реченица није стилистичка грешка ни омашка аутора, сасвим случајног биографа Максимилијана Петрича. Она је последица опкладе да живот једног човека може стати у реченицу! Додуше подужу реченицу, али ништа више од тога. Свака наредна реченица о животу Макса Петрича била би плод имагинације, аутор би постао писац, а нема намеру да буде. Виђао сам, на надгробним споменицима, епитафе о нечијој смрти који су били много дужи од ове реченице о једном животу. Ваљда зато што је смрт страшнија и људи је се више боје, па јој се улагују дугим монолозима и патетичним епитафима. Или зато што је Макс живео попут сенке, не остављајући значајније трагове у времену и простору?

Сигуран сам да би Макс Петрич био задовољан овом реченицом. Док прелистава своје књиге и чисти их од прашине лаганим потезима, као да негује болесника, он је потпуно испуњен и за њега не постоји живот изван рутине свакодневице.

Али...

Ово је већ друга реченица о Максимилијану Петричу, рече ми пријатељ, који је помно пратио моје писање.

Изгубио си опкладу!

КЛИН ЗА ПРОБЛЕМЕ

Главни мајстор се попео на столицу и својим сребрним чекићем у теме Душка Дугачког до пола забио повећи гвоздени клин. Онда је сишао, кружио око њега забачене главе, осматрао га, осматрао и, најзад, очински рекао:

– Добро је тако... До-бро!... А сада мали одлети – да ми купиш цигара! Душко Дугачки се зажарио од усхићења што је управо њега Главни мајстор назвао „малим” и удостојио га трчања по цигаре. Чим је примио црвену новчаницу, дао се у безглав трк и већ је претицао запреге, бициклисте и старовремене аутомобиле.

На Светлом тргу, Душко натрча на Винка Змаја и скроз га разусредсреди у настојању да снагом мисли у устима изазове укус ракије коју је пио прекјуче на даћи, за душу Недељка Ватре.

– Склањај се, беспосличару! – дрекну Душко.

– Ја сам мислилац – рече убедљиво Винко. – А ти јуриш вихор, шта ли? Куда си пошао с тим клином у глави? То је, ваљда, некакав примопредајник?

– Забио ми га Главни мајстор, да о њега вешам своје проблеме и боље служим Предузећу! – похвали се Душко.

Видећи да је Душко од поноса порастао око пола метра, Винко постаде завидан и пакосно рече: – Слаб ти је Главни мајстор! Накриво ти га је забио!

Мало су се препирали па, да не дангубе, из оближње школе позајмише угломер, измерише и установише да је клин, ка десној слепоочници, нагнут два степе-

на једанаест минута и тридесет седам секунди. Душко је од разочарања легао на тло и престао да говори.

Винко се сажалио и стао да га теши: – То је сасвим мало одступање... Неприметно... Ако само мало накривиш главу на лево – клин ће стајати како треба... Ситница, кажем ти...

Али Душко је био неутешан.

УВРЕДА КОЊСКА ЧАСТИ

Дртина је лежао испод дуда и све се више живцирао што се клемпа, који беше отишао по пиво, још не враћа.

– До сад би га произвео сто пута!

Када је Клемпа, најзад, стигао и донео посве млако пиво, Дртина је устао и без речи му га просуо на главу.

– Коњино двонога! – врисну Клемпа. – Упропастио си ми нову кошуљу!

Пастув Путко, који је ту близу пасео киселицу, нађе се увређен и откаса у оближњи град да случај пријави „Друштву за заштиту животиња“.

СТВАРИ ЗА ПАМЋЕЊЕ

Снови, они остварени, али можда још више они који то нису.

Улице града у коме смо живели, посебно Ћошкови, углови, али и станови у којима смо живели своје време.

Погледи. Не само очи – погледи.

Мириси, понеки остају заувек препознатљиви, вечни.

Поједине речи, изговорене и оне неизговорене, тишина. Поштовања, она обострана највише.

Изглед неких локала, кафеа, канцеларија и ко зна којих још све места у којима смо проводили време и у којима смо умели бити срећни.

Музика, поједине песме, арије или само неки њихови делови, подстакнути нечим, понекад као да нам се сами огласе у глави. Тешко се то може заборавити, а подсетити се на први такт, кад га чујемо, у сваком тренутку.

НАЈРЕЋЕ...

Онај ко је успео да научи да поштује, верује, прашта и воли особу до које му је стало, ретко се дешава да заслужи да му се то једном врати на сличан начин.

Од исте особе, још ређе.

ДОК ИСПУХУЈЕ ДИМ

Антонио је возач аутобуса којим се најчешће возим. Увијек пуши док вози и изгледа врло пожељно док испухује дим. Вољела бих да ми га пухне у лице и да га заједно с његовим дахом увучем у плућа. Води ме на каву сваки пут кад се случајно или намјерно сретнемо. Сједамо у забачени дио кафића близу колодвора и он наручује кратку каву, а ја дугу. Хвата ме за руку кад се увјери да нас нитко не гледа. Гледам у његове старе очи и правим се да му вјерујем док ми говори што осјећа према мени. Често ми говори колико му је жао што је стар, а ја му често говорим колико ми је жао што сам млада. Ипак, његове очи изгледају живље од мојих.

НЕКО ЈЕФТИНО ВИНО И НЕКА ЈЕФТИНА ЈА

Сједим на тврдом каучу у својој соби, пијем неко јефтино вино и размишљаам о мушкарцу плавих очију и сиједе косе. Овај дан неће однијети сјећања на онај дан, али ћу се вјеројатно онесвијестити ако попијем још једну чашу вина. Онда ћу се можда смирити. А касније ћу израчунати је ли јефтиније вино или ја.

АУТОГЕНИ ТРЕНИНГ

Они што пате кад год се нађу у превише тамном и затвореном простору избегавају мале просторије у широком луку. Неће ни да размишљају о њима. Они који седе у тамницама, опет, имају своје мишљење. Јесте, ћелија је мала, мрачна, влажна, загушљива, подсећа на гробницу, али у њој оптимизма никад не мањка. Скоро у свакој постоји само једно прозорче при врху зида кроз које се пробија траг светлости који вам привлачи поглед, тера вас на маштање и буди вам наду.

Нигде као у тамници није тако лако гледати у светлу будућност.

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ЉУБАВИ

Дуле има на десетине играчака које пиште, светлуцају, скакућу, чак и пуцају. Лају, певају и причају само на енглеском. Лудило. Најслађи ми је кад се искрено изненади на неки њему нови звук. Погледа у „то“, а онда у мене. Све га разумем. Дуле, кажем му, то је кока. Јесте, кока каже коко-да, коко-да... Ово је мага. Мага каже ија, ија, ија... Он ми се захвално насмеши. Фини је он, никад се не расправља, само ми се смешка. Анђеле мој, кажем му гласно.

Престани већ једном. Он се свима тако смешка, добацује ми муж из фотеле.

Не могу да престанем, кажем му. Обожавам овог малог пса.

ПРИЧА ЗАСНОВАНА НА ПРЕТПОСТАВКАМА

Седим на плажи и, шта бих друго, посматрам. Преко пута у наслоњачи, са рукама иза наслона, седи лепа жена. Смеђа, препланула, снажна, сочна, још мало па нестварна.

Иза тамних наочара, неко би казао – кришом, посматрам њене голе и чврсте груди.

Она поправља косу и ставља наочаре за сунце. И ноге лагано помера: сада су мало раскречене. Руке подиже мазно изнад главе. И то није све. Доњу вилицу можда намерно мало опушта и открива беле, крупне зубе.

Док ми поглед лагано лута преко њене благо разјапљене женскости, почињем да слутим како се она баш добро забавља.

Неколико пута уздишем. У тренутку замишљаам три могућности:

1. Лепа жена је задовољна мојом појавом: можда очекује да јој приђем.

2. Лепа жена преусмерава поглед на младића преко пута док их ја посматрам беспомоћно.

3. Лепа жена и младић можда су у блиској спрези, јер и то је могуће: он се устремљује на мене јер сам дао себи за право да се понадам.

СВРАБИОНА

Постеља нам Прокрустова. Заједничка. Живот и дух. Колективни. Стешњени. Тело уз тело. Кост на кост. Уста на уста. Задах. Рука у руци. Туђој. Међусобно се поводимо. У будућност светлу.

Изненада засврбе. Иза шака. Између прстију. Оспице. Црвенило. На кожи истањеној. Бледој. Чешемо до бола. До крви.

Плема хигијеничарка. Дијагностичар непогрешиви. Шуга није од игре. Безазлене. Од збиље штрокаве настаде.

Сврабиона. Изолација. Изопштавање. Треба сачувати колектив. Од нас. Кужних.

Сакрисмо срамоту. Своју. Иза решетака. Врата забрављених. Стакала забељених. Непровидних.

Напољу жамор. Нико нам се не јавља. Ни гласом. Ни шапатам. Нестадосмо из живота њихових.

Протурају нам сплачине. У тањирима плитким. Алуминијским.

Терапија редовна. Течност смрдљива. Боји кожу. У жуто.

Враћамо се у колектив. Исцељени. Нико не пита где смо били. Да нас не застиде. Одаје нас жутило. И одело. Смрадом натопљено.

Свраб нас обележи. Издвоји из колектива. Постадосмо јединке. Научисмо лекцију. Да се чешемо. Тамо где нас сврби. Руком својом.

ХОРСКО ПЕВАЊЕ

Капелник блех музике. Упаде у разред. Да нам испроба жице. Танке. Гласне. И могућности певачке.

До тада смо запевали тугованке. За браћом изгнулом. Певушили песмуљке. Чобанске. Елегичне. И напеве љубавне. Стидљиво. Десетерце јуначке. Уз гусле. Песма се из грла отимала усамљенику. У гори тмастој. Да страх растера. Од хајдука пресретача. И вукова самотњака. Прозивка. Сиротани ратни зацвилеше. Тугаљиво. Коловође кликнуше. Песме борбене. Тито им јаше. На челу колоне. Стидљиви занемеше. Од саблазни јавне.

Не бирају нас за концерт солистички. За Хит параду. Ни за песму Евровизије.

Материјал смо сирови. За обраду. Да у Поретку новом пропевамо. Масовно. Хорски. Под палицом диригентском. У славу појединца. Нашег Самодршца.

ПОТРЕБНЕ НЕПОТРЕБНИМ СТВАРИ

Све што се дешавало око њега терало га је да размисли о стварима које га окружују и људима који су способни да од обичних ствари створе необичне. Људи памте оно што није устаљено. Памте геније и лудаке, велике победнике и трагичне губитнике. Све оно што није клише. Таква је ситуација и са стварима, јер живимо у времену када су нам најпотребније све оне ствари које нам нису потребне. Он је то схватио и решио је да сазна где је он у свој тој контрадикторности која га је окруживала.

Искључио је свој мобилни телефон, телевизор, рачунар. Само је читао. Књиге су се налазиле свуда по соби. Једне вечери је одлучио да извади сијалицу из лустера, јер је то непотребно за његово функционисање. Наручио је пицу на кућну адресу. Затим је искључио фиксни телефон, јер и то му је непотребно. Сео је за сто, упалио свећу и почео писати. Хтео је да од нечега обичног, као што је писање, направи нешто необично. Написао је: „Ако нас ништа друго не убије, убиће нас живот.“ Сетио се да је наручио пицу, а да му она уопште није потребна. Почео је да бесни сам на себе, јер изгледа да је и он потпуни зависник од непотребних ствари. Разносач пица позвонио је на врата. Ни звоно му није потребно, сасвим довољно је куцање. Тада је бес кулминирао. Скочио је са столице да отвори врата и притом оборио свећу са стола, а то није приметио. На вратима је почео објашњавати да он ту пицу не жели. Расправа је трајала и трајала... Све књиге, старе новине, сви његови списи... све је било у пламену. Хтео је да

позове ватрогасце, али је кабал за фиксни телефон исекао. Са пицом у руци истрчао је испред зграде, где су се станари већ окупили и позвали ватрогасце. Пожар је угашен.

Вратио се у стан у коме више није било никаквих ствари, али му се чинио необичан. Појео је пицу. Обично није јео сам. Изашао је.

ГРАДСКО ШЕТАЛИШТЕ

Две недеље није излазио напоље. Чинило му се да нико то није ни приметио. Зато је наставио ритуал започет пре две недеље. Сео је за сто покрај прозора и отворио свеску која се на њему налазила. Гледао је кроз прозор и писао. Није марио за уредност својих белешки што му је омогућавало готово непрекидно посматрање главног градског шеталишта.

... Оба просјака су на својим местима. Продавац кокица је пола метра од њих. Два полицајца се крећу средином шеталишта. Група фирмирано одевених и обувених девојака застајкује испред скоро сваког излога. Повећа група младића се креће иза њих. Покушавају да их не претекну, али то ипак није могуће. Три пара се држе за руке и иду им у сусрет. По малом размаку између њих рекао бих да се познају. Застају да купе кокице. Поменута група младића застаје код просјака. Настаје галама и гужва. Момци који са својим девојкама купују кокице покушавају да заштите просјаке од насртаја хулигански настројених младића. Настаје општа туча. Поменута група девојака почиње да вришти. То скреће пажњу полицајца који се лаганим коракom упућују ка гужви. Тензије су се лагано смириле и полицајци разгова-

рају са свим учесницима у тучи. Хулигане очигледно познају јер им одмах допуштају да наставе куда су кренули. Наређују продавцу кокица и просјацима да одмах иду. На информативни разговор приводе поменута три пара. Ситуација се нормализује. Девојке које су вриштале сустижу хулигане и настављају шетњу са њима. Заједно седају на пиће у летњу башту оближњег кафића. Полицајци им се после одређеног времена придружују. Просјаци и продавац кокица пију пиво испред продавнице на углу шеталишта. Почине киша, али ни под њом нису сви једнаки. Башта кафића је наткривена модерним сунцобранима. Испред продавнице нема надстрешнице. Киша ће увек падати...

МЛАДИЋ БЕЗ ИМЕНА

Младић је стајао на углу улице и сваки дан му је био исти. Долазио је ујутро, а одлазио касно увече. Гледао је незаинтересовано у пролазнике и то је било све. Бата ми је једном приликом рекао да је приметио да се на месту где је стајао улегао асфалт.

Становао је у једној од оних приземних кућа, каквих је било много у Београду. Зграда је била оронула и са улице је имала само један прозор. Живео је сам, тачније, нико није знао да ли има неког блиског рођака, јер су му родитељи рано умрли. Његови вршњаци су га звали у друштво, желели су да са њима игра фудбал или да заједно оду у биоскоп, али он је увек радије одабирао свој улубљени део тротоара.

Једног дана је нестао. Тада су то сви приметили јер је био незаобилазни део тог урбаног пејсажа, као зграда или неко дрво које је ту стајало годинама. Међутим, нико га није тражио, није се распитивао за њега. Ми млађи смо причали о њему, имало је неке мистике у томе, а почеле су да се испредају и разне приче и нагађања како је нестао.

Подсетио ме је на лептира зелених крила који се сакупљају око уличне светиљке и живе само један дан. Нема прошлости, живи кратко и нема будућност. Такав је био и он: био је ту, а нигде није био. Неко је рекао да можда и није постојао и да се нама само чинило да је стајао на углу улице.

– Стајао је – рече Бата. – На том месту, на тротоару, улегао се асфалт!

После извесног времена су му заборавили име, чак ни поштар више није могао да га се сети. То што га нико није ословљавао именом било је пресудно. Име је било једино што је имао, али је на крају и њега изгубио. Остао је само улегнути асфалт на крају улице као једини знак да је постојао.

БОЛОВИ ПИСАЊА

Срели смо се на педесетак метара од наших домова.

– КАКО те није било срамота, након толиких година пријатељства, да пишеш такве ствари о нашој породици?

– Ко зна да је то за вас Анушке? Само сам искористила случај са болешћу. Све је промењено, имена, ликови, место...

– Све сам препознала. Све што сам ти причала... Написала си педесет страна о нама, ја могу да напишем петсто о вама. Ако си писац, требало би да пишеш о себи, о својима... Могу да те тужим због овога.

– Тужи ме слободно. Ти треба да знаш какво ми је срце. Бог ми је сведок да вам не мислим лоше.

– Али треба да пишеш о себи!

– Па о мени је, о болу који сам осећала поред ваше трагедије...

Тада смо стигли до кућа које су једна поред друге.

– Само ти продужи да пишеш.

Срце ми је тукло силно. Отишла сам да пишким и да попијем воду.

Јелена Стојковић Мирић

ГОСТИ ГОСПОЋЕ КАТАРИНЕ

– Благо теби, уживаш!– рекли би повремено гости госпође Катарине.

Госпођа Катарина је имала прозор са погледом на улицу.

Прозор на коме су се смењивала четири годишња доба.

Имала је и металну столицу са четири точка.

ПАС

Снијег. Бјелина. Ја. Пас. Стојим. Лижем бјелину. Желудац ми крчи. Данима незгријан. Непочашћен.

Видим људе. Женка и младунче. Пролазе. Мали поглед ме дотаче. Зна за моју муку. Сигуран сам! Лижем му руку. У пролазу. Осмијех заблиста. Има ли наде? Велика рука повуче малу. Одлазе! Укопан остах. Разочаран. Гладан! Гладан! Гладан!

Гледам му леђа. Цвилим. Осврну се! Десиће се чудо! Срце ми поскочи! Рука. Мала! Зарони у џеп. Угледах комад нечега. Пециво! Кришом спуштено на земљу. Убрза кораке.

Винух се! У трену! Зграбих ненадани поклон. Све у мени заигра. Живјећу! Макар дан дуже. „Нада умире последња“, некад је негдје неко рекао.

ИШЧАШЕНА РЕЦЕНЗИЈА

Књига Бијелог конца клупко. Опаке странице. Заробљавају пажњу и душу. Саме се лијепе за зјенице, мисао, осјећај у стомаку. Ко ли се усудио написати их, породити на бјелину папира?

Упечатљиво, храбро и режуће болно разлијевају се имена јунака прича, док нам њихов творац, шовинистички мушки и банализирајуће уздигнуто, тумачи њихове необичне судбине. Његово виђење свијета, сексуално оскрнављено и обојено вапајем, доминира као какво задано начело данашњег живљења. Изнуђивањем слободе и својеврсним боемским пишањем уз вјетар, он

ликове из својих прича ослобађа моралних правила и правила живљења уопште. Поредано па разбуцано и остругано до савршенства, могло би се рећи за убитачну форму његовог дјела. Директно заобилазницом, он нас доводи до бијелог у графиту, до опишљиво обезглављеног човјека данашњице. Поспрдном логиком очаја он објашњава све ишчашене усуде његових јунака и жустро надувано одбрамбеним антистијелима чува их од згражања и осуде читалаца. Узета и прелистана страга ова књига је остављена да крвари, док се бодљикаво клупко несреће одмотава у недоглед. Шумно се претаче та несрећа из крчага пролазности у крчаг вјечности. Изгубљена, па пронађена нада, нагрђен па исцјељен понос, исцијеђеним бојама процвјетала љубав некаква, угашена у једној и оживљена у другој димензији, чудне су особине још чудније описаних ликова.

Преплетеним тоновима до изнемоглости гласа наставља писац, главни јунак свих ових прича, раније започето, прозно појање његово.

ТЕОРИЈА РЕЛАТИВИТЕТА

Опхрвана многобројним бригама, болом и издајама, Наталија, сама, као и много пута до тада, пребирала је по једном од последњих искустава: „Ко ти даде ту моћ нада мнош? Читала сам многе књиге – да срећа не лежи у другом човеку. Откуд онда – да ме можеш уздићи, али и за трен изазвати да се увучем у кућицу пужа и затворим све прозоре... и за тебе... Тада те гледам очима које те први пут виде и не познају те твоје речи, јер – обећања твоја говорише ми другачије...” Наталија живи са Александром скоро годину дана, привлачност (љубав?) на први поглед, неодољиво их намами у разоткривање понуђене судбине. Отворише изненада тај пут, и, ево их, покушавају да остваре што више среће. Она се потпуно посветила том човеку, својом умешном руком потпуно је преобразила кућу, уневши топлину дома и држећи све чисто и уредно. Александар је касно долазио с посла, и још у ходнику би намиришао: „Ти си чаробница, нико ми тако лепо није кувао као ти!” Наталија је уживала у свом новом дому, у загрљају ноћном... „Да ли ме волиш?” упита га Наталија. „Све је релативно” одговори јој Александар, смејући се тајновито. Наталију као да нешто прободу и сломи. Тло под ногама, као лед, распрсну се у парампарчад. Ни реч не изусту. „Чиме сам ово заслужила? (Ах, то залудно питање...) Да л’ превише сам себе дала? Да л’ њега сам као себе доживела? Ил’ речи његове завеле су ме – да бол од њега не очекујем... Он не зна – ја се храним љубављу. Његова „теорија релативитета” уноси ми бесмисао у смисао, нељубав у љубав, немир у спокој, али ја то не могу да

поднесем! Нити желим. Нека ту клацкалицу у љубави задржи за себе... Или је понуди некој другој... Ја тражим – Богочовека... Ах... Да ли ће ме његова релативност ускоро отерати... или тужно приземљити... к'о птица без крила сам..." „Апсолутна љубави, поклањам ти заувек свој живот!" помоли се Наталија душом. А радост и сузе преузеше је. Њено лице гледало је ка звездама. „Тамо је Апсолут. Њему поклоњам своје срце. Тамо нема издаје."

ТЕСТЕРА

Пролазећи поред мог дворишта, комшија је високо подигао моторну тестеру, кличући од радости. Од зависти што се он пре дочепао модерне технике док ћу се ја и даље гњавити дедином старудијом, изгубих и слух и разум! Мени се у том трену ђаволски јасно учинило (мада се са ђаволима никад не зна!) да ми је комшија, на правди Бога, запретио као највећем душманину: „А тебе ћу првог да исечем!”

Одмах сам га тужио, али сад, друже судија, кад сам оладио живце, адвокат ме је убедио да је комшија узвикнуо: „И теби ћу дрва да насечем!” Обећање ми се учинило као претња! Зато, господине судијо, повлачим тужбу, а не због претње и страха, чега у нашем комшилуку никад није било!

ДЕМОКРАТСКИ ДИЈАЛОГ СА ВОЂОМ

- Ја мислим...
- У овој ситуацији нема размишљања и премишљања!
- ... Чини ми се...
- Доста нам је претпоставки и рекла-казала!
- ... да је Ваш став оно право у овом историјском тренутку.
- Тако треба! Наш став мора бити кратак и јасан!

FACEBOOK И ЉУБАВ

Има ли веће романтике од овога: *АХ ДРАГА, КАКО ЈЕ ЛЕПО ОСЕТИТИ ТЕ НА ФЕЈСБУКУ!* А драга њему страствено узврати: :

Измамити осмех својој девојци је дивна ствар. Осмех је нешто што усређује људе, нешто што их храбри, раскрављује... Осмех значи више од самих речи. Момак наставља: *ОСЕЋАМ ШАПУТАЊЕ ТВОЈИХ ПРСТИЈУ ДОК ПРАВЕ ТАЈ ДИВНИ ОСМЕХ.* А драга њему страствено узврати: :

ДРАГА, НА ОВОЈ СЛИЦИ ДЕЛУЈЕШ ТАКО СТВАРНО, ДА ПРЕКО ЊЕ МОГУ ОСЕТИТИ МИРИС ТВОЈЕ СВЕЖЕ ОПРАНЕ КОСЕ! А драга њему страствено узврати: :

ДРАГА, КАД СЕ ТАКО СМЕШИШ, ПРОСТО ОСЕЋАМ УКУС ТВОЈИХ ВРЕЛИХ УСАНА! А драга њему страствено узврати: :

ДРАГА, САМО БИХ ВОЛЕО ДА СМО НЕКАДА САМИ... ОВДЕ... НА МЕСТУ, КОЈЕ ЗА НАС ИМА СЕНТИМЕНТАЛНО ЗНАЧЕЊЕ... А драга њему узврати: :

ДРАГА, АЛИ, ЧЕМУ ТАКАВ ИЗРАЗ ЛИЦА??? А драга ће: *ЗНАЛА САМ!!! ТИ ИМАШ НЕШТО ПРОТИВ МОЈИХ ПРИЈАТЕЉА!!! НИСАМ ЈА КРИВА ШТО ТЕБИ ФЕЈСБУК ЗЛАПИ ПОЛУПРАЗАН!!! ЈА БРЕ ИМАМ СВОЈ ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ :(((* А момак ће: *НЕ ЗНАМ... МОЖДА ГРЕШИМ, АЛИ ВОЛЕО БИХ ДА СЕ БАР НЕКАД ДОПИСУЈЕМО САМИ...* А драга му: *ВИ МУШКАРЦИ!!! ДОПИСУЈЕТЕ СЕ СА ДЕВОЈКОМ ПОЛА ГОДИНЕ, А НА КРАЈУ ЈЕ И НЕ ПОЗНАЈЕТЕ!!! ГА-*

*ДИТЕ МИ СЕ!!! Е, СЛОВО ЈЕДНО ДА МИ ВИШЕ НИ-
СИ НАПИСАО!!! ЈАСНО!!!* А момак се растужи: :(

Младић је заиста покушао све. Нажалост, ово је само један у мору случајева где девојка жели социјализацију, а момак интимизацију. Овај момак је сигурно и љубоморан на њених 368 пријатеља, од којих је више од пола онлајн за време њиховог изласка. Он би најрадије...

ИЗВИНИ ДРАГИ... ПМС ЈЕ У ПИТАЊУ...

ФИЈУ... НИШТА ДРАГА :))

И после нека неко кињи фејсбук, даје му погрдне називе, сматра га за узрок отуђења, губљења реалности, искрености... Права љубав не зна за границе!

УСУД

Одлучила је да покуша још једном – отворила је очи. Не, и даље није свануло... Баш чудно, када је отишла на спавање, била је ноћ. Како је могуће да већ данима не успева да се пробуди онда када је земља осветљена?!

Склопила је очи. Покушаће сутра поново, можда једном ипак сване.

МИР

Њему се није дало више бити Он. Није му се уопће дало више бити – постојати.

Скрупчао се на тлу у мрачноме собичку, склопио очи и утонуо у своје бивство. Видио је своје мисли како нагомилане зује уокколо. Као изгубљене журе. Одлучио их је све скупити и смотати у једну куглу. Сконцентрирао се тада на све своје осјећаје и осјетила. Придодао их је истој кугли. Тада су се јавила још нека залутала размишљања која је махом покупио и придодео смотуљку. Када је осјетио испразност, згужвао је куглу попут новинског папира и бацио је у бездан.

Прозирна црнина. Испразност. Пронашао је свој мир.

КОНКРЕТНО КАО НАДГРОБНИ КРИЖ

– Био је Иван – рече му пацијент до њега.

– Молим? Иван? Који Иван? – рече он будећи се из сна.

– Ваш пријатељ. Тако је рекао. И поздравља вас – рече пацијент.

– Не знам ниједног Ивана – рече он збуњено.

– Оставио вам је јаглац – рече му пацијент.

– Јаглац? Гдје? – упита он озарено.

– Тамо, на прозору – рече пацијент нервозно.

– Да, збиља. Баш је лијеп – рече он гледајући велики жути грм.

– Требао вам је донијети нешто конкретно – рече пацијент окренувши се на другу страну.

– Да, као надгробни криж – рече он за себе нетремице гледајући јаглац.

ЛОПТА

Шетао је парком. Ходао је полако. Није му се журило. Имао је пуно времена, превише, заправо. Вријеме је било лијепо. Вабило је на дугу, уживалачку шетњу. Изненада пред њим се створила жута лопта. Дуго ју је проматрао. Полако ју је обишао. Лопта је била готово нова. Направио је три корака унатраг, залетио се и ударио лопту. Док ју је проматрао како лети, смијао се од среће као дијете. Пријекорни погледи постаријег брачног пара, само су му потврђивали да је у праву.

СМИЈЕХ МЈЕСЕЦА

На зеленој ливади стоји сломљени телевизор који своје искривљене програме приказује злонамјерним патриотима који на њему виде само лоше и ружно, ствари за мрзит и негодоват. А мјесец их гледа.

Њима се смију армије појединца који покушавају да ратују, али не могу. Ниједан од њих неће да крене у бој због страха да ће њихови идеали да одлепршају заједно са вјетром који се спрема у даљини. Вјетар који је настао од лета лептира који бјеже од демократије уз помоћ својих цијењених вођа. А мјесец им се смије.

Тамни календари прате захрђале сатове који краду вријеме гдје стигну и коме стигну заједно с лоповима среће, бивши заљубљени људи којима је одједном све нестало због њихове жеље да све буде њихово. А мјесец им се руга.

Жеља многих да лете им одузима моћ да ходају те гледају остале са спуштених позиција који како себе увјеравају их држе ближе земљи. Машта им престаје радит, па не желе ни да лете а ни да ходају, довољно им је да само буду ту. А мјесец стаде изнад свих.

Дијете покушава разувјерити оца од лажи, док тај матори покушава да се присјети свих идола које је некад цијенио и који су му пружали утјеху и склониште од тако окрутне истине као што је чињеница да бунар који пресуши остане вјечно такав без обзира на то што га поново пунимо водом. А мјесец већ плеше.

Дијете од малоприје размишља у себи како је само некад једноставније било, кад мјесец није гледао, није се смијао, није се ругао, није стајао, није плесао, већ је само био свјетло на иначе тамном небу, а сада, и то свјетло почиње да блиједи. Јадно дијете, јадан мјесец...

НА АЕРОДРОМУ

Журим ка аеродрому да дочекам пријатеља из дјетињства. Док смо били дјеца, кришом је доносио камионске гуме на којима смо пловили ријеком. Због тога је редовно добивао батине, јер му је отац био вулканизер.

Велике тополе, које је посадио дедо, високе и танке, пресијавају се на мјесечини попут дијаманата. Не знам како су доспјеле на аеродром, али овдје сметају авионима. На сред пута ка главној аеродромској згради млада жена чучи и плаче.

– Зашто плачете? Је ли ваш авион већ одлетио? – сажаљиво је упитах.

– Мога авиона нема, јер су му се срушила крила при повратку са југа. Ниско је летио и спржио оморице. Зато сада не расту по планинама и авион више не лети!

– Видјела сам оморице кад сам ишла на Тару! – сјетих се.

– Сада расту крај Миљацке и око депоније најбоље успијевају. Малине бујају градским парковима, шире се и не знају шта ће са њима. Нико не прави сокове и улични чистачи их пале. Гори цијели град. Плачем, јер сам заборавила одакле сам, а немам кога да питам!

Док гледам небо, авиони полијећу сваки час, а просјак пред зградом тражи ми новац.

– Не дам! – процерах се.

– Ти си себична кучка?

– А што ти тражиш паре? Нећу да храним губитнике!

– Ја се не храним, купујем вријеме!

Прођох поред њега и стигох до контроле. Запишта аларм и група заштитара ме опколи. Тамнопути службеник показује слику на екрану и забринито врти главом.

– Није то мој пртљаг, дошла сам да чекам пријатеља!

– Откуд гума овдје! Срећа да живим без сна, па све видим јасније! – похвали се службеник.

– Ја сам нормална, ноћу спавам!

Окренух се и угледах пријатеља. Схватих шта се дешава и потрчах ка њему.

ЗИМСКИ САН

Буђење у јануару увек је болно искуство. Тренутак када хладноћа уђе испод дебелог топлог јоргана, затим следи дубоки удисај хладног ваздуха, онда светлост сијалица која пече очи, хладноћа по леђима, одлазак у ледено стерилно купатило, поглед на црне прозоре иза којих јутро никада неће сванути. Свако јануарско јутро било му је исто, и сваки пут буђење је било ново понижење и ново повређивање. Тако је требало да буде и тог понедељка. Али треба рећи како је он данима уназад размишљао о оном понедељку када се родио. Питао се какав је тада био дан, како је то све изгледало, какав је то био осећај бити рођен? Зато је те ноћи то сањао. Сањао је бљесак вештачке светлости, хладан ваздух који пече по леђима, ногама, рукама. Сањао је ледену воду и крмељиве очи које не виде ништа сем сијалица. Сањао је да су свуда око њега биле само бљештаве сијалице које сврдлају кроз отворене капке, кроз затворене капке, кроз руке које покривају очи, сврдлају кроз ум бебе која још ништа не зна, али за бол већ зна. Сањао је да хоће да се врати у топлу утробу, али не зна пут. Сањао је како му плућа севају болом од првог удисаја ваздуха. Тај сан био је стваран и материјалан као ниједан пре. Тог леденог, мрачног, јануарског понедељка, када се пробудио, када је изашао на улицу покривену ледом, када му је суви ваздух гризао образе а црно небо се спустило до кровова зграда, тада се сетио оног јутра када је рођен.

ЧОВЈЕК СВОГА ВРЕМЕНА

На позорници Свијета изложио је своју мушкост и на старом континенту пронашао је партнера. Њихово, то нешто, привукло је из бираних кругова и друге да им се придруже.

Ново вријеме. Нова терапија. И на морал времена спустила се магла уживања.

Умјесто да ум и разум господаре и да се кроз човјечанство у морал претачу, кроз два с вихором прохујала тисућљећа удаљили су се од Оца и Сина и Духа Светог губећи у времену карику правде и спознаје. И с кољена на кољено гасило се Свјетло Истине и Савјести, да би у Трећи милениј ступио човјек сав растрган – избезумљен – изгубљен, у демократији опљачкан и обесправљен.

А с неба кроз озонски кишобран процурило је то што се иза брда ваља и око позорнице Свијета ствара зачарани круг да би господа на њој с неким новим чином поправљала слику нашег времена. И за човјека постала су упитна сва његова очекивања.

Ипак, у нади је да разум превлада. Да човјек буде Човјек свога времена.

Маријана М. Чанак

ДОГОДИЛО СЕ НА ДАНАШЊИ ДАН (ИЛИ НОВЕМБАР ТРИНАЕСТИ)

Једна жена вриштала је у порођајним мукама: *Вадите ово растуће чудовиште из мене!* Тиме је званично најављено да ћу убрзо постати ћерка. Незванично, није баш све текло тако једноставно. Чим је осетила да ће се породити, моја мајка запретила је мом оцу: *Ако не буде девојчица, тешко теби! Сад ме води у породилиште!* Мој отац патио је од осећаја кривице којим га је моја мајка задојила пре него мене млеком. Стога се помучио да моја мајка никада не сазна да није родила мене него сина... Узео је сву уштеђевину и потплатио једну од бабица да почини неприметни злочин замене беба. Тако је мој отац својим сином, који није мој брат, унесређио неку другу мајку. Моја мајка била је толико срећна што има ћерку коју никада није родила, да је успела да опрости оцу што је за дан потрошио с муком прикупљану уштеђевину – и то на пиће и коцку, како је веровала. Моја породица заснована је на лажи, али је зато била срећна... У то име, нека овај дан буде Дан усређујуће преваре. Жене које буду довољно мудре и зачну тако да се породе на овај дан, имаће лак порођај.

О БИЉКАМА И ЉУДИМА (ИЛИ ЗА Н.)

Једном сам имала хибискус. Дивну, малу, деликатну биљку, способну да својим дискретним цветићима свакоме улепша и најружнији дан. Али, почела је да малаксава, можда јој није пријала околина – превише светла, премало – а ја, нестрпљива, неспособна, а преко мере забринута, почела сам да је заливам и заливам и заливам... И најзад сам је угушила силном водом.

Исто тако једном имала сам пријатеља. Дивну, младу, поуздану особу, способну да ми својим дискретним осмехом или стиском руке улепша и најружнији дан. Али, нешто му није било добро, а ја, једнако нестрпљива, неспособна и преко мере забринута почела сам да га засипам и засипам и засипам својом љубављу... И најзад... Угушила сам и њега.

И тако... Сада седим сама у соби, са саксијом из које се неће промолити цветови и телефоном који неће зазвонити... И пишем, јер ништа друго не знам.

НЕМА БЕЖАЊА

Један младић провео је године у страху. Бојао се он разних ствари – паса луталица, клизавих ивица базе-на, електричних апарата... Али највише од свега једне вести за коју је знао да ће стићи, пре или касније.

Уместо да се припрема за њу, да је очекује спреман да се са њом суочи и избори, одлучио је да бежи. Избегавао је места на којима је мислио да би могла да

га сачека, људе и разговоре који су могли да је донесу. Увек се освртао, послушкивао, дрхтао на помисао о њој... Некада ју је сањао и будио се у зноју и сузама... Онда би до зоре седео на кревету захвалан што је у питању била само мора.

Године су пролазиле без вести, а младић је почео да се нада како се она никада неће појавити.

А онда једног дана, у сред приче о способности београдских лекара и избору ресторана који служе по-сну храну, вест се сручила на њега. Затекла га је без одбране, без снаге... Сатрла га је без борбе. Шутирала га је, скакала по њему док је он беспомоћно лежао на блатњавом плочнику и крварио. Људи који су били са њим разбежали су се уплашени разјареношћу вести. Неки су гледали са сигурне даљине... Надали се да ће младић преживети дивљачки напад, али нису помагали.

Био је сам. Сломљен. Понижен.

Када се уморила од удараца, вест је само још једном презриво погледала младића и отишла својим путем, можда да самеле неког другог.

А он је почео да пузи ка свом стану. Људи су се склањали, окретали главе... Никога не привлаче ружни призори.

Ушао је у стан, искључио телефоне, спустио ролетне и легао...

Очи су му биле склопљене, но и даље је видео пред собом страшну вест...

Тада је знао колико је погрешно – бежања нема... И у најмањој мишјој рупи, у најдаљем кутку света, од најдраже особе на свету... чућеш оно шта не желиш.

Можеш само да удахнеш дубоко и спремиш прса за плотун.

ВЕТАР ЈЕ ИСУВИШЕ ПОВОЉАН

Марија Марић и Ана Андрић биле су студенткиње из предграђа. Њих две нису биле другарице, само одличан тандем за излазак суботње вечери. Њихов однос савршено је функционисао само у том дану, само у тој вечери. Изграђен на основи њихове заједничке визије суботње грознице. И обе су прећутно знале: да су покушале нешто више, само мало више, све би било срушено.

Марији Марић звони телефон, увек око поднева, сваке суботе, три године. Са друге стране се чује познати, весели глас Ане Андрић. Нема пуно приче међу њима двојма, само треба утаничити време за вечерас, и све остало иде глатко, све остало се зна.

Марија Марић, испија своју кафу и размишља шта ће обући. Шминка се, закључава улазна врата три пута ради сигурности и излази на пуст паркинг. Хола брзо до свог аутомобила, потрчала би најрадије да је не спутава узана хаљина и танке потпетице, у руци стеже бочицу са сузавцем. Размишља: Нисам параноична, само опрезна. Одахне чим седне за волан, пушта музику, ужива у вожњи ка светлима велеграда. Среће се са Аном Андрић. Брзо улазе у диско клуб, увек гомила људи, неколико пића, смех од кога заболе вилице. И сваке суботе исто, а као да је први пут.

Тако је било три године. А треће године, опет једне суботе, њих две опет на подијуму за игру. Играју, а Ана Андрић се руга Марији Марић због њене претеране опрезности. Говори јој како због своје сталне бојазни од нечега одбија zgodне момке, говори јој како је младост

кратка, да јој не би шкодило мало опуштања. Марија Марић се не оправдава, ћути, наставља да игра. Те вечери, Ани Андрић прилази младић за кога би она знала да каже „мој тип“. Проговорили су свега неколико речи, Ана Андрић је мало више попила, неумесно се кикоће, и након неколико минута њих двоје се љубе. Хтела би да изађе са њим напоље, само на кратко, Марија Марић је одвраћа, али њих двоје ипак одлазе. Марија Марић чека, нема је, излази да је потражи. Страх је, али предо-сећа нешто... Пролази први угао, иза другог чује јецај иза неке оgrade. То је она. Стеже у рукама поцепану одећу, прича неповезано, у крупним сузана тече бол из престрављених очију. Марија Марић је грли и жали што се нису боље познавале. Да јесу, признала би јој зашто се толико боји, зашто још увек не може да заволи неког мушкарца, зашто тако често ћути. А да није толико ћутала, Ана Андрић би знала да није усамљена у својој патњи. Понекад нам се чини да је ветар у нашим леђима сувише повољан. Зато не видимо да је неко крај нас много усамљен и да много пати.

УРЛИК СА МЕЂЕ

5.3.1923. године на вјетрометини Кашица, што пркоси врховима Камене Горе, многочлану породицу Мића и Соке Ћуковића избудио је плач трећег женског дјетета.

Да би јој колико-толико прикрили наслеђен мајчин несташлук, дали су јој име Милка.

Како су бурни догађаји навирали један за другим, ако се и ова витка дјевојчица, дуге тамно-смеђе косе и веселих очију, сва предодредила изазову.

А он је увијек долазио изненада, у невријеме, са гладним зјевом у кљуну.

Ратни вихор замијенио је прве симпатије и љубави. Остале су само неостварене жеље и недосађани снови у врелом згаришту отргнутог дјевојаштва.

А тамо, у запећку попаљеног села, са мајком и браћом: Крстонијем, Милом и Милојем, сестрама, Ангелином и Иванком, наставила се сурова борба са стварношћу.

Једини трофеј у тој бици био је: преживјети!

Непуну деценију касније кршна Каменогорка, запела је за око стаситом и љепушастом 60-годишњем младожењи, плаветнолених очију као море.

Што је наумио, то је и учинио, а да су му при том многи младићи завидјели.

Трећа женидба Тодора од Вијенца, послвије двадесет година самовања, донијела је Каменогорци нове изазове.

Четири сина и кћер.

Из врлетне ђедовине, троструки младожења напушта окриље дома заувјек, остављајући мученицу са дјецом још већем изазову испољеним урођеном жилавошћу на мукотрпном путу бивствовања.

А њене бисаге притисле богазе и са оне и са ове стране границе. Омеђена сиса урличе на завађене синове.

ТЕЛЕЋЕ ВИЗИЈЕ

Чуј ову причу, прикане мој, и не'ш се покајати!
Стварна је до даске, свакоме мож' да се деси, веруј ми
на реч, телевизијску.

Дође „Велики брат“ у „Кафаницу поред СИС-а“,
кад тамо – васкрснули „Николај Други“ увесељава (по-
лу)голе „Веселе домаћице“. Не знаш да ли им је давао
„Непристојне понуде“ у вези са „Генераловом кћери“
или им беседио лекцију из историје о „Крају династије
Обреновић“, знамените породице у своје (не)време, на
брдовитом (гр)ебеном Балкану.

Елем, ништа ми се као просечном, а камоли нат-
просечном гледаоцу не свиде од целе ове папазјаније,
него само се завалих у фотељу (старије ал' боље држеће
од наше офуцане баке Телевизије) и наставих масирати,
чвакати јадни даљинац са словним знацима избледелим
од употребе. Из прве улових „Жене фудбалера“ и би ми
чисто мило, к'о велим, боље и то него „Бекство из за-
твора“. Нажалост, ни то ме не утеши него се бацих на
ФОКС-ово „Рвање до коске“. Грдно се преварих јер пу-
че ми пред очима поразно бесмислен ниво интелекта
просечног „Амера“ и готово дотучен, гроги од дивних
покретних слика смућканих у бајковитом, несланом на-
ционалном лонцу – само изустих: „Спасавај, Боро, ако
бога знаш, дај ми бар једно, сељачки и занатлијски му-
дро, чисто народно „5 казање“, да га у сласт, к'о успа-
вљујућу лековиту медљаницу, душа болна прими пред
спавање, уместо народне бајке.“ Кад о'ш врага!...

Од силне (зло)употребе даљинског, мој ТВ-
екранчић (димензија: „сиротињо, и богу си тешка“) од-

једном поче да кашљуца и трепће – поквари се начисто, к’о човек. И – би шта би! Пред очима ми испари тешко стицана, од срца и уста откидана, а *неискоришћена* ТВ-претплата насушна! Скочи ми и шећер и „претисак“! Украде ми *телеће визије* јавни медиј драге нам земљице Недођије... Па, ти сад гледај, прика мој!

СКУПОЋА – МАЈКА ШТЕДЊЕ

Још од дана рођења прати ме у стопу та фатална реч – скупоћа.

– ’Оћемо ли му купити панталонице? – питала би мајка оца који се нарогуши и почне да трза левим брком чим му поменеш трошење „тешко зарађених пара“, како је имао обичај да процеди кроза зубе.

– Скупоћа је, жено! Окани се белаја! Имаш од старије деце, па му обуци...

– Како ћу, јадна, до лекара са мушкарчићем у женској одећи! – завапи мајка. Отац на то само окрену леђа и оде да гледа своја посла.

– Опет је поскупело млеко, татице! – рече мајка кад стиже из дућана.

– Шта ће ти тол’ко млеко!? Вама је мало *цела* крава музара! – издера се глава породице као да се јадна кравица могла помустити до пола.

– Матори, у кући је опет ’ладно! Поразбољеваће нам се ови жгољавци, а немамо пара за лекове – молећивим гласом пуним наде, прозборила би сирота мајка.

– Мани се ћорава посла! – одбрусио би велики тата. Приштеди мало та дрва... Скупоћа те просто тера на штедњу, а ти ништа!

– Моја мајчица само прогута кнедлу засталу у грлу, па помисли: „А за твоје пивце за живце нема штедње? За рођену децу немаш пара!“

И тако ја научих, од најмањих ногу, да у животу треба штедети, не расипати новац немилице. Само ми остаде нејасно како то испада, по очевим речима, да је скупоћа добродошла сиротињи, шта више, скупоћа је „мајка штедње“!

Право значење ове очеве „дубоке“ мисли још нисам сасвим схватио ни после прохујалих пет деценија.

Нећу више о скупоћи. Морам прекинути! Ево, ТВ јавља: „Хартија за писање опет – поскупела...“

ПРОБЛЕМИ СА КОЈИМА СЕ СУСРЕЋЕ ПЕНЗИОНИСАНИ ПОЛИЦИЈСКИ ПАС

Довезли су ме по ноћи. Нисам много путовао, стигао сам за пола сата. Нисам ни често путовао, али и кад сам ишао негде, то је искључиво било по дану. И увек сам ишао у групи, никад сам. Знао сам, ово мора да је премештај.

Нисам стигао ни да се опростим. Место где су ме довели било ми је скроз непознато. Сместили су ме у кућицу. Около је била челична ограда. Напољу је владала нека чудна бука, где би се у правилним интервалима понављао оштар звук који је подсећао по својој ритмици на оглашавање ћука у топлим летњим ноћима. Наравно, само по ритмици, јер ћуково злокобно оглашавање делује као славујев пој, наспрам овог крештања. Оштар звук је био праћен вибрацијом од које је подрхтавао асфалтирани плато ограђен жицом. На сред круга из димњака је куљао дим. Какав бедан крај за полицијског пса, од сада чувам фабрику.

Па није ваљда да сам ја био најгори. Нисам, побогу, толико ни стар да не бих могао да извршавам одређене задатке. Добро, после оног пада са крова ми је оштећено чуло њуха, али, побогу, ја сам још увек био један од најиздржљивијих у маршевима, као и у прескакању препрека. Зашто баш ја? Да није нека забуна у питању. Ваљда ће схватити да су погрешили и вратити ме. Шта и ако би схватили да је забуна, ко ће сад мене вратити назад. Нико неће да сноси одговорност, да призна грешку, да каже претпостављеном погрешно сам, грешком смо утоварили погрешног пса. А можда и није

грешка, можда сам и престар за специјалне задатке. Нисам ја једини коме се губи сваки траг, колико их је само нестало прошле године. Сви су они били моје годиште. Прича се да су неки и успавани. Ако тако гледамо, ја сам још и добро прошао.

Осећам се као да сам у старачком дому. Овде ћу по цео дан лежати, ко зна да ли ће ме пуштати са ланца мало да протрчим, ваљда ћу имати редовне оброке. Ја више ником нисам потребан, између мене и страшила у пољу нема никакве разлике. Где ћете сад? Не идите никуд, слушајте ме још мало. Шта? Није вам интересно. Знате ли ви кад сам ја из запаљене зграде...

СЕЋАЊЕ

Једна чудна институција у мравињаку пуном живота упорно ради. Храбро, одважно, смело, јуначки, херојски, жестоко. Једна младост жељна мистерије у труљењу ега проналази себе.

Група обележених мрава срдечно испуњава своје задатке, витешки газећи по незаштићеним мравима. Мравићи траже излаз из лавиринта у облику круга. У загрљај им долази певачица жељна звекетања. Мрави се љубе. Само они прави уживају у вакуму. Чекање убија, атмосфера узавреле крви младости достиже кулминацију. Из круга се тешко излази. Круг се претвара у пакао страшан, пун изненађења.

Прасак.

Слобода излаз из Проклете Авлије.

АУТОРИ

Алексић Златомир (1958, Шабач), књига прича „Неке моје приче“, награђиван; живи у Шапцу.

Амићић Ивана (1983, Нови Сад), економиста; пише поезију и прозу.

Анђелковић Милан (1984, Београд), дипломирани информатичар; живи у Београду.

Антонић Бранко, пише кратке приче.

Антић Ана (1977, Краљево), магистар медицинских наука; заступљена у зборницима поезије и прича; награђивана за поезију; живи у Краљеву.

Антић-Станков Јадранка (1958, Бањалука), пише поезију, хаiku и прозу; објавила две збирке поезије; награђивана за поезију и прозу; сарађује с бројним листовима и часописима; заступљена у зборницима; живи у Нишу.

Арамбашећ Милица (1985, Београд), студент; пише поезију и прозу; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Бањанац Александар, студент антропологије; пише приче; живи у Београду.

Басташић Лана (1986, Загреб), студент комуникологије и енглеског језика и књижевности у Бањалуци; пише кратке приче; живи у Бањалуци.

Башановић Жељка (1973, Београд), пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Беговић Рајна (1939, Скопље), лекар; објављене књиге: хаику дневник „Црвено небо” (2001) и роман за децу „Бела ждребица и Кицино магаре” (2002); добитник је бројних иностраних и домаћих признања за хаику, ваке и сенрју; заступљена је у светској и домаћој антологији хаику поезије; сарађује с домаћим и иностраним часописима; живи у Београду.

Беговић Саша (1984), студент права у Осијеку; пише песме и приче; сарађује с књижевним часописима; више пута награђивана; живи у Петријевцима.

Бербер Јасмина (1988, Задар), студент математике и физике у Сиднеју; пише на енглеском и српском; живи у Сиднеју (Аустралија).

Бештић Милан (1952, Београд), књиге афоризама: „Цврчак свира химну” (1990), „Цврчак је појео мрава” (1996), „Тако је говорио Пинокио” (2001), „Нећу да трошим ћутање” (2006), „Сабрани афоризми” (2006), „Афоризми : избор” (2007); заступљен је у неколико домаћих и страних антологија; афоризми су му превођени на бугарски, енглески, немачки, италијански, мађарски, руски и шпански језик; живи у Београду.

Бибин Милорад (1951, Меленци код Зрењанина), машински техничар; објавио је две књиге афоризама и две књиге поезије за децу; сарађује с више часописа, листова и радио станица; заступљен у бројним зборницима прича, песама и афоризама; живи у Зрењанину.

Блажић Марија (1990, Нови Сад), ученица четвртог разреда гимназије; пише кратке приче, романе и есеје; живи у Бечеју.

Бошковић Драгана (1980) дипломирани филолог (српска књижевност); пише поезију и прозу; живи у Новом Саду.

Буква Боровој (1948, Карловац), пише поезију и прозу; сарађује с многим часописима; награђиван; објављене књиге поезије: „Пета ријека” (1996), „У пролазу” (1996), „Додир усана” (1998), „Мјесечев јахач” (1999), „Лептиров пољубац” (2000), „Па који је мислио да сам зец” (2001), „Скок рибице” (2002); збирка прича „Свјетиљке и живот” (1994); живи у Ријеци.

Васиљевић Данијела, пише кратке приче.

Ведалос Иван (псеудоним), објавио два романа; награђиван за причу; живи у Београду.

Виторовић Рајић Ана (1981, Свилајнац), саобраћајни инжењер; пише песме, приче и афоризме; заступљена у зборницима; живи у Свилајнцу.

Влајић Гордана (1959, Панчево), дипломирани политиколог (новинарски смер); објављене књиге: „Моја мама најлепше кува” (1995), „Мама, је л’ сутра опет идеш на посао?” (приче за децу, 1999), „Заистинска српска бајка” (2002), „Криво ми је” (поезија, 2005), „Roaming” (роман, 2008); члан Удружења књижевника Србије; награђивана за поезију; заступљена у антологији поезије, сарађује с бројним листовима и часописима.

Вукашиновић Зорица (1985, Пријепоље), апсолвент на Факултету политичких наука, новинарско-комуникациони смер; пише кратке приче; живи у Београду.

Вукмировић Раде (1985), студент туризма; пише кратке приче,

Вукмировић Снежана (1980, Београд), графички дизајнер; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), доктор медицинских наука; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Вушовић Ана (1984, Београд), антрополог; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; живи у Београду.

Газибара Татјана (1981, Београд), лекар, постдипломац; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Гајић Наташа (1963, Београд), сарађује с књижевним часописима; заступљена у зборницима прича; живи у Брчком.

Гез Адам (1983, Нови Сад), студент филозофије у Новом Саду; пише приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Новом саду.

Глишић Данијела (1976, Смедерево), студирала право и књижевност; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Голубовић Владислава (Београд), дипломирани историчар уметности; објављени романи: „Понор“ и „Жути бицикл“; награђивана за романе и монодраму; живи у Београду.

Гошић Ивана (1983, Београд), дипломирани филолог (арапски језик и књижевност); пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Дамњановић Милан (1985, Београд), студент информационих система и технологија; пише кратку прозу; заступљен у зборницима; живи у Барајеву.

Даниловић Мирјана (1953, Велика Плана), лекар пнеумофтизиолог; пише приче; награђивана; живи у Београду.

Дебељачки Татјана (1967, Ужице), сарађује с књижевним часописима; збирке песама: „Кућа од стакла“ (1996), „Твоја“ (2003) и „Вулкан Volcano“ (2005, на српском и енглеском); живи у Ужицу.

Денчић Весна (1963, Београд), дипломирани политиколог; књиге афоризама: „У друштву се не шапуће“ (1987),

„Свет не може пропасти без нас” (1996) и „Пут до пакла” (2001), збирка кратких прича „ИНверзије” (2003); приредила (у коауторству са Владимиром Јовићевићем Јовом) панораму „Страдија данас” (2003) и Сатиричне приче 2003 (2004), (ко-аутор Ђорђе Оташевић); CD „Смех до бола” (2003) и „Смех до бола 2” (2005); сарађивала је с бројним часописима и листовима; награђивана; заступљена у многим зборницима и антологијама кратких прича и афоризама; превеђена на полски, руски, бугарски и немачки; главни уредник електронског сатиричника „Етна”; живи у Београду.

Деспотовић Иван (1978, Београд), дипломирани филолог (општа књижевност); пише песме, приче и романе; објављене књиге: „Ништа није тако“ (поезија, 2007), „Безазлене приче“ (2008) и „О Наташи и Невену“ (роман, 2009); награђиван; живи у Београду.

Димитријевић Ања, пише кратке приче; живи у Зајечару.

Дробњаковић Маја (1986, Нови Сад), студент мастерс студија на економском факултету у Новом Саду; живи у Новом Саду.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; прозна књига „Рејхана која то није“ (2007); живи на Рабу.

Ђокић Томислав (1948, Скорица, општина Ражањ), дипломирани филолог; пише поезију, прозу и есеје; објављене књиге: „Биберово зрно“ (песме за децу), „Дуга над маслачком“ (песме за децу), „Прве трешње“ (приче за децу), „Пепелиште“ (песме), „Ехо с онога свијета“ (уметнички епитафи), „Драгичка“ (песме за децу), „Мапа завичајна“ (епиграми), „Злокоб“ (приче), „Демо(скрати)ја“ (афоризми), „Хајдучка трава“ (песме), „Вито перо жерово“ (народне умотворине), „Магарећи реп“ (песме за децу) и „Мечки на рупу“ (анегдоте); сарађује с бројним часописима; добитник четрдесетак награда; превеђен на македонски, бугарски, јерменски,

грчки, русински и румунски језик; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Параћину.

Ђудуровић Здравко, пише афоризме и приче; живи у Нишу.

Ђурђевић Радмило, пише кратке приче.

Ераковић Драгиша, пише кратке приче.

Ерцег Војислав, пише приче; живи у Бањалуци.

Живановић Никола (1979, Крагујевац), студент опште књижевности и теорије књижевности у Београду; збирке песама „Алеја часовника“ (1988, са Александром Шаранцем) и „Нарцисове љубавне песме“ (1999); приредио антологију љубавне поезије; награђиван за поезију и есејистику; сарађује с бројним часописима; заступљен у зборницима; живи у Крагујевцу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче и песме; заступљена у антологијама и зборницима; живи у Железнику.

Живковић Наталија, пише кратке приче; живи у Београду.

Здравковић Миодраг Лари (1951, Такус), правник; пише поезију, афоризме и приче.

Зенг Бранка (1955, Панчево), кројачки радник у пензији; сарађује с књижевним часописима; заступљена у зборницима поезије и прича; награђивана; живи у Панчеву.

Ивковић Живојин (1953, Доњи Милановац), дипломирани правник; пише лирску прозу, кратке приче и романе; објављивао под псеудонимом кратке приче; живи у Београду и Парцанима.

Илић Нада (1981, Лозница), професор српске књижевности и језика; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Јеринић Славица (1981, Београд), апсолвент српске књижевности и језика; објављује кратке приче и афоризме; живи у Београду.

Јовановић Бранислав Бане (1935, Нови Сад), новинар и публициста; дипломирао на Филозофском факултету у Београду; пише афоризме, кратке приче, есеје, драме; објављене књиге: „Види излаз па уђи” (1979), „Post scriptum” (1995), „Мрак на сунце” (1997), „Игра зглавкара” (1998), „Пера Тодоровић трагом креманских пророка” (1998), „Диња пукла” (2000), „Партија се игра до мата” (2001); сатирични играци „Види излаз па уђи” и „Уста пуна песка, а пекар иза врата”; уређивао је сатиричне рубрике и додатке у десетак часописа и дневних листова; добитник више домаћих и иностраних књижевних награда; живи у Београду.

Јовановић Лазар (1984, Београд), архитекта; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Јовић Славица (1968, Милићи), пише песме и приче; збирка песама „Вртлог” (2007); заступљена у зборницима; живи у Бреди (Холандија).

Косановић Ђуро (1978, Обреновац), дипломирани молекуларни биолог и физиолог; пише кратке приче; заступљен у зборницима прича; сада је на докторским студијама у Немачкој.

Кочић Гордана (Смедеревска Паланка), биолог; живи у Смедеревској Паланци.

Крстић Славиша (1970, Београд), пише песме, приче и есеје; сарађује са књижевним часописима; заступљен у зборницима; књиге поезије: „Гонет” (1997), „Путоплет” (2005); живи у Смедеревској Паланци.

Лађевац Вељко, новинар; пише приче; сарађује с књижевним сајтовима.

Мажибрада Оливера (1966, Београд), дипломирани инжењер геологије; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Максимовић Марија (1979, Београд), студент географије у Источном Сарајеву; пише песме и приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; тренутно живи у Бајиној Башти.

Малић Горан (1947, Београд), историчар фотографије, ликовни уметник и публициста; пише поезију и прозу; добитник две награде за прозу; живи у Београду.

Мандић Предраг (1984, Земун), дипломирани политиколог; објавио три романа, збирку прича и збирку песама; живи у Београду.

Марковић Звјездана, ученица гимназије; живи у Бањалуци.

Марковић Оливера (1963, Сарајево), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); заступљена у зборницима прича; привремено живи у Бангладешу, стално у Сарајеву.

Маровац Емина (1982, Нови Пазар), апсолвент опште књижевности и теорије књижевности у Београду; пише кратке приче и песме; награђивана за приче; живи у Београду и Новом Пазару.

Матаруга Јованка (1978, Вуковар), дипломирани филолог (српска књижевност и језик); пише поезију и прозу; заступљена у зборницима; живи у Новом Саду.

Матовић Јован (1985, Београд), студент факултета за физичку културу; пише поезију и прозу; поезију објављивао у књижевним часописима; објавио збирку поезије „Између светова“ (2007) и „Суицидни бицикл“ (2008); заступљен у зборницима прича; живи у Барајеву.

Мијајловић Душан Адски (1953), пише прозу, поезију, приче и песме за децу, хаику поезију, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; награђиван више од 60 пута; објавио збирку песама „Несаницом до истине”, збирку прича „Калигула на кестеновом листу” и „Трошење сна”, збирку хаику поезије „Крчаг за росу”, неколико жанровских романа и новела, око 1000 жанровских прича; заступљен је у „Антологији нишких приповедача”; објављује у бројним листовима и часописима; живи у Нишу.

Мијатовић Славица (1978, Келн, Немачка), економски техничар; пише кратке приче и ромane; објављен роман „Срце Јованово“ (2008); живи у Лозници..

Милановић Жељко (1975, Београд), апсолвент графичког дизајна; пише песме и приче; живи у Падинској Скли.

Миларић Ивица (1983, Нови Сад), апсолвент психологије; пише научну фантастику и модерну фантастику; сарађује с часописима; награђиван; живи у Новом Саду.

Миленковић Александар (1989), матурант; заступљен у зборницима прича; живи у Батајници.

Милић Анђелија (1991, Врање), матурант; награђена; живи у Нишу.

Милићевић-Ђорђевић Драгана, студент; пише приче; заступљена у зборницима прича; живи у Зајечару.

Милојевић Снежана (Прокупље), професор српског језика и књижевности; радила као новинар; сарађивала с бројним књижевним часописима; објавила књигу есеја „Медитативна проза Иве Андрића“; живи у Прокупљу.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; песме и приче објављује у часописима и листовима; књига љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007);

заступљена у зборницима; превођена на енглески, бугарски и пољски; живи у Смедеревској Паланци.

Милосављевић Милена, ученица трећег разреда гимназије; живи у Новом Саду.

Милутиновић Јулијана (1970), професор српског језика и књижевности; пише афоризме и кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича и афоризама; сарађује са часописима и радио-емисијама; живи у Београду.

Миротић Снежана (1958, Панчево), пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Митровић Митар (1933, Свети Стефан), доктор ветеринарске медицине; објавио је петнаест књига песама, два наест књига афоризама, две књиге прича, једну књигу хуморески и једну књигу епиграма; превођен на десет језика; заступљен у буквару, читанкама и педесетак антологија; више пута награђиван; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Младеновић Горан (1977, Јагодина), студент медицине у Крагујевцу; пише песме, приповетке и афоризме; заступљен у зборницима; живи у Јагодини.

Мутић Миле (1943, Брезичани код Приједора), професор српскохрватског језика и књижевности и наставник историје; оснивач Књижевних сусрета на Козари; пише поезију, прозу, публицистику, књижевну и позоришну критику; објављене књиге: „Испраћај песме“ (поезија, 1999), „Теби писма мени пјесме“ (поезија, 2003), „Не морам да кажем“ (проза, 2003), „Пјесан од аблатива“ (поезија, 2004), „Бајке од Крајине“ (поезија, 2004); сарађивао с бројним часописима; награђиван; живи у Приједору.

Недељковић Ж. Сања (1972, Смедерево), дипломирани економиста; заступљена у зборницима поезије (као Сања

Ж. Јевтић) и прозе; књига песама „Некрштена ватра“ (2008); живи у Смедереву.

Ненадић Вида (1964, Ужице), дипломирани агроном; пише на српском и енглеском; сарађује с многим часописима; заступљена у зборницима и антологијама; збирке песама „Прашина од заборава“ (2007) и „У измаглици сећања“ (2007); живи у Лондону.

Николајевић Маријана, пише кратке приче.

Николић Зоран Мали (1957, Бакус код Житорађе), пише песме у прози, песме за децу, афоризме, хаику и кратке приче; живи у Нишу.

Николић-Радивојев Валентина (1980, Бабушница), академски сликар; заступљена у седам зборника кратких прича; живи у Бабушници.

Орловић Михајло (новинар), објавио једанаест књига; живи у Бањалуци.

Папеш Раша (1947, Београд), доктор стоматологије; пише кратке приче и афоризме; заступљен је у више домаћих и страних антологија сатире; књига афоризама „Маске ликују“ и књига сатиричних прича „Кинеска креда“ (2007); живи у Крагујевцу.

Пегричевић Огњен (1984), студент српског језика и књижевности у Бањалуци;

Петровић Александар, пише кратке приче.

Печеновић Дејан (1971), машински инжењер; пише приче и афоризме и кратке приче; заступљен у неколико зборника кратких прича и афоризама; живи у Београду.

Печи Јаника, пише кратке приче.

Пешић Ч. Никола (1948, Лука код Гадиног Хана), економиста; пише афоризме, поезију, епиграме, кратке при-

че; заступљен у зборницима; сарађује са часописима и листовима; живи у Нишу.

Пирковић Душан (1988, Осијек), студент енглеског језика и књижевности у Београду; живи у Смедереву.

Поповић Александар (1972, Ниш), дипломирани ликовни графичар; пише поезију и прозу; живи у Нишу.

Поповић Д. Невенка (1946, Власотинце), збирке песама „Фебруарско сунце” (1975) и „Облак у пуплину од сенке” (1995); заступљена у неколико зборника песама и кратких прича; објављивата у многим књижевним часописима; члан Удружења књижевника Србије; живи у Власотинцу.

Поповић Драган (1959, Београд), дипломирани економиста; заступљен у двадесетак антологија кратких прича; живи у Београду.

Прихотко Маша (1980, Београд), апсолвент српске књижевности и језика; пише поезију и прозу; живи у Панчеву.

Продановић Живко (1945, Загреб), прозу и поезију објављује у бројним часописима, новинама и зборницима у Аустралији, Хрватској, Индији, Јапану, Канади, Холандији, Немачкој, САД, Словенији, Србији и Црној Гори, Великој Британији и на Филипинима; романи „Тамара” (2000) и „Смрт у римским рушевинама” (2003), збирка приповедака „Мешуге – десет записа о жидовским судбинама” (2002), збирка научнофантастичних хаikuа „Роботи у рат” (2005), збирка песама „Пјесникови крајолици” (2007) и збирка песама и хаikuа на словеначком „Ноја ро prstih” (2007); члан је Друштва хрватских писаца; живи у Загребу.

Прскало Едита (1976), дипломирани правник; пише приче; живи у Метковићу.

Радовановић Драгана (1986, Београд), студент соло певања; пише приче; живи у Калуђерици (Београд).

Радочај Даниел (1979, Пула), пише афоризме, поезију и кратке приче; сарађивао с многим часописима широм бивше Југославије; објавио књигу „Четрдесет и четири плус шездесет девета“ (2006); члан је Хрватског књижевног друштва; живи у Пули.

Радуловић Младен (1989), студент социологије; заступљен у зборницима прича; живи у Београду.

Радуловић Нена, пише кратке приче.

Разић Амра (1985, Тузла), дипломирани филолог; пише прозу и поезију; сарађује с књижевним часописима; награђивана; живи у Живиницама (БиХ).

Раонић Зоран (1956, Ђурђевића Тара), пише поезију, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; збирке поезије: „Вилино коло“ (1995), „Четири мијене“ (1996), „Диуба ватре“ (1997), „Други круг ватре“ (1998), „Мјесец у крилу“ (2000), „Иза бране“ (2001) и „Око пјесме“ (2008); заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, нашим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превеођена на енглески, немачки и бугарски језик, а хаику и на још десетак језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком; добитник више домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

Раца Зоран (1972, Нови Сад), саобраћајни техничар; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Реџић Садуша (1971, Кучево код Пожаревца), социолог; пише приче и научну фантастику; заступљена у зборницима прича; ради у Косовској Митровици.

Рим-Живковић Љиљана, археолог; објављује у часописима; објавила је неколико књига, под својим именом и псеудонимима; заступљена у многим зборницима; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Ристић Иван (1978, Ниш), професор историје; пише кратке приче, лирске записе и поезију; сарађивао са студентским часописима; живи у Нишу.

Ристић Ј. Драган (1948), професор немачког језика и књижевности; превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче”; пише кратке приче и хаику; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина” из Ниша; награђиван; књиге хаику песама: „Из дневника једног хаиђина” (1995), „Буице у глави” (2001), „Пчела у целофану” (2001), „Цврчак у акцији” (2002), збирка кратких прича „Каљаче и катедрале – 88 најкраћих прича”; живи у Нишу.

Секулић Боровоје (1963, Миросавци), Република Српска), пише песме, хаику и кратке приче; збирка песама „Капи за опустошене очи“ (2006); награђиван за хаику; живи у Лаћарку.

Сепе Драгана (1971, Београд), новинар; пише књижевну и позоришну критику; заступљена у двадесет зборника кратких прича; приредила је хрестоматију „Златна књига светске књижевности” (1999), збирке кратких прича „Укус живота” (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007); живи у Београду.

Сопка Ива (1987, Врбас), студент; живи у Валпову (Хрватска).

Спасојевић Зоран (1949, Крагујевац), пише поезију, кратку причу, драму и сценарио; објављивао у бројним часописима; књиге прича „Одело за одлазак” (1997) и „Кратке приче без муке” (2003, 2006), књиге поезије „Дар празнине” (1986) и „Глад” (1998), драмска трилогија „Америка има рупу” (2003) и књига кратких драма „Резерват Србија” (2006), драме „Волиш ли ме, Јакове“ (2008) и „Гаврилов Принцип или како сам постала балетан“ (2008), као и књиге сатире „Ту зека пије воду“ (2008); аутор је неколико ТВ и радио драма, комедија и сценарија хумористичке ТВ серије „За сада без доброг наслова” (2000); заступљен у више од четрде-

сет антологија и зборника кратких прича, поезије, кратких драма и сатире; добитник бројних награда; бави се мејл-артом и дигиталном графиком; Члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије; живи у Крагујевцу.

Средановић Мирослав (1936, Вучија, Требиња), дипломирани правник; пише афоризме, песме и кратке приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам” (2000), „Није смешно” (2001), „Записи на кожи” (2004) и „Упадице” (2007); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; живи у Београду.

Стефановић М. Слободан (1948, Београд), дипломирани историчар уметности, пише прозу и афоризме, а бави се карикатуром и графичким дизајном; објавио је књиге „Жали се Марксу” (1989), „In vino veritas” (1992), „Степенице које никуд не воде” (1998), „Београд у Београду” (2002) и „Либеро афоризми” (2007); заступљен је у многим зборницима и антологијама; добитник бројних награда; превођен на: енглески, руски, македонски и словеначки; живи у Београду.

Стефановић Милутин (1988), студент; пише кратке приче.

Стојаноска Габриела (1978, Прилеп), дипломирани филолог (општа и компаративна књижевност); пише поезију, прозу и књижевну критику; награђивана за кратку причу; објавила драму „На паркингу” и књигу прича „Гола” (2007); живи у Скопљу.

Стојковић Мирић Јелена (1972, Лозница), наставник ликовне културе; пише поезију и прозу; заступљена у зборницима и на књижевним сајтовима; живи у Београду.

Ступар Сузана (1969, Приједор), пише поезију и прозу, на српском и немачком; књиге поезије: „Рељеф сна” (2003), „Двије страстне душе” (2004) и „Громки шапат”

(2007); сарађује с бројним домаћим и иностраним листовима и часописима; заступљена у антологијама; живи у Приједору (Република Српска).

Тасић Биљана, пише кратке приче.

Теофиловић Витомир (1943, Врчин код Београда), дипломирани филолог; књиге афоризама „Доле црни петак“, „Примери оптимизма“, „Државни циркус“, „Срби и остатак света“ и „Орвел неће проћи“, збирка песама „Сунце изнутра“ и књига есеја „Хиперборејци на Суматри“; приредио је панорамау „Враг и шала. Пола столећа српског афоризма“ и антологију сатиричног афоризма „Случајни узорак“; превођен на више језика; живи у Београду.

Томаш Милош (1983, Београд), социјални радник; пише приче и романе; роман „Малолетнице су украс света“ (2008); живи у Београду.

Тотовић Ангелина (1988, Крагујевац), студент електротехнике у Београду; награђивана за поезију; живи у Крагујевцу.

Удовић Тајјана (1983), пише романе, приче, бајке, песме, цртице; објављени романи: „Триесдуја“ (2007) и „Лудило“ (2008); члан је Хрватског књижевног друштва, Матице Хрватске и Чакавске катедре; живи у Вишкову (Хрватска).

Фунда Жељко (1950, Вараждин), дипломирао компаративну књижевност и енглески језик; књига прича „Вараждинске приче“, приче за децу „Осмијешене приче“, књиге поезије на кајкавском „Сречовњача“ и „Моцартење“, књига „хаибунастих текстова“ „Књига сендвича“; добитник девет награда за хаику поезију у Јапану; члан Друштва хрватских књижевника; заступљен у хрватским и међународним хаику зборницима и антологијама; живи у Вараждину.

Хајрић Емин (1989, Сарајево), студент журналистике; сарађује повремено са часописима.

Хањалић Јасмина, пише песме и кратке приче; објављује у електронским медијима; живи у Сарајеву.

Хорват Зоран (1975, Београд), дипломирани инжењер електротехнике; заступљен у часописима и зборницима прича; живи у Београду.

Цвијић Павле Пајо (1950, Бакић), инспектор; објавио књигу: „Импулс жељан засјати”; сарађује с многим часописима; живи у Хрватској.

Чанак М. Маријана (1982, Суботица), професор српске књижевности и језика; књига прозе „Улични продавци улица“ (2002); сарађује с многим часописима; заступљена у зборницима; награђивана за приче; живи у Новом Саду.

Чачић Ведрана (1975, Сарајево), новинар; пише афоризме и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Џајевић Драгана (1977, Крагујевац), правник; живи у Крагујевцу.

Шаранчић Миломир – Леки (1955), пише песме, приче и афоризме; објављене књиге: „Јагоде са јабукових грана” (1995), „Ехо шутње” (1995) и „РобоВласници УМА” (1998); сарађивао с многим часописима и листовима; заступљен у више зборника; живи у Београду.

Шефер Ђура Сремац (1950, Рума), професор југословенских књижевности; збирке песама: „Титов венац сонета“, поема (1982), „Звездане њиве“ (1987), „Досетљиве доситејке“ I, II (1995, 2003), „У Вуковој ризници речи“ (2002), „Колевка сремског паора“ (2005), „Пикали смо лопте крпењаче“ (2007); монографија „Тамбурица, коло и песма румских Брежана“ (1994); књига афоризама и сатиричне поезије „К’о сатаром сатире ме сатира“ (2008); заступљен у антологијама и зборницима; добитник више књижевних награда; живи у Руми.

Штрбац Никола (1975, Дрвар), дипломирани инжењер шумарства; живи у Бањалуци.

Шушулић Славиша (1976, Лесковац), професор српског језика и књижевности; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима; сарађује с књижевним часописима; живи у Власотинцу.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–36(082.2)

Најкраће приче 2008 / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2009 (Београд : Скрипта интернационал). – 260 стр. ; 21 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; 60)

Тираж 300.

Аутори: стр. 243-260.

ISBN 978-86-7974-107-3

COBISS.SR-ID 157158412